

zeneKar

2009/02

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös lapja.

<http://www.hungorchestras.com/>

nka

Nemzeti Kulturális Alap

A NYILVÁNTARTÁSBA VÉTELI ELJÁRÁS SZABÁLYAIRÓL

PRÓBAJÁTÉK ÉS MINŐSÍTÉS

TÖRVÉNYEN KÍVÜL

**ISMÉT ÚJ IGAZGATÓ
SZOMBATHELYEN**

OKM RENDELET

Fotó: SPOŠ ZOLTÁN

*Ismét Szimfonikus Körkép a MŰPÁ-ban –
Héja Domonkos vezényli az Óbudai Danubia Zenekart*

2

A KULTÚRPONT IRODA hírei

3

KALENDÁRIUM

4

ZENEI KÖZÉLETÜNK

A követelmények kemény munkával teljesíthetők

A Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete, valamint a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége 2009. március 4-e és 6-a között tartotta rendes évi, összevont közgyűlését Zamárdiban, a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének üdülőjében. Nagyon fontos téma volt a nyilvántartásba vételi és besorolási eljárás, amelyről részletesen Magi István, az Előadó-művészeti Iroda szakmai tanácsadója beszélt.

6

Napirenden a próbajáték, a teljesítményértékelés és a minősítés kérdése

Nagy érdeklődést és vitát váltott ki a Szövetség közgyűlésén „az eredményes szakmai próbajáték” fogalmkörének megítéléséről, amelynek részletes szabályait az Előadó-művészeti törvény végrehajtási rendelete fogja tartalmazni. Popa Pétert, a Szövetség főtítkáráét – mint a témakör egyik előkészítőjét – arról kérdeztük, hogy miért tartja fontosnak a próbajáték fogalmának tisztázását, illetve mi volt az oka annak, hogy a „sikeres szakmai próbajáték” meghatározása egyáltalán belekerült a törvény szövegébe. *(Réfi Zsuzsanna)*

8

Az előadó-művészeti törvény hatályán kívül

Tavaly, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekaránál meghirdetett meghallgatás ellen vétőjoggal élt az együttes szakszervezete. Nemrég született meg a másodfokú végzés, és a munkaügyi bíróság elutasította a szakszervezet beadványát *(Réfi Zsuzsanna)*

11

Mintaszervezetként működik Közép-Kelet-Európában a Magyar Zenei Tanács

A Nemzetközi-, az Európai-, a Magyar Zenei Tanács és az Europa Cantat Közép-Kelet-Európai Központja nemzetközi műhelytanácskozást rendezett február végén, a Pomázi Zenekastélyban. A Nemzetközi Zenei Tanács (IMC) idén áttekintette tagszervezetei, elsősorban a nemzeti zenei tanácsok tevékenységét, munkáját. *(Bilkei Éva)*

12

Megalakul a Kulturális Ágazati Szakmapolitikai Tanács

Kialakulófélben van egy, a teljes művészeti területet lefedő szervezet, amelynek művészeti szakágába február végén huszonhét társadalmi civil szervezet hat fő tagot delegált. A Kulturális Ágazati Szakmapolitikai Tanács létrehozásának céljairól, jövőbeli szerepéről Mihályfi László, a Kulturális Örökségvédelmi és Koordinációs Főosztály vezetője beszélt lapunknak. *(Bilkei Éva)*

13

Szimfonikus Zenekari Körkép – Célzott támogatás a kortársaknak

Marad minden a régi, mégis évről évre megújulva várja egyre bővülő közönségét a Magyar Szimfonikus Körkép. A Művészetek Palotájának nagyzenekari sorozatának kellős közepén jártunk, amikor megkerestük Csonka Andrást, az intézmény vezérigazgató-helyettesét, aki elmondta, milyen újításokkal igyekszik még vonzóbbá tenni a műsort a szervezőgárda már idén is, de főképp jövőre. *(Bilkei Éva)*

14

Ismét új igazgató, új elképzelések a Savaria Szimfonikus Zenekarnál

Az elmúlt hónapban döntött a Vas megyei közgyűlés a Savaria Szimfonikus Zenekar igazgatójáról. 30 igen szavazattal, 1 tartózkodás

dás mellett Mérei Tamást nevezte ki a posztra. A megye képviselői után a szombathelyi városatyák egyhangúan támogatták a csellóművész jelölését, aki március 1-jétől öt éven keresztül tölti be ezt a pozíciót. Az új igazgató nincs könnyű helyzetben, hiszen a zenekar csökkenő támogatásra számíthat, emellett az együttesnél létszámcsökkentést is végre kell hajtani. A szimfonikusoknak – a direktor szerint – a Weöres Sándor Színház is konkurenciát jelent. Ezért nyitniuk kell a közönség felé, és ha a szombathelyiek nem mennek be a Bartók terembe, akkor a zenekarnak kell kimennie az emberek közé – vélekedik Mérei Tamás. *(Réfi Zsuzsanna)*

15

Változások a Győri Filharmonikusoknál

Berkes Kálmán klarinétművész-karmester tölti be április 1-től a Győri Filharmonikusok művészeti vezetői posztját. Mint megtudtuk, ez a státusz eddig hivatalosan nem létezett az együttesnél, Medveczky Ádám szerződésében, akit korábban sokan művészeti vezetőként emlegettek, ez a munkakör nem szerepelt. A Liszt-díjas, érdemes művész egyébként marad a zenekarnál, és továbbra is vezető karmester lesz. *(Kiss Eszter Veronika)*

17

Éva néni

Az Égben is szerethették, mert úgy aludt el örökre kilencvenedik évesen egy január eleji éjszakán, mint akinek mindegy, hogy másnap, a Mária utca reggeli zajára ébred, vagy a feltámadás hasonaszavára. *(Kovács Géza)*

18

PORTRÉ

„Első ember szerettem volna lenni”

Nem nevezhető világhírűnek, de jól tudjuk, hogy a jó muzsikusz nem feltétlenül az. Koussevitzky fedezte fel, jól ismerte Bernstein, Solti asszisztenseként dolgozott a Chicagói Szimfonikusoknál, többször kísérte zenekarával Glenn Gouldot, aki neki köszönhette később mindenhová magával cipelt, híresen alacsony székét. Irwin Hoffman a MÁV Szimfonikusokat vezényelni érkezett Budapestre – a nyolcvannégy éves dirigentát a koncert után kértük meg, meséljen színes és gazdag életéről, valamint arról, hogy miért Dél-Amerikát választotta otthonául, miután szép pályát futott be az amerikai kontinens északi részén. *(Várkonyi Tamás)*

19

KRITIKA

Hangversenykritika

A Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar, a Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara, a Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar, a Debreceni Filharmonikus Zenekar, a Győri Filharmonikus Zenekar, a Szegedi Szimfonikus Zenekar, a Pannon Filharmonikusok, az Óbudai Danubia Zenekar, az MR Szimfonikusok, a MÁV Szimfonikus Zenekar, a Miskolci Szimfonikus Zenekar és a Nemzeti Filharmonikus Zenekar hangversenyiről. *(Fittler Katalin és Várkonyi Tamás)*

22

ZENETÖRTÉNET

31

Reményi Ede hegedűművész életrajza – 9.

Utolsó látogatás a hazában (1891) *(Közreadja: Rakos Miklós)*

OKM RENDELET

37

HANGVERSENYNAPTÁR

40

KULTÚRA MOZGÁSBAN – A KULTÚRA PROGRAM KIADVÁNYA

Az angol után német és francia nyelven is megjelentették a Kultúra keretprogram 2008 decemberében kiadott, Kultúra mozgásban című kiadványát, amely a művészek és a művészeti alkotások mobilitását, a kulturális örökséget, a kultúrák közötti párbeszédet, a kreativitást és az innovációt népszerűsíti a fiatalok bevonásával, illetve különböző projektek bemutatásával. Az ismertett projektet részben a Kultúra 2000, részben a Kultúra keretprogram támogatásával valósították meg, 2000 óta.

A kiadványt eredetileg a 2008. december 12-én Brüsszelben megrendezett Kultúra program konferenciára jelentették meg, amelynek célja a megszerzett tapasztalatok és a jó gyakorlatok megosztása volt.

A KREATIVITÁS ÉS INNOVÁCIÓ EURÓPAI ÉVÉNEK HAZAI PROGRAMSOROZATA

A kreativitás és innováció európai éve 2009 programsorozata hazánkban 2009. február 25-én vette kezdetét hivatalosan. A megnyitőünnepségen az év magyarországi eseményeit is ismerteti a hazai koordinációért felelős Tempus Közalapítvány. Az európai év magyarországi programjai között szerepel például a 2008-ban Moholy-Nagy László formatervezési ösztöndíjat nyert fiatal designerek éves munkájából összeállított kiállítás és a 7. Arcusfest Magyarország Nemzetiségi Színházi Találkozó is.

A Kreativitás és Innováció Európai Éve kezdeményezés célja, hogy felhívja a figyelmet a kreativitás és innováció egyéni, társadalmi és gazdasági jelentőségére. A kreativitásra és az innovációra összpontosítva az egyes emberek alkotó és újító potenciáljának erősítésével lehet biztosítani Európa jövőjét a globális versenyben.

A KREATIVITÁS ÉS INNOVÁCIÓ EURÓPAI ÉVE: HAZAI HONLAP

Számos érdekességgel várja olvasóit A kreativitás és innováció európai éve 2009 programsorozat nemrég elindult magyarországi honlapja. A weblap rendezvénynaptára tartalmazza a hivatalos hazai programot, és megtalálhatóak rajta az évhez kapcsolódó felhívások, pályázatok is. A honlap kínálata folyamatosan bővül, hírekkel, projektbejelentésekkel, személyes interjúkkal, könyvajánlókkel, valamint további érdekességekkel várja az érdeklődőket.

A KODÁLY ZOLTÁN IFJÚSÁGI VILÁGZENEKAR PÁLYÁZATA

A Kodály Zoltán Ifjúsági Világzenekar szak-

középiszkolások, főiskolások, egyetemi hallgatók és fiatal zenetanárok jelentkezését várja az Ifjú Zeneművészek Nemzetközi Nyári Akadémiájára és a Világzenekarba. A 2009. július 17-én kezdődő, a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kara által szervezett táborban válogatják ki azt a közel hetven főt, akik a zenekarral nemzetközi koncertkörútra indulhatnak a Debreceni Egyetemről 2009. július 30-án.

Jelentkezési határidő: 2009. április 30.

NEMZETKÖZI BARTÓK SZEMINÁRIUM ÉS FESZTIVÁL

2009. július 6. és 18. között rendezik meg Szombathelyen a Nemzetközi Bartók Szeminárium és Fesztivált, melynek 2009-es alaptémája a zene és a színpad kapcsolata lesz. A kéthetes rendezvényre várják fiatal zenészek, zenepedagógusok és minden érdeklődő jelentkezését. A résztvevők zongora, fuvola, gordonka és kamarazene mesterkurzusokon ismerkednek meg Bartók Béla műveivel, valamint 20. századi és kortárs zeneművekkel. A mesterkurzusok vezetői: Eötvös Péter, Vajda Gergely, Kovalik Balázs, Jan Michiels, Rohmann Imre, Gyöngyössy Zoltán, Perényi Miklós és Heinz Holliger. A szeminárium legnagyobb vállalkozása Bartók: A kékszakállú herceg vára című operájának színpadra állítása. A részvételhez előzetes regisztráció szükséges.

Jelentkezési határidő: 2009. május 1.

VONÓSNÉGYES-FESZTIVÁL LONDONBAN

A londoni Trinity College of Music ad otthont 2009. április 17. és 19. között a Greenwich International String Quartet Festival (Greenwich-i Nemzetközi Vonósnégyes Fesztivál) című eseménynek, melyen többek között Bartók, Haydn, Mozart, Schubert és Beethoven vonósnégyesre írt műveit hallhatják az érdeklődők. A fesztivál ideje alatt filmvetítéseket, mesterkurzusokat és beszélgetéseket szerveznek, valamint versenyt rendeznek a zeneiskola diákjainak és más egyetemeken hallgatóinak.

EUFONIA 2009 HANGSZERKÉSZÍTŐ PÁLYÁZAT

Eufonia 2009 címmel hangszerkészítő pályázatot hirdetnek hegedű-, mélyhegedű-, cselő- és nagybőgő-készítő mestereknek és tanulóknak. A pályázat célja, hogy megőrizze az európai kulturális örökség részét jelentő mesterséget a jövő számára, lehetőséget biztosítsanak a fiataloknak a tanulásra. A legjobban sikerült hangszerek európai koncerteken mutatkozhatnak be. A hangszerek előzetes bírálatát 2009 novemberében Szó-

fiában tartják. A verseny három részből áll: a technikai és a zenei versenyprogramot Szófiában tartják, a végső rangsort pedig Brüsszelben állítják fel. Itt rendezik meg 2009. december 2-án a díjátadó ünnepséget is.

Jelentkezési határidő: 2009. május 30.

TÁRSSZERVEZŐT KERES A SPANYOL EXPOCORUNA

A spanyol Expocoruna kulturális szervezet az Európai Unió Kultúra programjában beadandó Move című projektjéhez keres társ-szervezőket. A projekt célja, hogy kiállítások, a zene, az előadóművészetek és az utcaművészet kombinálásával hozza össze a különböző generációkat, és a különféle élethelyzetű embereket. Az Expocoruna olyan partnereket vár a 2009 novembere és 2011 között megvalósuló projektjéhez, akik a digitális művészetek, a zene és az előadóművészetek területein tevékenykednek.

MECKEZDTE MŰKÖDÉSÉT AZ ELŐADÓ-MŰVÉSZETI IRODA

Az előadóművészeti szervezetek működésével összefüggő közigazgatási hatósági és szolgáltatási feladatok ellátására hozták létre a 2009 márciusától működő Előadóművészeti Irodát. A szervezet a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal keretében működik, azon belül a Filmirodával közös szervezeti egységet alkot Film- és Előadóművészeti Iroda néven. Az Iroda feladata többek között a törvény szerinti adókedvezmény igénybe vételére jogosító igazolások kiállítása. Ezen túl adatszolgáltatási tevékenységet végez, és ellátja az Előadóművészeti Tanács működtetésével kapcsolatos adminisztratív feladatokat.

A nyilvántartásba vétel kezdeményezése nem kötelező, de 2010-től csak azok az előadóművészeti szervezetek (színházak, balett- és táncegyüttesek, zenekarok és énekkarak) részesülhetnek központi költségvetési támogatásban, melyeket az Iroda nyilvántartásba vett.

ÖSZTÖNDÍJAK: MIT, HONNAN?

Kezdeknek szóló ösztöndíj-kalauzt készítettünk honlapunkra, mivel sokan fordulnak a KultúrPont Irodához utazási, kutatási ösztöndíjakat keresve. Hírlevelünkben rendszeresen jelentetünk meg ösztöndíj-híreket – az ezekből készült aktuális (automatikusan frissülő) válogatásunk szintén honlapunkon érhető el.

Bővebb információ valamennyi hírről:
www.kulturpont.hu/zenekar

KOCSIS ÉS AZ NFZ SIKERE BÉCSBEN. A Kocsis Zoltán vezette Nemzeti Filharmonikus Zenekar január 18-án tomboló sikert aratott a bécsi Musikvereinsaalban. A szünni nem akaró taps hatására a koncert mindkét része után ráadást kellett adni. A zenekar másnap este ugyanazzal a műsorral lépett fel a St. Pölten-i Festspielhausban, hasonló sikerrel.

ELŐSZÖR KONCERTEZETT KÖZÖSEN a MÁV Szimfonikus Zenekar és a világhírű zongoraművész, karmester Vásáry Tamás. A Rossini-, Mozart- és Beethoven-műveket felvonultató előadást a Zeneakadémia Nagytermében hallhatta a közönség.

CSELLISTA KÁNAÁN. Négy nemzetközileg is elismert csellóvirtuóz tart mesterkurzust a Stuttgart melletti Rutesheimban április 13. és 18. között: Fenyő László, Jens Peter Maintz, Wolfgang Emanuel Schmidt és Claudio Bohórquez. A négy csellóművész angol és német nyelven tanít majd, munkájukat egy gyakorlott korrepetitor fogja segíteni. A résztvevőknek a két koncert egyikén lehetőségük lesz fellépni zongora-, vagy zenekari kísérettel. A kurzuson Wolfram Huschke, a „cello-entertainer” is részt vesz majd, előadásokkal segíti a muzikusok látókörének szélesítését.

JOSÉ CURA ÚJRA BUDAPESTEN. José Cura ismét a Zeneakadémián adott koncertet, ahol az Óbudai Danubia Zenekart vezényelte. A hangversenyen Rimszkij-Korszakov, Bizet, Ravel, Bucharido, Piazzolla és Ginastera művei csendültek fel.

DÍJESŐ A BARTÓK KONZI DIÁKJAINAK. A Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola és Gimnázium tanulói nyerték a VII. Országos Zenekari Verseny mindkét kategóriáját. A versenyre 8 szakközépiskolából 11 együttes (482 tanuló) nevezett. A Zeneakadémia Nagytermében rendezett megmérettetésen számos különdíj is gazdára talált.

TURNÉ A KANÁRI-SZIGETEKEN. A Kanári-szigeteken koncertezett a Kocsis Zoltán vezette Nemzeti Filharmonikus Zenekar. Az együttes az immár 25. alkalommal megrendezett Kanári-szigeteki Zenei Fesztivál meghívásának tett eleget a négy hangversenyből álló turnéval. A jubileumi fesztiválon az NFZ-n kívül fellépett többek között a Bécsi Filharmonikusok Lorin Maazel irányításával, a Szentpétervári Mariinszkij Színház Zenekara Valeri Gergiev vezényletével, valamint a Philadelphia Zenekar Christoph Eschenbach dirigálásával.

A GRAMMY KLASSZIKUSAI. Idén 51. alkalommal, 31 terület 110 kategóriájában adták át a Recording Academy elismerését, a Grammy-díjat a 2007. október 1. és 2008. szeptember 30. között legjobb kiadott lemezeknek. A klasszikus albumok közül Bertolt Brecht és Kurt Weill Mahagonnyja lett a Los Angeles-i Opera előadásának felvételében. Sosztakovics 4. szimfóniájának felvétele, amelyen Bernard Haitink vezényli a Chicagói Szimfonikus Zenekart, érdemelte ki a zenekari felvételek Grammyjét.

FÉLMILLIÓS ADOMÁNY A BUDAPESTI ZENEISKOLÁKNAK. A budapesti zeneiskolák támogatására szervezett „Egy este Gershwinnel” című koncerten fellépő amerikai zongoristák – Frances Veri és Michael Jamanis – félmillió forint adományt adott át négy budapesti zeneiskola vezetőjének. A budapesti Kodály Zoltán Ének-zenei Általános Iskola, Gimnázium és Zeneiskola mellett a Bartók Béla, a Weiner Leó és a Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola kapott összesen fél millió forintot a koncert bevételéből. Mindezek mellett a jótékonyági koncertet szervező Amerikai Ház Kft. felajánlotta a Kodály Zoltán és a Bartók Béla zeneiskoláknak egy-egy professzionális digitális hordozható hangfelvevő eszközt, amely ideális a próbák és koncertek hanganyagának rögzítésére.

DEBRECENBE KÖLTÖZIK A KODÁLY ZOLTÁN IFJÚSÁGI VILÁGZENEKAR. A Vásáry Tamás által alapított Kodály Zoltán Ifjúsági Világzenekar idén nyáron a Debreceni Egyetemről indul nemzetközi koncertkörútjára. A koncertsorozat első állomása július 30-án lesz a cívisvárosban, amely egyben az Ifjú Zeneművészek Nemzetközi Nyári Akadémiájának záróelőadásául is szolgál. A Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karának rangos nyári akadémiáján a hagyományokhoz híven nemzetközileg elismert művésztanárok segítik az ifjú tehetségeket a zenei kibontakozásban: a hazai oktatókon kívül idén Skóciából, Japánból, Franciaországból, Horvátországból, Ausztriából és Németországból is érkeznek neves művésztanárok, akik napközben egyénileg foglalkoznak hallgatóikkal, esténként pedig koncertjeikkel színesítik a város kulturális életét. A szervezők április 30-ig várják a tehetséges szakközépiskolás növendékeket, főiskolások, egyetemi hallgatókat, valamint fiatal zenetanárokat jelentkezését. A programról és a jelentkezés részleteiről a www.ymsa.unideb.hu oldal tájékoztat bővebben.

NAGY CSABA TROMBITAMŰVÉSZE A FERENCNIK-DÍJ. Nagy Csaba trombitaművész vette át Kovács János első karmestertől az elmúlt évad legjobb művészi teljesítményéért járó Ferencsik-díjat. Az alapítvány működésének változásával ma már kizárólag az Operaház hangszeres művészei kaphatják az elismerést.

GILBERT VARGA A NEMZETI FILHARMONIKUSOKAT DIRIGÁLTA. A Svájcban élő, mindkét ágon magyar származású dirigens – a híres hegedűművész, Varga Tibor fia – legutóbb 2005 áprilisában vezényelte az együttest, szintén a Művészetek Palotájában.

EURÓPAI EGYHÁZZENEI DÍJ 2009. Sofia Gubaidulina kapta az ötezer eurós díjat, amelyet Schwäbisch Gmünd városa alapított. A díjátadás júliusban lesz, a város Augustinus-templomában, az Európai Egyházzenei Fesztiválon, ahol felhangzanak Sofia Gubaidulina művei is a Litván Rádió Kórusának és Ramon Jaffének előadásában. Az orosz zeneszerző nő magas színvonalú és nagy kifejező erejű egyházi műveit érdemelte ki az idén 11. alkalommal odaítélt díjat, amelynek korábbi kitüntetettjei között Krzysztof Penderecki, Arvo Pärt, Peter Schreier és Helmuth Rilling is megtalálható. Az indoklás szerint expresszív, spirituális és személyes kompozíciói a mindennapok élményeit új megvilágításba helyezik, azoknak új horizontot nyitnak.

INDUL A SION VALAIS NEMZETKÖZI HEGEDŰVERSENY. Az augusztus végén megrendezendő, Shlomo Mintz vezette rangos svájci megmérettetésre március 31-ig jelentkezhetnek 15 és 32 év közötti hegedűsök. A versenyzők mellett a Budafoki Dohnányi Zenekar is hazánkat képviseli, a muzsikuskok Shlomo Mintz hegedűművész vezényletével kísérik a döntősöket a gálakoncerten augusztus 23-án.

LEONARD ELSCHENBROICH-É A LEONARD BERNSTEIN-DÍJ. A csellistát tüntetik ki az idei Schleswig-Holstein-i Zenei Fesztiválon a díjjal, ami 10 000 euróval jár. Az elsimerést a kieli Arenában adják át július közepén. A díjátadáson Elschenbroich Anne-Sophie Mutterrel és a Schleswig-Holstein-i Fesztivál Zenekarával lép fel, a koncert műsorán Johannes Brahms a-moll hegedű-gordonka versenye szerepel.

IFJÚSÁGI KORTÁRS ZENEI ESTEK. Az Ifjúsági Kortárs Zenei Estek (IKZE) hangversenysorozatán 17 fiatal zeneszerző 18 új művével ismerkedhet meg a közönség az Óbudai Társaskörben. A sorozat végén először adták át a Strém Kálmán emlékére alapított Ígéret-díjat a koncertek legkiemelkedőbb fiatal előadóművészeinek.

VISEGRÁDI OPERAIGAZGATÓK TALÁLKOZÓJA. A visegrádi országok operaházai esetében a költségvetési források apadása jelentette problémák egyik megoldása lehet a közös produkciók létrehozása, a rendezők, díszlettervezők, koreográfusok cseréje – hangzott el a visegrádi operaigazgatók kétnapos budapesti megbeszélését követő sajtótájékoztatón. A Magyar Állami Operaházban tartott tanácskozáson Vass Lajos mellett a varsói Teatr Wielki, a prágai Állami Opera és a prágai Nemzeti Színház, a pozsonyi Nemzeti Színház, valamint a kassai Állami Színház igazgatói, illetve vezető munkatársai vettek részt.

MEGALAKULT A YOU TUBE SZIMFONIKUS ZENEKAR. A világ első online klasszikus nagyzenekarába beválogattak két magyar muzsikust, Bencze László nagybőgőst és Bárti Viktor brácsást is. A csaknem kilencven zenészt több mint háromezer jelentkező közül választották ki. Áprilisban a szervező You Tube meghívja a zenészeket New Yorkba, ahol három nap alatt betanulják Tan Dun Internet Szimfónia No. 1, Eroica című művét. Az alkotást a világ egyik legrangosabb koncerttermében, a Carnegie Hallban adják elő április 15-én. Vezényel Michael Tilson Thomas, a San Francisco Symphony Orchestra zenei igazgatója.

NEMZETKÖZI FÚVÓSZENEKARI KARMESTERKURZUS. Különleges zenei élménynek ígérkezik Hidas Frigyes Dél-afrikai szvitjének európai bemutatója, amelyet a március 9. és 13. között rendezett nemzetközi fúvószenekari karmesterkurzushoz kapcsolódva szólaltatnak meg Győrött. A kurzuson húsz-huszonkét karmester vett részt, a hazaiakon kívül Németországból várnak vendégeket. Lendvai Kamilló Kossuth-díjas zeneszerző szintén bekapcsolódik a kurzus szakmai tevékenységébe – közölte Szabó Ferenc. A műhelymunkán egyik művét elemzi, a március 13-i díszelőadáson pedig felcsendül az idős mester egyik kompozíciója.

NEMZETKÖZI KODÁLY HÉT 20. ALKALOMMAL Helsinkiben. Idén 20. alkalommal rendezték meg a Nemzetközi Kodály Hetet Helsinkiben, Magyarországot a zenei rendezvényen Csonka Emil brácsa- és Falvai Katalin zongoraművész képviselte. A Nemzetközi Kodály Hét zenei vezetője a Szilvay testvérpár, Csaba és Géza, akik a Kelet-helsinki Zeneiskola mellett megalapították a most tíz éves Zenei Intézetet, amelyet eddig kétezren látogattak meg írektől franciákon, ausztrálokon, japánokon át kínaiakig, hogy tanulmányozzák a Kodály-módszert, a szolmizációt.

HAYDN- ÉS MENDELSSOHN-ZONGORAVERSENYT HIRDET AZ MR3-BARTÓK Rádió. Joseph Haydn halálának és Felix Mendelssohn születésének kétszázadik évfordulója alkalmából versenyt hirdetett fiatal zenészek számára a Magyar Rádió komolyzenei adója. Az MR3-Bartók Rádió megmérettetésére május 15-ig jelentkezhetnek az 1976. január 1. után született, magyar állampolgárságú zongoristák. A zsűrit Nagy Péter, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára vezeti, tagjai: Jandó Jenő, Klukon Edit és Némethy Attila zongoraművész, valamint Kovács Sándor zenetörténész.

A BELGRÁDI FILHARMÓNIA IGAZGATÓJA, IVAN TASOVAC 2009. március 4-én benyújtotta lemondását. A neves nemzeti intézmény vezetője döntését azzal indokolta, hogy a szimfonikus zenekar hazai és nemzetközi sikereinek elismerését a minisztérium és a városi önkormányzat részéről 8 év óta hiába várja. Ivan Tasovac korábban jelezte, hogy 38.000 dinár (kb. 400 euro) a havi átlagfizetés együttesében, amiből megélni nem lehet. A zenekar alkalmazottainak juttatása lényegesen alacsonyabb azokénál, akik más nemzeti intézményeknél dolgoznak. A zenekar 2009-re benyújtott, a gazdasági helyzetet tekintetbe vett büdzsét a minisztérium jócskán megkurtította, a januári és februári támogatás összegét még március elején sem utalta át. Ivan Tasovac lemondásának indokolásában szerepelt, hogy a Köztársasági Választási Bizottság számára a Minisztérium által juttatott összeg elég lenne a zenekari bérek 100 százalékos emeléséhez. A Minisztérium az igazgatónak ezt a megállapítását úgy értelmezte, hogy az muzsikusaiknak 100 százalékos fizetésemelést követelt. A zenekar társadalmi vezetősége a helyzetet elfogadhatatlannak ítélte, és tekintettel a 2009-2010-es szezon szerződött eseményeire, neves karmesterek meghívására, külföldi turnéokra és az eladott jegyekre, remélte, hogy a Kulturális Minisztérium a jelenlegi gazdasági helyzetben is talál megoldást a problémára, és kijelöli az utat a nemzeti prioritásoknak. A Belgrádi Filharmonikus Zenekarban keletkezett helyzetet elemezték a Szerb Muzsikuskok Szakszervezete, a Belgrádi Zenekarok Szövetsége és a Szerb Előadóművészek Szakszervezet képviselői is, megállapították, hogy az igazgató nem követelt 100 százalékos fizetés emelést, és kiálltak Ivan Tasovac, mint sikeres vezető és sikeres reformok végrehajtója mellett. A Minisztérium Ivan Tasovac lemondását „sajnálattal elfogadta”. Zubin Mehta sztárdirigens Boris Tadic szerb államelnökhöz fordult a Belgrádi Filharmonikus Zenekar anyagi helyzetének rendezése érdekében. Március 10-én minden szerb napilap közölte Mehta levelét.

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE XVII. közgyűlésén Gyüdi Sándor visszalépése miatt megüresedő elnökségi helyre Lendvai Györgyöt választották a tagszervezetek vezetői.

„A követelmények kemény munkával teljesíthetők”

A nyilvántartásba vételi és besorolási eljárás szabályairól és problémás pontjairól

A Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete, valamint a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége 2009. március 4-e és 6-a között tartotta rendes évi, összevont közgyűlését Zamárdiban, a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének üdülőjében. A tanácskozáson szó esett az előadó-művészeti törvényről és az elfogadása utáni teendőkről. Tájékoztató is elhangzott a törvény végrehajtási rendeleteiről, valamint azok alkalmazásáról. Megvittattak olyan készülő rendeleteket, mint a szakmai próbajáték részletes szabályai, a művészi munkakörök és a szakképesítések. Nagyon fontos téma volt a nyilvántartásba vételi és besorolási eljárás, amelyről részletesen Magi István, az Előadó-művészeti Iroda szakmai tanácsadója beszélt.

! *Ha jól vettem ki a tanácskozáson elmondott szavaiból, a nyilvántartásba vételi és besorolási eljárás nem más, mint hatósági eljárás.*

Így igaz. Nagyon lényeges egy ilyen regisztráció, hiszen nincs két egyforma szervezet, mindenki sajátos problémákkal küzd. A jó szabályozás kulcsa, hogy sikerüljön a megfelelő arányt megállapítani az általános jellemzők és az egyedi sajátosságok viszonylatában, olyat, amelyben a normatív elemek nem helyezik jogszabályon kívülre az egyedi problémákkal küzdő, de értékes szakmai munkát végző szervezeteket. A nyilvántartásba vételről szóló rendelet több elemből áll. Vannak technikai jellegű rendelkezések, melyek azokat a szakmai szempontokat bontják le adatszolgáltatási szintre, amelyeket a törvény határozott meg, illetve az esetleges szervezeti átalakításokkal kapcsolatos tennivalókat veszik számba. A törvény felhatalmazása alapján azonban a rendelet megállapít olyan tartalmi elemeket is, mint a fizetendő szám alsó határa, vagy az egyes kategóriákba soroláshoz szükséges tárgyi feltételek.

! *A regisztráció azért is nagyon lényeges, hiszen 2010-ben csak az a szervezet kaphat állami támogatást, amely az Előadó-művészeti Iroda nyilvántartásában szerepel, és az egyéb feltételeknek is megfelel.*

Az iroda március 1-jétől működik, és munkatársaimmal mindenkinek segítséget nyújtunk, aki hozzánk fordul. E-mailben is lehet az irodát keresni, ügyfélszolgálati időben pedig telefonon és személyesen is elérhetőek vagyunk. Az iroda elérhetőségei megtalálhatók a minisztérium honlapján és a nemzetifilmiroda.hu weblapon is. Az állami fenntartású, illetve a minisztériummal közszolgáltatási szerződést kötött szervezeteket csak nyilvántartásba vesszük, a

többieket kategóriába is soroljuk. Ha valakit egyszer már nyilvántartásba vettek, akkor a következő esztendőben nem kell újból regisztráltatni a szervezetet, de az adatszolgáltatási kötelezettség évente fennáll. Az eljárás során több okirat hiteles másolatát is csatolni szükséges, például a létesítő dokumentumét vagy az önkormányzattal kötött közszolgáltatási szerződését, amely a támogatás évére is érvényes.

! *Ilyet azonban nem lesz könnyű kérniük a zenekaroknak, hiszen több évre előre ritkán dönt konkrét támogatási összegekről az önkormányzat...*

Ez igaz, de jogszerű és elfogadható az a megoldás, hogy a szerződés több évre szól, a konkrét támogatási összeget azonban évente határozza meg a költségvetési rendelet.

! *Melyek még a lényeges adatok?*

Az eljárásban meg kell jelölni, hogy az együttes melyik kategóriába szeretne tartozni. A kitöltendő kérdőívek kategóriánként találhatóak meg az Iroda honlapján. A hozzájuk szolgáló kitöltési útmutató is segít a megfelelő kategória kiválasztásában. Az eljárást a szervezetek fenntartóinak kell kezdeményezni, tehát az adatközlés a szervezet és a fenntartó szoros együttműködését kívánja meg. Az adatlapokat a szervezetnek, a fenntartónak és a támogatónak egyaránt alá kell írnia, s nyilatkozniuk kell a szolgáltatott adatok valódiságáról is. A nyilvántartásba vételért és a besorolásért igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni, ezt banki átutalással lehet teljesíteni.

! *A végrehajtási utasítást is hosszas szakmai egyeztetés előzte meg. Melyik pont váltotta ki a legnagyobb vitát? Mert látom, a szimfonikus zenekarok tervezett 30 ezres minimális fizetendő*

Kötetlen fomában zajlik a munkaanyagok megbeszélése Zamárdiban

száma az első kategóriában például 22 ezerre csökkent...

Szerencsés gyakorlattá vált az előadó-művészeti törvény előkészítése során, hogy a szakmai szervezetekkel közösen készítettük el a jogszabály javaslatát, s ezt a szokást a végrehajtási utasításoknál is folytattuk. Az első, a tervezetben szereplő számok is a szakmai szervezetek javaslatai voltak. Ahogy a végső limitek is velük egyeztetve születtek meg. S mivel a szervezetek ezeket a számokat minden évben, eddig is jelezték, amikor pályáztak a minisztériumnál igényelhető központi támogatásokra, így képünk volt arról, mi a realitás. Úgy vélem, ezek a követelmények teljesíthetők, természetesen keményen dolgozni kell értük. Ezzel a szakmai szervezetek is egyetértenek. Egy olyan városban, ahol a legnagyobb terem 400 fős, biztos, hogy több koncertet kell tartani. Számoltunk azzal is, hogy a zenekaroknak olyan feladatokat is el kell látniuk – pl. ifjúsági koncertek, kortárs művek bemutatása – amelyek valószínűleg kisebb nézőszámot vonzanak. Ez a törvény nem azért született, ahogy a végrehajtási utasítás sem, hogy a zenekarok a teljesítménymutatókat használják aranyfonálként, és ezek alapján állítsák össze programjukat. Nem, az együtteseknek az általuk művészileg legjobb tartott évadtervet kell megvalósítaniuk, eközben azonban vannak dolgok, amelyek teljesítésére oda kell figyelni.

■ A zamárdi tanácskozáson szintén hektikus pontnak tűnt a saját basználatú próbaterem...

Ez a kérdés már az egyeztetés során is gondot okozott. Egy valamit azonban tudomásul kell venni: ha valaki arra vállalkozott, hogy fenntart egy olyan magas művészi minőséget képviselő zenekart, amely állami támogatásban is részesül, akkor egy ilyen együttes számára biztosítani kell a működési feltételeket. Ezek közé tartozik a próbaterem is. Hiszen ha osztozkodnia kell, akkor nem tud tisztességesen felkészülni a hangversenyekre. Természetesen a saját próbáin felül az adott együttes lehetőséget biztosíthat mások számára, hogy ott dolgozhassanak. De neki kelljen bekéredzkednie a próbaterembe. Ahogy egy hivatásos éneknárnál azt is alapvető feltételnek tartom, hogy rendelkezzen saját korrepetitonnal, aki rendszeresen foglalkozik az énekesekkel. A művészeti vezetőnek is szüksége van saját helyiségre, ahol megfelelő hangrögzítő berendezések és egyéb szakmai felszerelések is rendelkezésére állnak. Ezek ugyanis olyan követelmények, amelyek a kívánt színvonalú művészi munkához szükségesek.

■ A nyilvántartásba vételi és a besorolási eljárásra kilencven nap áll rendelkezésre, azaz a végső határideje május 29.

Mi történik azzal a szervezettel, amelyik elmulasztja ezt a határidőt?

Ha a fenntartó és a szervezet jól működik együtt, akkor két-három hét alatt be tudják szerezni a szükséges dokumentumokat, össze tudják gyűjteni a szükséges adatokat. A hatósági eljárásnak szabályai vannak. Ha valaki hiányosan adja be a kérelmét, felszólítást kap a hiánypótlásra. Ha azonban a kérelem nem érkezik meg idejében, akkor a szervezet kieshet a következő évben az állami támogatásra jogosultak köréből.

■ Problémásnak érzem, hogy az adat-szolgáltatás évét megelőző esztendőről, azaz tavalyról kell összegyűjteni az adatokat. Ez mindenki számára egyszerű feladat?

Ezekkel az adatokkal minden együttesnek rendelkeznie kell, akár költségvetési, akár üzleti tervéről szóló beszámolója okán. Az együttesek vezetői nem is jelezték fenntartásukat emiatt. S idén már – tudva, hogy erre szükség lesz – ilyen szempontok szerint is gyűjthetők folyamatosan az adatok. A támogatások elosztásánál pedig az idei év adatai számítanak majd.

Az egyes kategóriákhoz rendelt költségvetési támogatási előirányzatokról évente a költségvetési törvény rendelkezik, kialakításukban pedig fontos szerepet játszik majd az Előadó-művészeti Tanács is.

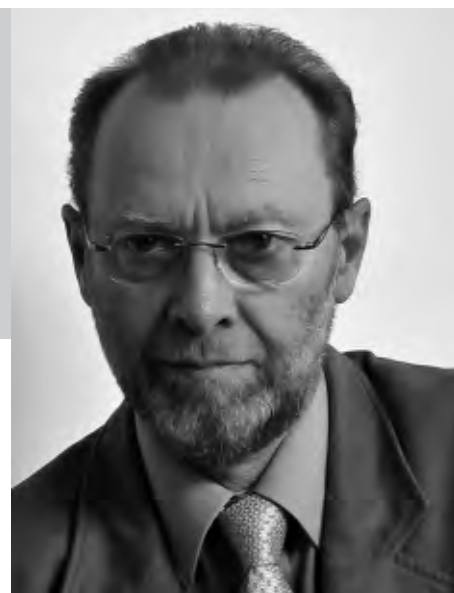
R. Zs.

Napirenden a próbajáték, a teljesítményértékelés és a minősítés kérdése

„Meg kell teremteni a biztonságos, nyugodt és félelemmentes munkaléggört motivációs eszközökkel, ugyanakkor lehetőséget kell adni a munkáltatóknak a gyengén teljesítők minőségének feljavítására”

Nagy érdeklődést és vitát váltott ki a Szövetség közgyűlésén „az eredményes szakmai próbajáték” fogalmkörének megtárgyalása, amelynek részletes szabályait az Előadó-művészeti törvény végrehajtási rendelete fogja tartalmazni.

Popa Pétert, a Szövetség főtárgyvezetőjét – mint a témakör egyik előkészítőjét – arról kérdeztük, hogy miért tartja fontosnak a próbajáték fogalmának tisztázását, illetve mi volt az oka annak, hogy a „sikeressé váló próbajáték” meghatározása egyáltalán belekerült a törvény szövegébe.

Mindenekelőtt le kell szögezni, hogy az előadó-művészeti törvény megalkotása példaértékű és irigylésre méltó sok más európai ország számára. Számos olyan vívmányára lehetünk büszkéek, amelyek mérőszámok számítanak a hazai jogalkotásban éppúgy, mint a művészeti életben, hiszen, ha csupán arra gondolunk, hogy először került bele a jogalkotói szótárba az előadó-művészet, illetve a művész fogalma, már az is nagy vívmánynak számít, de ezen felül számos olyan elem került a törvénybe, amely kiszámíthatóbbá és biztonságosabbá teszi a művészeti élet résztvevői számára a működést. Itt nem csupán a teljesítményarányos támogatási rendszerre gondolok, de arra is, hogy igen jelentős támogatási összegek áramolhatnak e területre, hiszen minden nyilvántartásba vett előadó-művészeti szervezet a jegybevétele 80%-áig adhat ki támogatási igazolásokat, és azok a támogatók, akik az – egyébként a költségvetésnek befizetendő – adójukat ilyen szervezeteknek juttatják, további kedvezményekre számíthatnak. Ez a rendelkezés nagyszámú kedvezményes szponzorálási kedvet Magyarországon. Az ilyen nagy horderejű kérdések mellett azonban – pontosan a hazai igen sajátos helyzet miatt – olyan területeket is szabályozni kellett, amelyek első pillanatra talán lényegtelennek tűnhetnek. Azonban a zenekari gyakorlatban egyre gyakrabban tapasztalható és különösen

hazánkra jellemző, a munkáltatónak és a munkavállalónak egyaránt gondot okozó minőségjavító törekvések erősen vitatható megoldásokat eredményeztek. Egyben rávilágítottak arra, hogy a problémát – különösen az elszabaduló indulatok miatt – jogszabályi úton és komplex módon kell szabályozni. Egyszerű evidencia, hogy egy zenekarhoz csak próbajátékkal lehet bekerülni. Ennek többnyire ki is alakultak a majdnem egységes formái. A gondot inkább az jelentette, hogy hazánkban a próbajáték intézményét különböző elnevezésekkel álcázva próbálták a már jogviszonyban álló munkavállalóknál olyankor is alkalmazni, amikor ez nem csupán indokolatlan volt, de egyenesen a munkaszerződésbe, vagy a kollektív szerződésbe ütközött.

■ Mi készítette a hazai zenekarok egy részét arra, hogy alkalmazásban lévő muzsikusként számára ún. belső próbajátékokat írjanak elő?

Ennek nagyon mélyre nyúlnak a gyökerei. Röviden úgy lehetne megfogalmazni, hogy Magyarországon és főleg a kelet-európai, ismert múlttal rendelkező országokban más utat jártak be a zenekarok, máshogyan szocializálódtak az emberek és merőben máshogyan alakultak a különböző munkavállalókhöz, illetve munkakörökhöz kapcsolódó hatáskörök, jogkörök és kötelezettségek, mint más társadalmakban. Kétségtelen

tény, ez is egyik oka lehet annak, hogy a magyar zenekarok esetenként változó színvonalon teljesítenek és nem feltétlenül a tényleges képességeik szintjén. A felelősség elmosása, a gyenge teljesítmények eltusolása, a rosszul értelmezett kollegiális magatartás, a „haverkodás” vezethet egy olyan közösségi magatartásforma kialakulásához, amely nemhogy a gyengét nem sarkallja jobb munkára, vagy nem veti ki maga közül, de lezser munkához állásával még egyfajta kétes sikert is elérhet, ezzel is vonzást gyakorolva az ilyen munkafeltételeket keresőkre. Mindannyian tudjuk, hogy a különböző törvények nyújtotta előjogok árnyékában nincsenek eszközök sem a lustaságból gyengén teljesítők, sem a képességeiket valamilyen okból kifolyólag elvesztők által okozott gondok kezelésére. Talán éppen ez vezethetett oda, hogy egymás után születtek azok a próbálkozások, amelyek formáit és eredményeit igen kételkedéssel tartom. Így, véleményem szerint egy tradicionálisan működő, saját stílust és hangot kialakítani szándékozó együttesnél sem az a megoldás nem kaphat létjogosult-

ságot, amely a zenész kiszolgáltatottságára épít rövid időtartamú szerződésekkkel, sem az, amelyik folyamatos pszichikai nyomás-gyakorlást alkalmaz. Ezekon felül az sem járható út, amelyek a tényleges egyéni teljesítménytől függetlenül rendszeres időközökben, nem munkaköri feladatok elvégzésére kényszeríti a muzsikust, nevezetesen az ún. belső próbajáték „intézményét” alkalmazva. Az ilyen gyakorlatok nem a minőségemelés pozitív eszközei, hanem a negatívnak mondható megfélemlítés irányába mutatnak. Eredményeket természetesen így is lehet elérni, de ezek nemcsak, hogy átmenetiek, de ráadásul nem feltétlenül teremtik meg a magasrendű művészi alkotások elengedhetetlen kellékét, a felszabadult alkotói légkört.

■ A végrehajtási rendelet világosan fogalmaz, amikor kimondja, hogy „a munkáltató nem rendelhet el próbajátékot a vele foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban álló zenekari, vagy énekkari tag munkavállaló számára.” Hogyan lehet mégis eleget tenni egy, a minőség javítására irányuló igénynek?

Nem kétséges, hogy eredményes közösségi munkát csak akkor lehet elérni, ha az egyén felismeri a közösségi teljesítmény közvetett visszahatását saját teljesítményére, sőt saját egzisztenciális helyzetére. A zenekari muzsikusi folyamatos kontroll alatt áll pulttársa, kollégái, főnökei és a karmester által. Azonban, ha ennek nincsenek kézzelfogható visszajelzései, akkor nem feltétlenül alakul ki a helyes önkontroll képessége. Bár sok tekintetben igen nagy vívmány a közalkalmazotti lét által biztosított bértábla, azonban minőségi kontroll és minőségi motiváló rendszerek nélkül a zenekari színvonalra inkább károsan, mint előnyösen hathat. Éppen ezért a közgyűlésünk egyik legfontosabb mozzanatának tartom, hogy a próbajáték fogalmának és alkalmazhatóságának meghatározása mellett a szakma egy jelentős része felismerte a teljesítményértékelés fontosságát és a benne rejlő lehetőségeket, mint például a teljesítményalapú motiváció jelentőségét.

■ Mi tehat a legfontosabb különbség a próbajáték és egy motivációs célra létrehozandó teljesítményértékelés, illetve minősítési eljárás között?

A próbajáték foglalkoztatásra irányuló jogviszony megteremtése érdekében rendezhető, és elsősorban a jelentkező hangszeres előadóművészi képességeit, technikai színvonalát vizsgálja egy adott pillanatban.

A teljesítményértékelés egy olyan motiváló rendszer, amely alkalmazásban lévő munkavállalók esetében a zenekari művész feladatkörébe tartozó művek előadását (a beilleszkedési képességet, a szólamanyag tudást, a művészi fegyelmet, stb.) a zenekari munka (szólampróbák, próbák és hangversenyek) során vizsgálja, és nem lehet közvetlen munkajogi következménye. A teljesítményértékelés igénye mögött kizárólag művészi okoknak kell meghúzódnia. Ezzel szemben alkalmas lehet – akár önkéntes alapon történő részvétel esetén is – minősítésre, vagyis, amennyiben rendelkezésre áll, egy minőségi bérpótlék, vagy egy magasabb beosztás megpályázására, de más esetben arra is használható, hogy a művészeti vezetés által gyengén teljesítőnek ítélt munkavállaló esetében szigorúan munkaköri leírásba tartozó feladatok teljesítésének minőségét vizsgálják és értékeljék. És ez az a pont, ahol egy megfelelő értékelési rendszer, továbbá megfelelő számú vizsgálat során kialakuló sorozatosan gyenge eredménynek akár munkajogi következménye is lehet. Természetesen az ilyen jellegű minősítések körülményeit és gyakoriságát pontosan kell meghatározni. A feladat kettős: egyrészt meg kell teremteni a biztonságos, nyugodt és félelemmentes munkalégkört motivációs eszközökkel, másrészt lehetőséget kell adni a munkáltatónak a gyengén teljesítők minőségének feljavítására, vagy, ha ez bizonyítottan nem lehetséges, akkor eltolására.

■ Mit tehet az az együttes, amelynek nem áll rendelkezésre motivációs, vagy minőségi bérpótlék?

A szigorú bérceretek, különösen a Kjt-n belül, valóban túl szűkre szabják a lehetőségeket. Azonban alig tudok elképzelni olyan együttest, amely hozzáértő menedzsmenetet feltételezve, ne tudna saját bevételre szert tenni. Innen pedig már csupán szándék kérdése, hogy a rendelkezésre álló eszközöket milyen módon és milyen célra használják fel. Félreértés ne essék, a minőségellenőrzés a megfelelő keretek között nem ördögtől való találmány, és ezért nem feltétlenül jár anyagi motiváció. De az a munkáltató, amelyik nem ismeri fel a jobban teljesítők anyagi motivációjában rejlő hatalmas minőségjavító húzóerőt, az valószínűleg nem ismeri kellőképpen a csoport-pszichológiát sem. Márpedig a zenekar nem katonaság... A megfélemlített muzsikuskor parancsra végzett munkája nem tartalmaz művészi többletet.

■ Hogyan értékelhető a zenekari játékos a zenekari tutti munka folyamán?

Ahogy említettem, a zenekari muzsikuskor folyamatos kontroll alatt dolgoznak. Jómagam közel négy évtizednyi zenekari és szólamvezetői tapasztalattal állíthatom, hogy minden egyes kolléga teljesítményéről, képességéről és hozzáállásáról pontos képet tudtam alkotni a zenekari munka során. A probléma nem a véleményalkotásnál, hanem annak megnyilvánulásánál, illetve felhasználásánál jelentkezik. A felelősségi és jogkörök tisztázatlansága, az erős alapokon nyugvó hierarchikus zenekari rendszer kialakulatlansága eddig nem teremtette meg a munkahelyi kritika gyakorlásának lehetőségét. Ebből következően a kritikai kontroll sem működhetett, hiszen az értékítéletek személyeskedéssé degradálása, felhasználhatóságának rendezetlensége, a következmény nélküliség, valamint a minőségi bérpótlék, vagy egyéb premizálási keretek felhasználása szociális célokra, nem segítette a belső igény kialakulását egy jobb minőség elérésére. Éppen ezért, ha valóban cél a megfélemlítés nélküli, motiváción alapuló minőségfejlesztés, akkor fel kell ismerni azokat a lehetőségeket, amelyek e cél megvalósítására alkalmasak. Ebben egyébként nagy előrelépésnek tartom a Kjt módosítását, amely szintén meghatározza a minősítés fogalmát. Természetesen a zenei együttesekre ezek az irányelvek nem használhatók maradéktalanul, de alkalmasak arra, hogy főbb mozzanataira építkezve a szakterületi minősítési eljárást egy további jogszabályban rögzítsük, ezt pedig ágazati megállapodás keretében a nem a Kjt hatálya alá tartozó együtteseknél is kötelezővé tegyük.

■ Mit tart a szimfonikus zenekari tagok teljesítményértékelése szempontjából a legfontosabb irányelveknek?

Először is meg kell határozni a teljesítményértékelés célját, amely kizárólag az együttes színvonalának emelése lehet, amelyhez kapcsolódóan az értékelés eredménye, annak összes előre tisztázott következményével, mint a motivációs eszközök egyike szerepelhet. Továbbá meg kell határozni, hogy mikor, milyen gyakorisággal és milyen körülmények között lehet egy teljesítményértékelést lefolytatni. Mivel a próbajáték alkalmazhatósága szigorú határok közé került, ezzel a szabályozással kell megteremteni annak a lehetőségét, hogy az eljárás végén történő minősítés mind minőségi bérpótlék keret létrehozásával, motivációs célok mentén – akár önkéntes jelent-

kezési alapon –, mind pedig, a gyengén teljesítők esetében, bérpótlék juttatása nélkül, kötelező jelleggel, a művészeti vezetés javaslatára is alkalmazható legyen. Nem elhanyagolható körülmény, hogy a teljesítményértékelés és a minősítés nem feltétlenül kötendő egy meghatározott időben, meghatározott körülmények között lefolytatandó cselekménysorozathoz. (Konkrét időpontban szólamanyag felmondás!) Alkalmazható az általában jól teljesítők további motiválása, vagy differenciált jutalmazása érdekében, amely kizárólag a zenekari munka során nyújtott, hosszabb periódusra kiterjedő, folyamatos teljesítményt értékelheti szigorú szempontrendszer alapján. (pl.: ritmikai és intonációs beilleszkedő képesség, kamarázási képesség a nagyzenekari játékon belül, szólamanyag tudásának mértéke már az első próba alkalmával, művészi és viselkedési fegyelem, stb.) Ugyanakkor nem zárja ki a vizsgált hosszabb időszak alatt az aktuális anyagnak a szólampróbák során történő egyénenkénti felmondását vagy gyakoroltatását. Az értékelés folyamatába természetesen bevonható minden zenekari, vagy szólamtag a megfelelő szempontrendszereket tartalmazó űrlapok kialakításával. Más esetben a folyamatosan gyengébb teljesítmény miatt felmerülő problémák kezelésére lehet alkalmazni azt az eljárást, amely ugyancsak a munkaköri feladatok területén mozog, hogy kötelezhető a zenekari művész a feladatkörébe tartozó művek szólamanyagainak egy külön, erre a célra meghatározott időpontban, szólóban történő előadására, esetleg független szakmai zsűri bevonásával. Fenti logikából következően, a második lehetőség alkalmazása feltételezi az együttes átlagához viszonyított gyengébb teljesítményt. Csoportos, vagy kollektív alkalmazása már nyilvánvalóan nem az egyén munkájának és teljesítményének értékelésére, minősítésére irányul, hanem – prekonceptcionálisan – magát a kollektívát minősíti gyengének, aminek várható kétes következményei ismét a csoport-pszichológia vizsgálati tárgykörébe tartoznak.

I Milyen egyéb fontos szempontokat kell még a jogszabály kialakításánál figyelembe venni?

Mindenféleképpen útmutatást kell adni véleményalkotási szempontok meghatározása mellett a véleményalkotók csoportjának meghatározása, a kialakult vélemények súlyozása és az értékelés módszertanát illetően, bár itt helyesebb volna a részleteket a helyi szabályozásra bízni.

I Mikorra várható a minősítési eljárás jogszabályi formában történő megjelenése?

Mondhatnánk azt is, hogy ezt a kérdést az előadó-művészeti törvény végrehajtási rendeletében, a próbajátékkal együtt kellett volna szabályozni. Azonban a Kjt idevonatkozó módosítása is csupán az említett törvény betervezése után készült el, és amennyiben a szakma a közeljövőben konszenzusra jut a kérdést illetően – amiben erősen reménykedem – akkor sem az ágazati megállapodásnak, sem pedig a Kjt-be való, belátható időn belüli beillesztésnek nem látom akadályát. Mindnyájunk érdeke a megfelelő egyensúlyi helyzet kialakítása, a munkavállalók jogtalan zaklatása lehetőségének megszüntetése éppúgy, mint a gyengén teljesítők esetében alkalmazható eljárások és azok lehetséges következményeit meghatározó, a munkáltatók minőségjavító szándékait segítő szabályozás létrehozása.

R. ZS.

Próbajáték

Elrendelhetőség:

A munkáltató nem rendelhet el próbajátékot a vele foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban álló zenekari tag vagy énekkari tag munkavállaló számára.

Célja:

Foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítése

Tárgya:

Előadóművészi képesség (versenymű), zenekari repertoár ismeret, technikai színvonal vizsgálata egy adott pillanatban

Értékelők:

Szakmai vezetők, illetékes szólamok

Lehetséges következménye:

Foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítése

Teljesítményértékelés

Elrendelhetőség

A munkáltató teljesítményértékelést végezhet a vele foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban álló munkavállaló esetében.

Célja:

Az együttes színvonalának emelése, az egyéni teljesítmények értékelésén keresztül

Tárgya:

A zenekari munka során (szólampróba, próba, hangverseny) nyújtott teljesítmény (beilleszkedési képesség, a szólamanyag tudás, a művészi fegyelem, stb)

Értékelők:

Szakmai vezetők, szekció és szólamtagok, független szakmai zsűri

Lehetséges következménye:

Minősítés

1. Erkölcsi, vagy anyagi motivációra való felhasználás céljából periodikusan, vagy önkéntes alapon
2. Magasabb beosztás elnyerése céljából, önkéntes alapon
3. Gyenge teljesítmény esetén a művészeti vezetés javaslatára, meghatározott időponthoz kötött, elrendelt, egyéni teljesítményértékelés céljából, szólóban előadott, a munkaköri leírásban szereplő feladat teljesítése közben
4. Többszöri elégtelen minősítés elérése esetén a foglalkoztatásra irányuló jogviszony módosításának kezdeményezése céljából

Az előadó-művészeti törvény hatályán kívül

„A jövőben sem fogunk megengedni olyan intézkedéseket, amelyek a mi véleményünk szerint jogszerűtlenek”

Tavaly, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekaránál meghirdetett meghallgatás ellen vétőjoggal élt az együttes szakszervezete. Nemrég született meg a másodfokú végzés, és a munkaügyi bíróság elutasította a szakszervezet beadványát. Dr. Gyimesi László, a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének elnöke, a Magyar Zene-művészek és Táncművészek Szakszervezetének főtítkára nem tartja nagy bírósági kudarcnak a végzést, s azt mondja, ettől függetlenül, ha valameről a szakszervezetnek van konkrét jogi álláspontja, azt a jövőben is kifejti majd. Úgy véli, ebből az ügyből szintén kiderült, mennyire lényeges, hogy rendeletileg szabályozzák a próbajáték és a minősítés pontos folyamatát.

Ahogy a Zamárdiban rendezett közgyűlésen is elhangzott, nagyon fontos, hogy szabályozott legyen a próbajáték módja – mondja dr. Gyimesi László – hiszen így egyértelművé tudjuk tenni a próbajáték és a meghallgatás közötti különbséget. A Rádiózenekarnál a nyár folyamán meghirdettek egy meghallgatást, amelynek a kiírásában szerepelt a próbajáték elnevezés is. A mi álláspontunk szerint ennek nem volt megfelelően körülírva a célja. Ezért a helyi szakszervezet – élve a jogaival – kifogást, azaz vétőt emelt. Egyébként mindez nem tartozik a munkajog különösebben izgalmas eszközei közé. Nem is igazán klasszikus peres ügy, hiszen a szakszervezeti kifogást a bíróság nem peres eljárásban vizsgálja, és más módon is dönt az ilyen ügyekről. Gyakorlatilag így a vitatkozó felek nem találkoznak egymással soha. A bíróság a felek által benyújtott dokumentumokból dolgozik. Február végén érkezett meg a másodfokú, már jogerős végzése a bíróságnak, ami megerősítve az első fok álláspontját, elutasította a mi kifogásunkat.

Lehet innen még továbbmenni?

Lehetne még felülvizsgálati eljárást kérni, de nem tartom valószínűnek, hogy ilyen lépést tennénk. A bíróság ugyanis láthatóan egy vonal, egyetlen fő szempont mentén ítéli meg az egész ügyet. Bár ezt vitathatónak tartom, de a bíróság ez alapján döntött. Ezért úgy gondolom, a felülvizsgálati kérelmünk is erre a sorsra jutna. Ez azonban nem klasszikus, nagy bírósági döntés, mivel az ítélelhozó testület annyit állapított meg, hogy a szakszervezet, amikor jogszerűen gyakorolta egy jogát, akkor az álláspontja – a bíróság vélekedése szerint – nem volt helytálló.

Ennek a döntésnek milyen következményei vannak?

Semmilyen következménye sincs. Sajátos a helyzet, hiszen itt egy intézkedésről volt szó. A munkáltató elrendelte ezt az ominózus meghallgatást és próbajátékot, amit a következő hónapok során akartak végrehajtani.

Most, márciusban már nem tudja megtartani ezt a munkáltató, ezért számára a bírósági ítélet inkább morális elégtétel, hogy helyesen járt el. Igazság szerint számunkra végül is mindez annyit jelez, hogy egy jogvitában nem nekünk adott igazat a bíróság. Nem akarom lebecsülni a jelentőségét, de nem tartom különösebb kudarcnak, ráadásul semmilyen precedensről sem beszélhetünk. Végül is azt gondolom, hogy mi mindig ropant mértéktartóak voltunk ebben az ügyben, nem fordultunk a sajtóhoz, nem vertük sem a nagydobot, sem a mellünket, hogy mennyire igazunk lenne. A szakszervezet egy ilyen kifogást akkor emel, amikor úgy gondolja, igaza van, s hogy a munkáltató valamilyen jogi tévedést követett el. Az idő annyiban feltétlenül igazolt bennünket, hogy a nyárra elrendelt meghallgatás értelemszerűen elmaradt, és a Rádiót emiatt semmilyen kár, senkit semmilyen hátrány sem ért. Kiderült, fél évig remekül működött az együttes meghallgatás nélkül is... Majd végül, a szakszervezet és a munkáltató között, kifejezetten a Művészetek Palotája Wagner-sorozatával összefüggésben, létrejött egy megegyezés, ami önkéntes alapú meghallgatás elrendelését eredményezte. Ez a munkáltatói intézkedés, amely világosan megfogalmazta, mi a célja, tartalmában világosan válaszolt mindazokra a kérdésekre, amelyekre az előbb kifogásolt meghallgatás-elrendelés nem. Ezekről tehát minden további nélkül meg lehetett volna egyezni, és nem került volna sor a vétóra. Számomra mindez azt jelenti, hogy bár a szakszervezet a bíróság álláspontja szerint jogilag tévesen járt el, de mégiscsak saját logikája és érvelése szerint helyesen cselekedett. Hiszen mihelyst azok a javaslatok, kérései, amelyek hiányoztak, vagy másként kerültek bele az előző meghallgatás és próbajáték kiírásba, korrigálva lettek, illetve helyénvaló megfogalmazást kaptak, akkor fel sem merült a szakszervezetben, hogy újabb kifogást kellene emelnie az intézkedés ellen. Mindez arra is jó volt, hogy ennek az ügynek mentén jobban megtanultuk a meghallgatásokkal összefüggő jogi érveket, s azt is, hogy mire kell, és

mire nem kell figyelni. Úgy, hogy végül is ezzel senkinek sem okoztunk kárt. Megkockáztatom, hogy bizonyos tanulságai talán a Rádió számára is akadnak. Különösen úgy, hogy egybekapcsolták az önkéntes meghallgatással. Talán ez a leglényegesebb. Megjegyzem azt is, hogy nem ijedtünk meg attól az eredménytől, hogy a bíróság a mi álláspontunkat nem fogadta el. Mindez nem tart bennünket vissza attól, ha valamiről van jogi álláspontunk, akkor azt ne fejtjük ki a következő alkalommal is. A jövőben sem fogunk megengedni olyan intézkedéseket, amelyek a mi véleményünk szerint jogszerűtlenek. Mert az élet nem precedensek, hanem konkrét esetek összessége. Nagyon bízom abban, hogy kölcsönösen megkíméljük egymást a különböző jogi beadványok és az arra készülő válaszok elkészítésétől. Ehelyett inkább megegyezünk a munkáltatókkal mindarról, amiről meg kell egyezni, s akkor fölöslegessé válik, hogy megelőző lépéseket tegyünk.

■ Ezért is szerencsés, hogy a most készülő végrehajtási rendeletben szerepel egy olyan pont, amely részletesen taglalja a próbajáték feltételeit, s később a minősítésről is születik majd egy ilyen rendelkezés. Ha előbb létezett volna ez a szabá-

lyozás, akkor mennyiben befolyásolta volna a Rádiós ügyet?

Ha ez a rendelet korábban megszületik, akkor elkerülhető lett volna a Rádióval ez a vita, vagy legalábbis más mederbe terelődik. Noha megjegyzem, lényegesen bonyolultabbá teszi a helyzetet, hogy a Rádió zenei együttesei nem önálló jogi személyek. Ezért az előadó-művészeti törvény hatálya nem terjed ki a Rádió művészeti együttesekre.

■ Ennek mi az oka?

Mert az csak önálló jogi személyiségű előadó-művészeti szervezetekre vonatkozik. Ezért is furcsa, hogy a legjelesebb, legpatinásabb magyar művészeti együttesek közé tartozó szimfonikus zenekar és énekkar ilyen jogi helyzetbe kerül. Egyébként nyilvánvalóan önhibáján kívül. Disszonáns ez a jogi helyzet. Ezt a jogalkotóknak vagy a Rádió vezetésének végig kell gondolnia. A próbajáték ugyanis csak csepp a tengerben. Reményeink szerint az az adókedvezmény rendszer, amely az előadó-művészeti törvénnyel összefüggésben megjelenik a társadalmi törvényben, a jövőben komoly támogatási bevételhez juttathatja a művészeti együtteseket. A dolog jelenlegi állása szerint – tekintettel arra, hogy a Rádió zenei együttesei nem önálló jogi személyek – el-

fognak esni ettől az adókedvezményi lehetőségtől. Ez ugyanis csak arra vonatkozik, aki nyilvántartásba véteti magát, ezért úgy gondolom, hogy ezt a helyzetet mindenkinek mérlegelni kell.

■ Különösen azért, hiszen évek óta bal-lani, hogy a Rádió zenei együttesei milyen komoly anyagi problémákkal küzdenek, s erre is megoldást jelenthetne ez a támogatási rendszer...

Nem ismerem közelről a Rádió gazdasági helyzetét, de felteszem, hogy minden forint számít. Többszörösen hangsúlyozták ugyanis az intézmény vezetői, hogy a művészeti együttesek milyen komoly anyagi terhet jelentenek számukra. Nyilván egy ilyen adókedvezmény, ha nem is azonnal, de egy idő után segítséget jelentene, ahogy a többi művészeti szervezet számára is. Abban, ettől függetlenül bízom, hogy a törvény és a végrehajtási rendeletek számos jövőbeli konfliktust megelőzhetnek. **R. Zs.**

Lapzárta után kaptuk a hírt, miszerint Such György a Magyar Rádió elnöke megszünteti a Rádiózenekar tagsági viszonyát szövetségünkben. A témával következő lapszámunkban kívánunk foglalkozni.

Lapunk másodszor szeretne volna a Rádiózenekar új művészeti vezetőjének saját véleményét megtudni az együttes átalakításával kapcsolatban, de munkatársunk a megkeresésre lapzártaig sajnos nem kapott választ. Oldalainkon természetesen a jövőben is lehetőséget kínálunk Steven D'Agostino számára, amennyiben gondolatait meg kívánja ismertetni a Zenekar olvasóival.

Példaadók

Mintaszervezetként működik Közép-Kelet-Európában a Magyar Zenei Tanács

A Nemzetközi-, az Európai-, a Magyar Zenei Tanács és az Europa Cantat Közép-Kelet-Európai Központja nemzetközi műhelytanácskozást rendezett február végén, a Pomázi Zenekastélyban. A Nemzetközi Zenei Tanács (IMC) idén áttekintette tag-szervezetei, elsősorban a nemzeti zenei tanácsok tevékenységét, munkáját. Az IMC a nemzeti szekcióktól az egyes országok zenei életének átfogó képviseletét, valódi érdekérvényesítő tevékenységet vár el. A felmérésekből kiderült, hogy a zenei tanácsok számos országban csak a zenei élet egy szűk szeletét fedik le, csak egyetlen (általában a klasszikus) zenei irányzattal foglalkoznak. A Magyar Zenei Tanács az önértékelésen ala-

puló vizsgálat során a kiemelt csoportba került, egyik példaként arra, hogy hogyan lehet aránylag szerény anyagi eszközökkel is eredményes, sok különböző területet átfogó, a szakminisztérium és más szakmai fórumok által is elismert és igényelt munkát folytatni. A tapasztalatok megosztásának fóruma volt a február végi pomázi rendezvény, melyre elsősorban a közép-kelet-európai régió zenei tanácsainak, a nemzetközi zenei szervezetek e régióban működő tagszervezeteinek képviselőit hívta a Magyar Zenei Tanács, amely impulzust szeretett volna adni azon országok zenei szervezeteit képviselő kollégáknak, ahol nincs, vagy nem megfelelően működik zenei tanács.

A tanácskozás arra a meggyőződésre alapult, hogy a hasonló társadalmi-történelmi-gazdasági környezetben dolgozó szakemberek eszmecseréje, a jó tapasztalatok adaptálása új lendületet adhat a zenei tanácsok munkájának, a nemzetközi együttműködéseknek. A kétnapos konferencián többek közt arra keresték a választ a résztvevők, hogyan válhat egyesületük reprezentatív ernyőszervezetté, hogyan nyissanak a különböző zenei műfa-

jok felé, hogyan működjenek együtt más művészeti területek szervezeteivel és esett az európai és nemzetközi együttműködések esélyeiről, kihívásairól is.

Victor Máté, a Magyar Zenei Tanács elnöke eredményesnek nevezte az összejövetelt. Mint elmondta, az Európai Zenei Tanács által végzett reprezentatív felmérés azt mutatta, hogy csak az észteknél működik az MZT-hez hasonló ernyőszervezet, de náluk sem olyan vegytiszta, mint nálunk. Míg a Magyar Zenei Tanács kizárólag civil szervezetekből áll, addig az észteknél például a zeneakadémia és az állami operaház is rendes tagja a zenei tanácsnak. – Nálunk az ilyenek csak úgynevezett társult intézményi tagok lehetnek. Részt vehetnek a munkában és fontos, amit mondanak, de nem szavazhatnak. A találkozón a közép-kelet-európai régió számos országának képviselői megjelentek. Voltak résztvevők Moldáviából, Romániából, Szlovéniából, Horvátországból, Szerbiából, Szlovákiából. A kétnapos konferencián a Magyar Zenei Tanács mintaszervezetként igyekezett átadni a tapasztalatait a többi szervezetnek – tette hozzá Victor Máté. **Bilkei Éva**

Megalakul a Kulturális Ágazati Szakmapolitikai Tanács

Kialakulófélben van egy, a teljes művészeti területet lefedő szervezet, amelynek művészeti szakágába február végén huszonhét társadalmi civil szervezet hat főt delegált. A Kulturális Ágazati Szakmapolitikai Tanács létrehozásának céljairól, jövőbeli szerepéről Mihályfi László, a Kulturális Örökségvédelmi és Koordinációs Főosztály vezetője beszélt lapunknak.

I Tulajdonképpen miért kezdeményezte ennek a tanácsnak a létrejöttét a kulturális tárca?

A Kulturális Ágazati Szakmapolitikai Tanácsot (KÁSzt) az Oktatási és Kulturális Minisztérium azért szándékozik létrehozni, hogy minden olyan kormányzati intézkedés kérdésében – legyen az akár törvényalkotás, akár egyéb jogalkotás, vagy bármilyen kormányzati szándék, amely érinti a kulturális területet, illetve az abban tevékenykedőket – ki tudjuk kérni a szakma véleményét. Így értelem szerint javaslataikat be is tudjuk majd építeni ezekbe az intézkedésekbe. Ez a gondolat nem új keletű, hiszen évek óta létezik egy Kulturális Ágazati Érdekegyeztető Tanács (KÁÉT), amely nagyjából hasonló céllal jött létre, ugyanakkor szervezeti sajátosságaiból fakadóan – mivel ennek a tanácsnak a civil oldalát kizárólagosan szakszervezetek képviselik – a KÁÉT a különböző kormányzati intézkedéseknél elsősorban a munkavállalókat érintő, szakszervezeti érdekkörbe vonható kérdések ügyében tudott megnyilvánulni, javaslatokat tenni, véleményt formálni. A tárcánk számára ugyanakkor nagyon fontos, hogy maga a szakma, a gyakorló szakemberek véleményét is megismerhesse, ezért most az érdekegyeztető tanács mellett egy új fórumot kívánunk létrehozni. Ez kifejezetten a kultúra területén tevékenykedő társadal-

mi, civil szervezetek vélemény-nyilvánításának ad majd teret.

I A februári tanácskozáson kisebb vita is kialakult. Volt, aki abbéli aggodalmát fejezte ki, hogy a Kulturális Ágazati Szakmapolitikai Tanács csupán egy újabb formális szervezet lesz.

Mindenkinek lehet külön véleménye, lehetnek előítéletei, ugyanakkor azt gondolom, ezek a vádak alaptalanok. Nem csak azért, mert évek óta működik egy társadalmi, szakszervezeti érdekegyeztető fórum, de azért is, mert többek között ennek eredményeként az elmúlt időszakban abszolút konszenzusteremtéssel, a társadalmi szervezetek véleményének kikérésével, annak beépítésével, és ily módon e szervezetek támogatásával két olyan törvény is született, ami a kultúrát érinti. Az egyik ilyen a filmtörvény volt, ami még a parlamentben is egyhangú támogatást kapott, a másik pedig a tavaly megszületett előadó-művészeti törvény, amely a jelenlegi kormány parlamenti helyzeténél lényegesen nagyobb támogatást tudott szerezni az Országházban. Ez a két kulturális stratégiai törvény azt bizonyítja, hogy az érdekegyeztetés nem-hogy alibi tevékenység lenne, de ezeken a fórumokon kifejezetten érdemi tevékenység folyik, és rendszeresen olyan javaslatok érkeznek a civil oldalról, amelyeket be is épít a tervezett intézkedésekbe a kormányzat, jelen esetben a kulturális tárca, amely innentől fogva a szakma megelégedettségére és támogatására is számot tart.

I A tagokról lehet közelebbit tudni, azon túl, hogy szakmabeliek?

Természetesen. A Kulturális Ágazati Szakmapolitikai Tanácsnak lesz egy kormányzati, egy fenntartói, egy szakszervezeti és egy szakmai oldala. Ez utóbbi a legösszetettebb és a legnagyobb is, ezt összesen tizennégy fő alkotja, akik a kultúra területén négy relevánsan elkülöníthető – a művészeti, a közművelődési, a közgyűjteményi és az örökségvédelmi – szakágból kerültek ki. A

művészeti szakág volt a legnépszerűbb, ide regisztrált a legtöbb civil szervezet is. Szám szerint huszonheten jelentek meg a delegáló ülésen, s tagjaik közül hat fő képviselőt delegáltak a tanácsba, név szerint Victor Mátét, Csóti Józsefet, Csaplár Vilmost, Kiss Jánost, Butah Andrást és Kárpáti Györgyöt.

I Mikor alakul meg a tanács?

Ez egy demokratikus alapon önszerveződő grémium, amely akkor alakul meg, amikor a tagok, akiket a különböző delegálásra jogosult szervezetek képviselői kijelöltek, erről döntenek. Ők saját maguk fogják létrehozni a tanácsot, és a működésre vonatkozó ügyrendet is ők alakítják ki. Hogy ennél valamelyest konkrétabbat is mondjak, a szakszervezeti oldal és a szakmai oldal február 26-án megtette azokat a delegálásokat, amelyek alapján most már tudjuk, hogy név szerint kik azok a személyek, akik részt fognak venni a munkában. Jelenleg zajlik a kormányzati oldal és a fenntartói oldal delegáltjainak a kijelölése. Mihelyt az összes tag készen áll, azonnal meg lehet tartani az alakuló ülést, el lehet fogadni az ügyrendet, és onnantól jogszerűen is működni tud a testület. Ma még a megalakulás fázisában vagyunk. Mivel szükségszerűen sokkal több szakmai szervezet regisztrált, mint ahány tag lehet ebben a tanácsban, nagyon fontosnak tartom, hogy ezek a grémiumok, amelyek beleszólást kértek a tanács által tárgyalt napirendi pontokba, legyenek résen, hogy érdekeiket a delegáltak megfelelően képviseljék. A kormányzat szerepe itt csupán az, hogy segíti a szervezet jogi életbelépését és koordinálja a működését, de hogy a huszonhét művészeti szakágzatban érintett társadalmi, civil szervezetből az a hat ember, akit kiválasztottak, pontosan hogyan és milyen érdekeket képvisel majd, ez a szervezetek felelőssége. Nekik kell saját hatáskörükben kidolgozniuk azt a mechanizmust, amely alapján a delegáltak mindegyik szervezet véleményét képviselni tudják.

Bilkei Éva

Marad minden a régi, mégis évről évre megújulva várja egyre bővülő közönségét a Magyar Szimfonikus Körkép. A Művészetek Palotájának nagyzenekari sorozatának kellős közepén jártunk, amikor megkerestük Csonka Andrászt, az intézmény vezérigazgató-helyettesét, aki elmondta, milyen újításokkal igyekszik még vonzóbbá tenni a műsort a szervezőgárda már idén is, de főképp jövőre.

I Amikor beszélgetünk, már hét koncerten túl vagyunk és előttünk van még kilenc előadás a Magyar Szimfonikus Körképből. Változott valamit a koncepció idén?

A koncepció nem változott, továbbra is a hazai, hivatásos szimfonikus zenekarokat hívjuk meg a körképbe. Most is egyetlen kérésünk volt az együttesek felé a műsort illetően, az, hogy koncertjükön egy magyar kortárs művet is játsszanak el. Összeállítottunk egy listát arról, hogy eddig milyen kortárs darabok hangzottak el a Művészetek Palotájában, és ezt figyelembe véve készítettünk egy „étlapot”, amelyről a zenekarok választhatják ki az általuk eljátszani kívánt műveket. A tudatos műsorpolitikával igyekeztünk ráirányítani a figyelmet olyan szerzőkre, illetve művekre, amelyeket még nem hallhatott nálunk a közönség. Például

Célzott támogatás a kortársaknak

Nagyon fájlaljuk, de a Magyar Rádió szimfonikus zenekara lemondta a körképes szereplést

Balassa Sándornak még egyetlen alkotása sem hangzott el a MűPában, de több nevet is sorolhatnánk. Ez a szándék valójában majd a 2010-es körképre fog célt érni, annak a programján már most dolgozunk, és azon reményeink szerint sokkal jobban látszik majd ez a tudatos műsorfelépítés. A koordináció másik része volt, hogy igyekeztünk elkerülni a párhuzamosságokat a repertoárban. Idén a Haydn-év miatt nagyon sok zenekar választott Haydn-darabokat, de nem szerettük volna, hogy emiatt nagyon hasonló legyen a program, és ezt szerencsésen sikerült is elkerülni.

I Milyen volt a kortárs menü fogadtatása?

Egyértelműen pozitív. Körmendy Ferencet kértük meg arra, hogy segítsen az „étlap” összeállításában. Ő sokáig a Bartók Rádió szerkesztője volt, maga is zenész és sokat foglalkozik kortárs zenével, így nem esett neheze ez a munka. Mint utóbb kiderült, a lista a zenekarvezetőknek is fontos támogatást adott, és nagy volt a rácsodálkozás is amiatt, hogy bizonyos szerzőkről, művekről kiderült, még nem játszotta őket nálunk senki; több darab már rögtön a megbeszélésen „elkelt”.

I A közönség hogy fogadja a kortárs darabokat?

A kortárs művekkel nem könnyű közönséget csalogatni, de mivel nagyon szép klaszikus műsorokat állítottak össze melléjük a zenekarok, így a program eladhatóvá válik. Egyébként a sorozat beérni látszik, hiszen amíg a kezdetekkor komoly nehézségeink is adódtak a jegyértékesítéssel, addig mára ez egyre kevésbé okoz problémát. Maguk az együttesek is nagyon komolyan veszik a helyi közönség mozgósítását. Más a helyzet azokkal a zenekarokkal, amelyek egyébként is fel szoktak lépni a MűPában, ők jobban tudnak támaszkodni állandó közönségükre. Minden előadásról igyekszünk professzionális felvételt készíteni, és most

alakul egy együttműködés a Magyar Televízióval is. Bízunk benne, hogy még ha nem is teljes egészükben, de több körképes koncertet le fognak adni.

I Van-e változás a fellépőket illetően?

Nagyon fájlaljuk, de a Magyar Rádió szimfonikus zenekara lemondta a körképes szereplést, mivel a koncertjük éppen a zenekari tagok meghallgatásának idejére esett volna. Így a tavalyi tizenhét koncerthez képest most eggyel kevesebb lesz. Jövőre lesz egy váltás, a programban szereplő „kakukktojás”, a Budapesti Vonósok helyett 2010-ben a Liszt Ferenc Kamarazenekart hívjuk meg, hiszen, bár ők sem alkotnak teljes szimfonikus zenekart, de szintén tudnak olyan repertoárt hozni, amely beleillik a körképbe. Nagy örömeinkre szolgál továbbá, hogy 2010-ben a Budapesti Fesztiválzenekar is csatlakozik a Magyar Szimfonikus Körképhez.

I Hogy alakul a jövőben a Wagner-produkció? Továbbra is a Rádiózenekarban gondolkodik a MűPa?

A Ringet a Rádiózenekar tudja a legjobban Magyarországon, ezt a tizennégy órányi zeneanyagot most valamelyik másik együttesnek átadni azzal, hogy tanulja meg, úgy gondolom, luxus lenne. Én számítok rá, hogy jövőre még meg tudjuk oldani a Rádiózenekarral a Ringet, de a 2010-es új bemutatót, a Trisztánt már a Magyar Állami Operaház zenekarával fogjuk megvalósítani. Később valószínűleg lekerül majd a Ring a repertoárról és más, új produkció jön be helyette, de hogy abban a Rádiózenekarunk lesz-e szerepe, azt most nem tudnám megmondani.

I Hosszabb távú együttműködés is kilátásban van az Operabázzsal, igaz?

Igen, de egyelőre csak a Trisztánról született megállapodás, a további tervekről még tárgyalásokat folytatunk.

Bilkei Éva

Az elmúlt hónapban döntött a Vas megyei közgyűlés a Savaria Szimfonikus Zenekar igazgatói pályázatóról. 30 igen szavazattal, 1 tartózkodás mellett Mérei Tamás nevezte ki a posztra. A megye képviselői után a szombathelyi városatyák egyhangúan támogatták a csellóművész jelölését, aki március 1-jétől öt éven keresztül tölti be ezt a pozíciót. Az új igazgató nincs könnyű helyzetben, hiszen a zenekar csökkenő támogatásra számíthat, emellett az együttesnél létszámcsökkentést is végre kell hajtani. A szimfonikusoknak – a direktor szerint – a Weöres Sándor Színház is konkurenciát jelent. Ezért nyitniuk kell a közönség felé, és ha a szombathelyiek nem mennek be a Bartók terembe, akkor a zenekarnak kell kimennie az emberek közé – vélekedik Mérei Tamás.

I Egy sikeres gordonkaművész, aki több versenyen is díjat szerzett, kamaragyűtéseken muzsikál, éveken át tanított a Zeneakadémián, s emellett még saját vállalkozást is működtet, miért dönt úgy, hogy jelentkezik a zenekari igazgatói posztra?

Még tavaly tavasszal megkeresett néhány a helyi kulturális életben meghatározó személy valamint zenekari tagok is, hogy nem gondolkodnék-e el a jelentkezésen. Mivel nem vagyok hübelebalázs típus, ezért először alaposan körbejártam a témát, beszélgettem korábbi igazgatókkal, karmesterekkel, és persze a zenekar tagjaival. Az volt

Ismét új igazgató, új elképzelések a Savaria Szimfonikus Zenekarnál

„Minden erőmmel a csoda megvalósításán dolgozom”

a nagy előnyöm, hogy az édesanyám tavaly előtt, harmincnyolc éves szolgálatot követően ment nyugdíjba az együttesből, korábban az édesapám is játszott a zenekarban, így jól ismertem az ott folyó munkát. Azt kell mondjam, hogy a Petró János 1991-es távozása óta eltelt 18 évben – bár akadtak jobb tendenciák is – de összességében egyre rosszabb helyzetbe került az együttes. A koncertek, a közönség száma, a turnék évről évre csökkennek. A nyolcvanas években még a vidék legjobb zenekaraként emlegették az együttest. A Bartók Fesztivál a zenei élet fellegetváravá emelte Szombathelyt... Természetesen én is feltettem magamnak a kérdést, hogy mindez mitől változott meg. Nyilvánvalóan vannak objektív okok is, de szerény véleményem szerint szinte minden igazgató hozzáállásában, munkájában akadtak olyan tényezők, amelyek komoly következményekkel jártak. Úgy vélem, nekem nincs vesztenivalóm. Nem az igazgatói karrier érdekel elsősorban, nem az egyéni érdekeimet kívánom képviselni. Az motivál a leginkább, hogy hasznos legyek, hogy a múltjához méltó helyzetbe tudjam ismét hozni az együttest. Nekem ez a legfontosabb. Egyébként is itthon akartam élni, ezért is költöztünk a családommal haza. S bár az első megkeresések után sokat gondolkodtam azon, hogy vállalkozzam-e a feladatra, úgy véltem, muszáj megpróbálnom. Ha néhány év múlva az együttes még rosszabb helyzetbe kerül, akkor nem tudnék tükörbe nézni, ha meg sem próbálok segíteni.

I Az első pályázat körül azonban akadt némi botrány, hiszen a megye és a város is más-más jelöltet látott volna szívesen az együttes élén. Hiába támogatta az Ön pályázatát a város, mégis sikertelen volt a megmérettetés. Ennek ellenére másodszor is jelentkezett...

Megkérdeztem a nem engem választó testületet, hogy van-e ellenem szakmai kifogásuk. Nem volt. S tulajdonképpen

másodszor is aktuálisnak éreztem a pályázatomat. A szöveget elolvastam a téli szünet alatt, egy-két bekezdést kihúztam, s kiegészítettem az előadó művészeti törvény, valamint a világgazdasági válság várható hatásaival.

I A másik jelölttel, Pados Róberttel, aki egyébként eddig a megbízott igazgató posztját töltötte be, milyen a viszonya?

Nagyon jó. Mindenben támogat, s ezt már a gyakorlatban is tapasztalhattam. Most, a zenekar ismét választhatott a jelentkezők közül, s nagyon-nagy arányban voksoltak mellettem. A szavazók közel 80%-a választott engem, ekkora támogatást tudomásom szerint még egyetlen másik igazgatójelölt sem kapott. Sajnos ennek is akad rákfeneje, már érzem is, milyen óriási elvárásokat támasztanak velem szemben...

I Mennyire nehezíti meg a feladatát, hogy a művészeti vezető, Alpaslan Ertüngealp maga is pályázott erre a posztra, tehat nagyon határozott elképzelésekkel rendelkezik a zenekari igazgató teendőiről...

A pozitív oldalról szemlélem ezt, nagyon jó, ha a művészeti vezető átlátja az egész intézmény működését, a feladatokat, a felelőségeket. Nem kell ugyanis mindent külön-külön megértetni velem, hiszen ő már ezeket a dolgokat átgondolta. Ez számomra előny kell, hogy legyen. Egyébként sem lehet kitalálni a spanyolviaszt. Nincs ugyanis ezernyi út. A koncertszámot növelni kell, a közönséget a műsorpolitikával és más eszközökkel meg kell nyerni. Jelen kell lennünk a régiónk egész területén. Nagyon fontos az is, hogy több osztrák koncertet adjunk, hiszen a határ tíz kilométerre van. Petró János idejében, 1991-ben már a küszöbön állt egy burgenlandi bérlet megvalósulása. Azóta minden igazgató leírta, mekkora szükség lenne erre, és mégsem történt semmi...

! Ezek az elképzelések, gondolom, már a pályázatában is megjelentek. Mit emelne még ki a dolgozatából? Melyek a sarokpontjai?

Nagyon lényegesnek tartom a régiós szemléletet, hiszen régebben Zágrábban, Mariborban, Grazban, Linzben, Pozsonyban és Kassán is rendszeresen koncertezett a szombathelyi együttes. Tíz évvel ezelőtt 45 osztrák fellépésünk volt, most csupán 4... Ezen kell elsősorban változtatni.

! Mit tud tenni a gazdasági gondok ellen, hiszen már a korábbi pályázatnál is köztudott volt, hogy több tízmilliós hiánnyal küzd az együttes, s emellett a büdzsé is jelentősen csökken...

Egy önkormányzati intézmény pénzügyi gazdálkodása érdekes kérdés... Ami számomra nagyon szomorú, hogy rögtön leépítéssel kell kezdenem a munkámat. 39 millió forinttal kevesebb támogatás forrását kellett még a megbízott igazgatónak, Pados Róbertnek megtalálni, s ebből 19 milliót személyi kiadásból... Ő kidolgozott egy olyan konstrukciót, ami a legkevésbé fájdalmas. Összesen hat státusszal kell a létszámot csökkentenünk. Két öregségi nyugdíjas távozik, s a szakmai nyugdíjasoknál félállásokat hozunk létre az eddigi teljes státuszok helyett. Egyébként a fenntartó csodálkozva néz rám, amikor megkérdem, végeztek-e hatástanulmányt, előze-

tes kalkuláció arról, hogy hány fővel a legolcsóbb egy szimfonikus repertoárt játszó együttes működtetése... Hiszen így kiegészítőket kell hívni, vagy túlórákat fizetni, ami szintén pénz. Nincs elég muzsikás, hiszen eddig is minimális létszámmal dolgozott a zenekar és most 63 főre kellene csökken-tenünk... Született optimistaként azonban bízom abban, hogy bár mindkét közgyűlés áldását adta erre az intézkedésre, valahogy meg tudom győzni őket, hogy ez a lépés összességében, hosszú távon nem vezet spóroláshoz.

! Új SzMSZt készítenek?

Az SzMSZ létezik, de erősen hiányos, ki kell egészíteni, a kollektív szerződést pedig el kell készítenünk, mert jelenleg nincs is hatályos. Közös érdek, hogy minden szabályozva legyen. Szeretném, ha ez egy hónap alatt megszületne, mert így pontosan tisztázhatjuk, hogy kinek mi a feladata. De persze a létszámleépítés nagyon rossz hangulatot kelt, én pedig a nyugodt munkában hiszek. Ennek feltétele az is, hogy a művészeti vezető és a zenekari igazgató jól megértse egymást.

! A szezontervezésben is részt vesz?

Nem, a következő évadtervet már teljesen készen kaptam. Örömdetes módon a Filharmóniával is újra elindult az együttműködésünk.

! Az előadó-művészeti törvény regisztrációs rendszere szerint az I. kategóriához 22 ezer fizető nézőre van szükség. Ezt a nézőszámot tudja teljesíteni a szombathelyi együttes?

Történt egy előzetes kalkuláció, és éppen átvittük a lécezt, 23 ezer körüli nézőszámmal. Nagyon nehéz feladat ez, hiszen a Bartók terem csak 360 fő befogadására alkalmas, és Szombathely is a legkisebb lélekszámú település a zenekarral rendelkezők közül...A jelenlegi szezon koncert számát tekintve jövőre már nem leszünk gondban. A Zamárdiban rendezett zenekari közgyűlésnek számomra az az egyik legfontosabb tapasztalata, hogy teljesen logikus módon nem tudnak bennünket nem a többi együtteshez mérni. A közönség számánál óriási tehát a hendikepünk, de az összes többi mérőszám esetében is jelenleg az utolsó helyen állunk, egyedül a saját próbatermünkre lehetünk büszkéek. Annak azonban nagyon örülök, hogy végre megszületett ez a törvény. Óriási eredmény. De azt is látnunk kell, hogy a többszörösen hátrányos helyzetünkön csak részben segítenek ezek az új jogszabályok. Ugyanis nálunk a legkisebb összegű a támogatás, a legkisebb a létszám, s az sem teszi egyszerűbbé az életünket, hogy megszületett a Weöres Sándor Színház. Bár ezzel tényleg a város több évtizedes álma teljesült, a kultúrára azonban nem lett az embereknek több pénze...A teátrum is biztosan elcsábít majd néhányat a bérletvásárlóink közül, s az is egyértelmű már, hogy Jordán Tamás csak alkalmanként kíván zenés műveket műsorra tűzni. Igyekszem azonban előre menekülni.

! Segítséget jelent például az előadó-művészeti törvényben szereplő adójóváírás?

Az igazgatónak úgy kell dolgoznia, hogy élni tudjon ezzel a hatalmas lehetőséggel. Egyébként a saját bevételeinket is növelnünk kell, s ehhez egyértelműen a műsorpolitika az egyik kulcs. Szerencsére a zeneigazgató 5 éves koncepciójában is most éppen a Beethoven programok következnek. Úgy vélem, ki kell menni az emberekhez. Például a Savaria történelmi karnéval európai hírű rendezvény, a zenekarnak ott a helye a szabadtéri programok között. Nagyon várom az Iseum helyreállítását is, hiszen két Isis istennő tiszteletére épített templomot találni összesen Európában, s ebből az egyik éppen Szombathelyen látható. 2011-re lesz kész, és azonnal szeretném visszaállítani az itteni operaelőadások hagyományát. Korábban

Amerikától Ausztriáig

Mérei Tamás gordonkaművész 1973-ban, zenész családban született, öt éves kora óta csellózik. A szombathelyi Zeneiskola és Szakközépiskola elvégzése után a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán Onczay Csaba, Devich Sándor és Rados Ferenc növendékeként szerzett művészdiplomát. Fődíjat kapott a „Young European Strings” nyári akadémián 1993-ban, Budapesten. Egy évvel később – a verseny történetének legfiatalabbjaként – a Popper Gordonkaverseny I. helyezette lett. 1994-ben a „Classical Winter in Jerusalem” (Izrael), 1995-ben a „Pacific Music Festival” (Japán) fesztiválon vívta ki a szólócsellista címet, és olyan karmesterekkel dolgozhatott, mint Lorin Maazel, Christoph Eschenbach és Michael Tilson Thomas. 1996-ban az Indiana Universityre, Starker János professzor osztályába kapott meghívást, majd egy „Fulbright-Soros” ösztöndíj jóvoltából a Yale Universityn, valamint a Juilliard Schoolon, New Yorkban Aldo Parisot professzornál képezhetette tovább magát. 1997-ben az Egyesült Államokban nemzetközi versenyen II. díjat nyert, és még ebben az évben – első magyar résztvevőként – a Los Angeles-i Piatigorsky Csellófesztivál Fődíját kapta. 1998-ban a Magyar Rádió Országos Gordonkaversenyén I. díjat, valamint különdíjat nyert. Szólistaként fellépett Európa szinte valamennyi országában, az USA-ban, Japánban, Izraelben. Játszott Helmut Kohlnek, George Bushnak, Jitzak Rabinnak, valamint II. János Pálnak. Rádió- és televízió-felvételei mellett CD lemezeket készített a Deutsche Welle, a Conservatoire de Paris és a Hungaroton Classic számára. 1999-ben – a világon elsőként – lemeze vette Paganini 24 hegedű capriccióját csellón, saját átiratában. 2000-tól 2006-ig a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanára. Nyolc esztendő töltött Ausztriában, a Klagenfurti Színház Zenekarának szóló csellistájaként tevékenykedett, és tagja volt a kiváló zenészekből alakult, szombathelyi Kalló Quartettnak is. 2001-ben Artisjus díjat kapott a kortárs magyar zeneművek bemutatása terén kifejtett kiemelkedő tevékenységéért. Az Esterházy Trió alapító tagja és a Sándor Quartettnben is rendszeresen muzsikál.

minden nyáron A varázsfuvola ment itt, de lehetne Aidát is játszani. Operettet, musicalt is műsorra tűzhetünk. Vissza kell ugyanis csalogatnunk a közönséget.

■ *Ezek remek elgondolások, de inkább a művészeti vezető hatáskörébe tartoznak, ráadásul külön költségvetést igényelnek...*

A pályázatomat nyár óta Alpaslan Ertüngerlepp is ismeri, már az első megmérettetés előtt is egyeztettem vele, s végig a támogatásáról biztosított. Remélem, a külföldi fellépéseinkből marad majd ilyen rendhagyó előadásokra is pénz... Minimum 30-35 koncertet szeretnék Ausztriában tartani. Úgy gondolom, hogy figyelmet kellene fordítanunk a marketing területen az úgynevezett on és offline felületek összekapcsolására is, amelyek kihasználtsága jelenleg nulla... Azt a Németországban is ismert modellt tartanám jónak, amikor egy város, egy régió – nálunk megye – kulturális arculata az intézmények közös munkája nyomán kifelé egységes arculatot mutat. Ez természetesen nem merül ki az egymásra mutató linkekben... De honlapunk interaktív tétele sokat segíthet. A reklám nem feltétlenül kell, hogy tudatosan hasson. A cél, hogy beépüljünk, szerves részévé váljunk az itt élők gondolkodásának. Szeretném azt is, hogy a szakközépiskolával, amely egyben művészeti gimnázium, együttműködést alakít-

sunk ki. A növendékek beülhetnek közénk egy vagy két alkalommal, s emellett életre hívunk egy olyan versenyt is, amelynek az a díja, hogy a győztes felléphet a zenekarral. Ez biztosan azt eredményezi, hogy jönnek a családtagok is a hangversenyre. A képzőművészetesek problémája pedig az, hogy nehezen találunk kiállítóteret. Mi rendezhetnénk a Bartók Terem folyosóján tárlatot, hiszen így olyan emberek is kíváncsiak lennének ránk, akik egyébként nem nagyon járnak koncertekre. Szükség lenne még a mai reklám-trendnek megfelelően inkább kevesebb, de nagyméretű, úgynevezett óriás, mint „költésghatékony” A4-es plakátokra, de rengeteg dolgot sorolhatnék még.

■ *Melyek a legégetőbb teendői?*

A legbanálisabb dolgokkal is foglalkoznom kell. Két éve készült el a felújított Bartók Terem, s a női hangolón azóta sincs függöny... Döntenem kell, hogy a rendelkezésre álló pénzt a függönyre vagy a másik teremben rothadó falra költöm... De szeretném minél előbb elérni azt az állapotot, amikor az igazgató nincs arra kárhozható, hogy napi nyolc órát az irodájában töltsön... Akkor vagyok ugyanis hatékony vezető, ha megyek, tárgyalok, egyeztetek, és azzal foglalkozom, hogy megvalósuljanak a különleges hangversenyek. Szeretnék például filmzenéből koncertet életre hívni.

Ehhez természetesen számos egyedi ötlet is társulna, például a nézők vörös szőnyegen érkezhetnének, a büfé James Bond bárrá alakulna. A muzsikához vetítés és narrátor tartozna. Így valóban komplex, nagy hatású élményt nyújthatnánk. Nem tagadom, ezt az ötletet Klagenfurtból veszem. Ott a kezdeményezés nagy sikert aratott, pedig nulláról indult, de ma már egy évre előre nincs rá jegy. Szóval fontos, hogy önjáró legyen az együttes, s a lényeges dolgokra jusson idő, energia.

■ *Öt évre szól a megbízatása. 2014-ben mivel lenne elégedett?*

Nagyon jó kérdés... Szeretném, ha akkor már felfelé szálló ágba lenne az együttes, ha megvalósulna a burgenlandi bérlet, ha ezek a koncertek tényleg közönségcsalogatóak lennének, s ha jobb lenne a finanszírozási helyzet. Bár bevallom, kissé nyomaszt, de egyben inspirál is, hogy mindenhol csodaváró hangulat veszkörül. Azt mondtam azonban a zenekarnak, a bemutatásomat követően, hogy ezt a fokozott várakozást is igyekszem a pozitív oldaláról szemlélni, hiszen nyilvánvalóan akkor vár el az ember valakitől valamit, amikor azt látja, hogy reális esélye van a tervek megvalósulásának. A csoda egyébként jogos elvárás, és én minden erőmmel a megvalósításán dolgozom. R. Zs.

Berkes Kálmán klarinétművész-karmester tölti be április 1-től a Győri Filharmonikusok művészeti vezetői posztját. Mint megtudtuk, ez a státusz eddig hivatalosan nem létezett az együttesnél, Medveczky Ádám szerződésében, akit korábban sokan művészeti vezetőként emlegettek, ez a munkakör nem szerepelt. A Liszt-díjas, érdemes művész egyébként marad a zenekarnál, és továbbra is vezető karmester lesz.

Már a győztes pályázatomban is leírtam, hogy szeretnék egy művészeti igazgatói státuszt létrehozni, mivel ez korábban nem létezett. Nem Medveczky Ádámot szeretném ellehetetleníteni ezzel, inkább az a célunk, hogy a zenekar menedzsmentjét egy új személlyel erősítsük – mondta lapunknak Fűke Géza, aki megjegyezte: maga a tény nem lehetett meglepetés, hiszen az évadnyitó társulati ülésen is szóba került már, de akkor senkinek nem

Változások a Győri Filharmonikusoknál

volt ezzel kapcsolatosan észrevétele. A zenekar igazgatója hangsúlyozza: nem váltják Medveczky Ádámot, hanem egy új posztot hoznak létre, a karmester szerződése ugyanis nem tartalmazta ezt a címet, és a feladatai sem fedték le a művészeti vezető munkakörét. Mint mondta, Medveczky Ádámra továbbra is számítanak, ő vezényel a jövő szezonban több nagybérletes hangversenyt. Az áprilistól munkába álló művészeti igazgatótól, Berkes Kálmántól pedig elsősorban új impulzusokat, friss szellemiséget várnak. Február elején behívatott az igazgató, Fűke Géza, és elmondta, hogy Berkes Kálmán lesz áprilistól a művészeti igazgató, de rögtön azt is hozzátette, hogy a kapcsolatunk ezzel nem szakad meg, karmesterként továbbra is számítanak rám – mondta Med-

veczky Ádám. – Nem örülök a döntésnek, de tudomásul veszem – fogalmazott, majd hozzátette: három bérletes koncerten egészen biztosan ő fog dirigálni, köztük a szeptemberi szezonnyitó hangversenyen, és ígéretet kapott arra, hogy ez a szám további lehetőségekkel bővül majd.

Egy ideje az interneten is terjed egy írás, amely a döntés háttérében politikai okokat sejtet, ezt azonban maga Medveczky Ádám is kifejezetten cáfolta, és „teljesen kizártnak” nevezte. Mint mondta, jó a kapcsolata Győr önkormányzatával, amely mindig is elismerte a városért tett érdemeit.

A változások a zenekar összetételét is érintik: a létszám ugyan nem változik, de mivel a közeljövőben többen nyugdíjba mennek, cserék lesznek, a próbajátékokat már ki is írták. Pál Eszter

Éva néni

Az Égben is szerethették, mert úgy aludt el örökre kilencvenedik évesen egy január eleji éjszakán, mint akinek mindegy, hogy másnap, a Mária utca reggeli zajára ébred, vagy a feltámadás harsonaszavára. A hosszan tartó testi szenvedés méltánytalanságától is megkímélte teremtoje. Életével rá is szolgált e méltányosságra.

Több, mint négy évtizeden át szolgálta a magyar zenei életet, ám érdemei felsorolása nem itt kezdődik: nemes, kemény anyagból gyúrt ember volt, ki a huszadik század diktálta összes jellempróbát makulátlanul állta.

Hável Évaként nagyon tehetős, nagypolgári családba született. Gyakran mondogatta: „Nagypapám építette fel Budapestet, Papám építette újjá.” Kifogástalan nevelésben részesült itthon és Rómában, már nagyon fiatalon eljegyzik egymást a tenisszel, de tanulmányaiból hazatérve nem elégszik meg a gazdag úrilányok unalmas életével: önhatalmúlag dolgozni megy.

Minthogy munkájához jogosítvány kell, megszerzi hát azt is. Nagyon fordul a történelem, mire visszatér első munkahelyének helyszínére, a Vörösmarty térre, ugyanis az Opel-Blitz Szalon abban az épületben működött a '30-as években, melyet a háborúban lebombáztak és majd csak a '70-es évek elején épül fel helyén a „Zenepalota”, „Filharmónia”, „ORI”, stb. csúnyácska épülete. Lebontása előtt a bécsi klasszika korán elhalt géniuszaról elnevezett marcipános golyócskakat árulták ott, ahol Éva néni – még mint ifjú lány – bepattant a kuncsafttal a Blitz-Kadettbe és át az Erzsébet hídon a Gellért-hegyre kapotva mutatta be a német ipar remekeit. Ám e német ipar egyre több harcocsit gyártott ugyanakkor a háború kitörésekor beszüntették a polgári autógyártást, az Opel-Blitz Kadetteket és Kapitaineket a Blitzkrieg sodorta el. Nem volt mit eladni a Vörösmarty téri szalonban.

Most sem maradt dologtalan, elment néhány utcával arrébb. A Magyar Rádióban ugyanis épp meghallgatást hirdettek bemondók, műsorközlők számára. Gyönyörűen beszélt magyarul – meg németül, meg olaszul, meg franciául, meg angolul – így hát kétszáz anonim jelentkező közül azonnal kiválasztották. Rá jellemző módon mélyen hallgatott arról, hogy a Rádió elnöke történetesen a nagybátyja...

Gyönyörű artikulációja és kellemes orgánuma mellett a Rádióban méltányolták nyelvtudását, intelligenciáját, így hírolvasóként, az idegen nyelvű adások bemondójaként, színházi és hangverseny-közvetítések szpikereként volt éveken át a „Budapest1.” egyik meghatározó hangja. Aztán egy őszi hajnalon az épületbe lépve árpádsávos karszalagosokat talált, a hírolvasó asztalon pedig a nyilas hatalomátvétel sorait. Gyorsan megállapította magában, hogy ez a rádió ettől kezdve nem az ő Rádiója. Szó nélkül sarkon fordult és meg sem állt az első nővérképzőig, ahol egy hét alatt szakképzett kórházi ápolót faragtak belőle. A Gellért-hegy alatti Sziklakórházba került. Addigra a front már Pest határaihoz ért. Víz, villany alig, viszont förtelmes sebesülésektől szenvedő katonáknál több. Egy hét alatt több mint tíz kilót fogyott a rádióstúdióból, az épp letűnni készülő polgári jólétekből érkező úrilány. Segített a szenvedőkön ahogy tudott, majd evakuálván a kórházat, Csepelen cserélgette az átvérzett kötéseket, amikor szemük összevillant egy katonaozvossal.

A háború után nem sokat teketóriáztak: a Sziklakápolnában esküdtek egymásnak örök hűséget. Ezt be is tartották – bár önhibájukon kívül nem sokáig örülhettek a család melegének. A férj, dr. Horányi János az 1. sz. Sebészeti Klinika igazgatójaként végigdolgozta az ötvenes éveket, míg Éva néni fiukkal és lányokkal várta őt haza. Egy napon hiába...

Így lett özv. dr. Horányi Jánosné 1958-ban az Országos Filharmónia adminisztratív alkalmazottja, és lett egyben a Filharmónia aranykorának egyik jellegzetes alakja, aki a partizán múltja miatt igazgatással megbízott – és saját tisztessége jogán tekintélyt és tiszteletet szerző pártfunkcionárius – Lakatos Évával (ő volt az egyetlen akit le-eltársnőzött) nem egyszer közölte: „Eltársnő, bár én vallásos ember vagyok és világok választanak bennünket el, ha minden kommunista olyan lenne, mint Maga, még én is belépnék a pártba”. (Jellemző, hogy amikor a mások által éveig körüludvarolt, nagyhatalmú, ám tisztességét mindvégig megőrző igazgatónő nyugdíjba vonult, jórészt elfelejtették. Éva néni, Pándi Marianne... és rajtuk kívül nem sokan nyitották rá rendszeresen az ajtót jó szóval, segítséggel...)

A Filharmónia átköltözött a Semeleweiss utcából a Vörösmarty térre, a zenei nagyüzem gyártotta a koncerteket, Éva néni meg a „Tervlapokat”. Gregor „Jóska” mindig szomorúan konstatálta, ha legendás gombás és húsos táskái már azelőtt elfogytak, hogy irodájába visszatért volna. Kovács János, a nagy tudású zenetörténész-igazgató-helyettes még nyugdíjazása után sok-sok évvel is megjelent Éva néni aktuális szolgálati helyén minden Karácsony előtt, hogy szolid, de kifogástalan eleganciájával az Évánapi virágcsokrot átadhassa. Szerették a benne lakó jószágos, az esélettel törődő embert, és tartottak a művelt, szikár jellemű, a silányságot, sunyiságot bármikor leleplező egyenes derekú asszonytól.

Bennünket húsz éve a szerencse hozott úgy össze, hogy az együtt töltött éveket a sors ajándékeként élem ma is. Az éppen „Országosból” „Nemzetivé” vedlő Filharmóniában úgy döntöttek, hogy nem kell nekik Éva néni. A MÁV Szimfonikusok igazgatójaként egy próbaszünetben Erdélyi Miklósnak főztem

kávét, panaszkodva, nincs alkalmas titkárnőm. Ha azt akarja, hogy nyugodtan beszélgethessünk, segítsen. Segített.

Másnap, az előzetes telefonos egyeztetést követően ott állt az irodám ajtajában egy határozott külsejű hölgy, mint egy jóllakott angyal, két szatyorral a kezében, melyeket le sem téve kérdezte: „Ugye, valami fiatalabb csibére gondolt? Ha alkalmazni kíván, van két kikötésem. Hétfőn és csütörtökön délután öttől teniszezem, szeptember első tíz napján pedig Keszthelyen nemzetközi veterán tenisztalálkozót szervezek. Kellek így is?” kérdezte az épp kirúgott filharmóniai munkatárs. Kellett.

Akkor sem volt könnyű sorsa a vasúttársaság zenekarának, de Éva néni sziklából épített akarata és jelleme nem egyszer segítette ki a kétségbeesésből, a reménytelennek tűnő bajokból. Szövetség szövődött közöttünk, és amikor sorsom az akkori – még egy rövid ideig a Filharmóniához tartozó – ÁHZ-hoz sodrott, természetesnek véltem, hogy együtt megyünk. Először alig fogtam fel, miért mondja: „Direktor úr, én már oda kétszer költöztem dolgozni. Nem szeretnék harmadszor is visszamenni.” (Hej, pedig de sokszor lett volna szükségem az elkövetkező években arra az erőre, amit ő tudott adni!...)

Maradt hát a kölcsönös szeretet, a kölcsönös figyelés egymásra. (Már évek óta nem dolgoztunk együtt, amikor konok hasgörcseimmel kinlődtam. Az orvosok sok okosat mondtak, írtak görcsoldókat, de a tünetek csak súlyosbodtak. Feleségem kétségbeesésében felhívta Éva néni. „Vakbél lesz az Andreámi!” És én hamarosan ott voltam – hol máshol? Az 1. sz. Sebészeti Klinikán, ahol Éva néni fia, ifj.dr. Horányi János a főorvos – és épp perforálni készülő vakbelemtől megszabadított a főorvos úr. Mint ahogy kétes működésű pajzsmirigyem fölleségétől is, néhány év múlva. Krisztina lánya amúgy férjével együtt szintén emberek gyógyításával foglalkozik.) A Zeneakadémia művész-szobájánál inspekciózva még kilencven felé is európai szellemet árasztva elegyedett szóba bármely náció karmesterével, művészeivel. A lakástól a „munkahelyig” – a családtagok egyre nagyobb rémületére – a legutóbbi időkhöz autóval járt. Trabantok, Marutik szolgálták a Blitzszalon hajdani sportos amazonját. Aztán a jogosítványba sem került már újabb pecsét. A lábán régóta gyógyulni nem akaró seb egyre jobban ágyhoz kötötte.

Odamaradtak a teniszpartik is. Bár az unokák, dédunokák közt nem egy igazi tenisztehetség, a sok veteránalálkozót megélt ütők lassan elárvultak.

Mint ahogy mi is. Éva néni elment. Nem lánglelkű zeneszerző, nem sikeres művészeti menedzser, nem ünnepelt díva, nem pótolhatatlan zeneművész volt, hanem – sok egyéb mellett – a magyar zenei élet adminisztrátora. Titkárnő.

Szeretnék olyan világban élni, ahol olyan adminisztrátorok, titkárnők ülnének minden nekik fenntartott poszton, mint Éva néni. Ugyanis az egy tisztességes, művelt, megbízható és legfőképp emberséges világ lenne. Hogy Éva néni békében nyugszik, afelől nincs kétségem. Ám, hogy mi is békében nyugodjunk, becsüljük meg a még élő Éva néniket!

Kovács Géza

„Első ember szerettem volna lenni”

**Beszélgetés
Irwin Hoffman
karmesterrel**

Nem nevezhető világhírűnek, de jól tudjuk, hogy a jó muzsikus nem feltétlenül az. Koussevitzky fedezte fel, jól ismerte Bernsteint, Solti asszisztenseként dolgozott a Chicagói Szimfonikusoknál, többször kísérté zenekarával Glenn Gouldot, aki neki köszönhette később mindenhová magával cipelt, híresen alacsony székét. Irwin Hoffman a MÁV Szimfonikusokat vezényelni érkezett Budapestre – a nyolcvannégy éves dirigens a koncert után kértük meg, meséljen színes és gazdag életéről, valamint arról, hogy miért Dél-Amerikát választotta otthonául, miután szép pályát futott be az amerikai kontinens északi részén.

Í *Hogyan lett Serge Koussevitzky pártfogoltja?*

A Juilliard Schoolban tanultam, a növendékzenekart vezényeltem. Robert Shaw karnagy eljött egy próbára, ami után barátja, Koussevitzky figyelmébe ajánlott. 1948 nyarat így már Tanglewoodban tölthettem, s azon kívül még két nyarat töltöttem a híres nyári akadémián. Ezt követően Koussevitzky vendégkarmesternek ajánlott a kanadai Vancouveri Szimfonikusokhoz. Akkor négy koncertre szerződtek, de tizenkét év együttműködés lett belőle.

Í *Bernstein is Tanglewoodban kezdte...*

Nagyon jól ismertük egymást, Koussevitzky karmester-óráin rendszerint Bernstein zongorázta a műveket, amiket én vezényeltem.

Í *Milyen ember volt Koussevitzky?*

Nagybögösként kezdte a pályáját. Majd miután egy dúsgazdag teakereskedő lányát vette el, kibérelte a Berliini Filharmonikusokat, hogy velük debütáljon, a Rahmanyinov-zongoraverseny szólistája maga a szerző volt. Moszkvában zenekart alapított, de fiatal karmesterként, 1920-ban Párizsba ment, ahol megrendezte a Concerts Koussevitzky sorozatot – már ekkor kiemelt figyelmet szentelt a kortárs zenének. Ebben az időben kérte fel Ravelt is a Kiállítás képei meghangszerelésére. Négy-öt évvel később kinevezték a Bostoni Szimfonikusok karmesterének, amely posztot Pierre Monteux-tól vette át. Nagylelkű ember és nagyon erős személyiség volt, a bostoni közönséget is rengeteg kortárs zenével árasztotta el. Számos amerikai, akkor még ismeretlen zeneszerzőre hívta fel a szakma és a publikum

figyelmét, a leghíresebb közülük talán Aaron Copland. Sok olyan művet rendelt, amelyek ma már a klasszikus zenekari repertoár részei: például Stravinsky Zsol-társzimfóniáját, Bartók Concertóját. Az Egyesült Államokban sok zeneszerzőt tett ismertté, akik nélküle bizonyára nem váltak volna azzá. A Koussevitzky Alapítvány egyébként ma is működik, fiatal hangszereseket, zeneszerzőket, karmestereket támogat. A mester minden nyáron híres zeneszerzőket hívott Tanglewoodba, Hindemithet, Honeggert, Messiaent, Brittent.

Í *Milyen volt Koussevitzky mint karmester-tanár?*

Főleg a vezénylés technikai oldalával foglalkozott; a francia és az orosz repertoár (kicsit az amerikai is) különösen fontos volt neki. Szeretett beszélni Ravel, Debussy, Prokofjev zenéjéről, mert személyesen ismerte a szerzőket. Amikor még Oroszországban vezényelt, a tízes években, moszkvai zenekarával a Volga mentén hangversenyezett, és számos kortárs művet illesztett a műsorába. Ekkor például ott volt vele Debussy is. Amikor A tengert és a Három noktürnöt vezényeltem neki, hitelesen tudott hozzászólni, mert információi magától Debussytól származtak.

Í *Vancouveri éve alatt dolgozott együtt Glenn Goulddal?*

Igen. Érdekes, hogy ismeri Gould nevét...

Magyarországon ő elég ismert.

Nagyon korán meghalt. Óriási, több szempontból is különleges zenész volt. Amikor először tűztek ki olyan koncertet, amin én vezényeltem, ő pedig szólístaként működött közre – ez 1956-ban volt –, a zenekar igazgatója szerette volna, ha népszerű, könnyed művekből álló műsort játszunk, lehetőleg minél több embernek. Megkértem Glenn-t, hogy javasoljon néhány művet, ami könnyed, és a közönségnek könnyű befogadni. Végül Beethoven Esz-dúr zongoraversenyének nyitótételét választotta – ez neki egy könnyed darab volt. Megkértem, hogy a koncert második felében játsszon egy kis Chopint vagy Lisztet, vagyis olyan műveket, amelyek könnyebben megfoghatják az embereket, esetleg amelyeket ismernek is. Azt mondta, erre ő képtelen. Végül játszott néhány tételt a Goldberg-variációkból (ami egyáltalán nem volt népszerű mű akkoriban), majd a 16–17. századi németalföldi szerző, Sweelinck egyik fantáziáját – mondanom sem kell, az igazgató nem ilyen műsorra gondolt... Végül egy Brahms-keringőt adott elő, ami az egyetlen könnyedebb, tetszetősebb fajta muzsika volt a koncerten. Azelőtt soha nem léptem fel vele, és nem tudtam mire vélni, hogy a Beethoven-zongoraversenyben a tuttitkat ő is vezényli, velem szimultán. Azt is kérte, hogy legyen egy pohár víz a zongoráján,

arra az esetre, ha megszomjazna. Az egyik első próbán azt mondta nekem, hogy túl magas a székek, kerítsek egy alacsonyabbat. Mutattam neki, hogy ez egy normális, állítható magasságú zongoraszék – mi kell ennél több? Nem, ő egy nagyon alacsony széket szeretne. Végül szereztünk egy széket, aminek lefűrészeltünk a lábából. Na, ezzel elégedett volt. De aztán szeretett volna még egy kis szőnyeget is alá. Egy barátom adott egy kis plédet, amit alátehetett. Miután Gould elhagyta Vancouver-t, ezt a széket és ezt a szőnyeget vitte mindenhová magával. Később is játszottunk együtt, például a Vancouveri Fesztiválon. Elmentem hozzá a szállodába, forró nyári nap volt. Bekopogtam. Tízcentis résre nyitotta ki az ajtót, és sürgetett, hogy menjek be. Minden ablak zárva volt – kérdeztem, nem lehetne-e kinyitni egyet. Mondta, hogy nem, nem bírja a mozgó levegőt. Ebben a füllesztő melegben beszéltük meg a műveket. Ha furcsa dolgai voltak is – a zenében és az életben egyaránt –, mindig tudta, mit akar és hogyan. Többek nem értettek vele egyet; egyszer például Brahms d-moll koncertjét adta elő Bernsteinnel és a New York-i Filharmonikusokkal. Mielőtt avizót adott volna, Bernstein odafordult a közönséghez, és közölte, hogy Glenn Gould tempóit vezényli, és nem az általa jónak tartottakat. Gould soha nem változtatott az elképzelésein.

Került vele emiatt konfliktusba?

Mindig csodáltam a zenélését és azt a fantasztikus módot, ahogyan a bachi ellenpont életre kel a keze alatt. Minden szólámat olyan tisztán formált meg, ahogyan azt senki mástól nem hallottam. Olyan volt, mint valami elképesztő közlekedési káosz: hajmeresztő manővereket hajtanak végre a járművek, de senki nem karambolozik. Rendkívüli fickó volt.

Kanadából a Chicagói Szimfonikusokhoz került, amely zenekart nem sokkal azelőtt még Reiner Frigyes vezette. Hogyan sikerült a világ egyik legjobb szimfonikus együtteséhez átigazolnia?

Korábban több nyáron, hat héten keresztül vezényeltem a chicagóiakat. 1964-ben Verdi Rekviemjét dirigáltam. Az egyik muzikus felhívta a figyelmemet, hogy az első sorban ülő ember Jean Martinon, a zenekar zeneigazgatója. Reiner után jött ő, éppen első éve végén volt, a másodkarmestere pedig akkor mondott fel. Még a koncert után elhívott a zenekar menedzseréhez. Megkérdezte, lenne-e kedvem hozzá csatlakozni? Sosem találkoztam vele azelőtt. Csatlakoztam a zenekarhoz, és négy évig voltam Martinon mellett asszisztens. Miután 1968-ban elment az együttestől, egy évig én voltam a megbízott zeneigazgató, de már tudni lehetett, hogy Solti lesz a következő. Két évig voltam az asszisztense. Kezdetben nem töltött sok időt Chicagóban, így – a munka folyamatosságának az érzetét megőrizendő – a zenekarnak szüksége volt valakire, aki ott él velük mindaddig, míg Solti nem határozza el, hogy több időt tölt az együttesel. Ő volt a „music director”, én pedig a „conductor”. Miután ott telepedett le, kért, hogy maradjak, de a Floridai Zenekar megalapítása és vezetése nagyobb kihívást jelentett nekem.

Képes volt otthagyni a világ egyik legjobb zenekarát?

Első ember szerettem volna lenni, és nem másnak az árnyékában tevékenykedni, noha Soltit nagyon tiszteltem. Korábban az élvonalbeli Vancouveri Szimfonikusoknál voltam zeneigazgató, majd Jean Martinon mellett másodkarmester, és úgy éreztem, ideje váltani. Floridában létrehoztam a déli országrész egyik legjobbjaként számon tartott zenekarát, a Floridai Zenekart. Eredetileg a Tampai Filharmonikusok vezetőjének kértek fel, de én inkább nagyzenekart szerettem volna vezetni. Azt javasoltam, vonjuk össze Tampa és az attól harminc

2009. február 17-én Irwin Hoffman vezényletével az alábbi művek csendültek fel:

Verdi: *A végzet hatalma – nyitány*

Ginastera: *Hárfaverseny*

Berlioz: *Fantasztikus szimfónia*

A hangverseny vendégszólísta, Deborah Hoffmann az amerikai hárfások „first ladyje”: a Manhattan Zeneművészeti Főiskola professzora, 1986 óta a Metropolitan Opera zenekarának szólóhárfása, több nemzetközi verseny díjnyertese. Szólístaként beutazta az egész amerikai kontinenst és Európa több nagy zenekarával is fellépett már. Ginastera, az argentin zeneszerző, Astor Piazzolla kortársa és lényegében ugyanazt a vonalat követi, mint híres honfitársa: az argentin tangó hagyományait és jellegzetes hangzását ötvözi a 20. századi zene hangjával.

kilométerre található Saint Petersburg zenekarát. Így is történt. Minden koncertműsort háromszor adtunk elő: e két városon kívül Clearwaterben, ami szintén a környéken található. Abban az időben, amíg ott voltam, három új koncertterem épült a zenekarok, mindhárom említett városban egy. Amíg ott voltam, nem vállaltam vendégszereplést, viszont négy évig az év felét Brüsszelben töltöttem, a Belga Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekarának vezetőjeként.

1987-ben azonban a Costa Rica-i Filharmonikusok zeneigazgatója lett, amely poszton tizenöt évig állt. Miért hagyta ott a zenekari kultúrában jóval fejlettebb északot?

Többször vendégeskedtem a Costa Rica-i Szimfonikusoknál, és ők mindig marasztaltak-kértek, hogy legyek a zeneigazgatójuk. Én ezt többször visszautasítottam, míg egy hegedűs hölgygel össze nem hozott a sors. Feleségül vettem, és Costa Ricában telepedtem le. Egy hegyen lakunk, húsz percre a fővárostól, San José-től. Öt kutyánk van, egy farmon élünk, és onnan kelek útra oda, ahova éppen hívnak. Négy gyerekem van: Deborah a New York-i Metropolitan hárfása – ő volt a közreműködője a MÁV Szimfonikusokkal adott koncertemnek is –, Gary csellista, Joel zeneszerző, Toby pedig karmester. A dél-amerikai zenei életbe hamar bekapcsolódtam: Chile fővárosában, Santiagóban négy évig voltam zeneigaz-

gató, majd a Kolumbiai Nemzeti Zenekarnál, Bogotában. Majdnem minden országban – például Argentínában, Uruguayban, Peruban, Mexikóban – felléptem, de közben többször vezényeltem Európában is. 2005-ben már jártam egyszer a MÁV Szimfonikusoknál.

Milyenek a dél-amerikai zenekarok?

Nagy különbségek vannak közöttük. Két másik közép-amerikai országban például, Guatemalában és El Salvadorban olyan súlyú anyagi gondokkal küzdenek, hogy a zenészek nem tudnak megélni, meg is szüntették ezeket a kultuszminiszterek. Mexikóban egész jó zenekarok vannak, mert több pénz jut rájuk. Majdnem mindegyik latin-amerikai ország szimfonikus zenekarát az állam tartja fenn, egy-egy együttes bevételének kilencven százaléka származik az államtól. A legjobb zenekar, amit vezényeltem Latin-Amerikában, a Bogotái Filharmonikusok. A Buenos Aires-i is jó együttes, de nekik is az anyagiak jelentik a fő akadályt. Normális esetben egy argentin peso egy dollárt ér, de néhány éve devalválódott a peso, és egyik napról a másikra már három dollárral lett egyenértékű. Ez tönkretette a zenekarokat (is). Nem tudtak külföldi vendégkarmestereket, szölistákat szerződtetni. Nem szokatlan arra felé, hogy hétfőn még virágzik egy együttes, de kedden már megélhetési gondokkal küzd. Amikor először vezényeltem

Rio de Janeiróban, nem volt sok pénzüik, és az egyébként nagy együttes sem volt kifejezetten jó. Második és harmadik alkalommal már jobb volt a helyzet, mert a brazil gazdaság közben gyors ütemben fejlődött, egészen a mostani válságig. Caracasban is rendszeresen dirigálok, néhány hete vezényeltem ott Verdi Rekviemjét. Venezuela elnöke, Hugo Chávez elnök nagyon sok pénz fölött rendelkezik, mert az országnak számottevő kőolaj-készletei vannak – a zenészeknek is jó a fizetésük. Az elnök minden évben Európába küldi a zenekart, talán propaganda céllal, mert politikusok között nem örvend túl jó hírnévnek. A zenekarok tehát ki vannak szolgáltatva a gazdasági helyzetnek. A mostani válság az ő életüket is megnehezíti, mert az export csökkent, kevés a gyár. Chilében, Argentínában vannak ugyan gyárak, de a többség mezőgazdasággal foglalkozik, és elsősorban az Egyesült Államokba exportál. De mivel ott jóval kevesebbet fogyasztanak, mint korábban, ez érzékenyen érinti ezeket az országokat. Costa Rica értékei a turizmus, a cukor és a kávé – ezek is csak korlátozott lehetőségeket jelentenek.

Mit gondol a fiatal sztárokról? A buszonnyolc éves venezuelai dirigens, Gustavo Dudamel nemrég tűnt fel.

Természetesen lehet egy fiatal rendkívül tehetséges, és sztár is lehet belőle, de egy karmester, aki nagy zeneszerzők – Csajkovszkij, Beethoven, Brahms, Debussy – műveit dirigálja, nem tudhat annyit, amennyit kellene. Évekig kell együtt élnie ezekkel a szerzőkkel és zenéikkel ahhoz, hogy megértse őket. Amikor első élvonalbeli zenekaromat dirigáltam, a Vancouverieket – amely a harmadik legjobb zenekar volt Kanadában akkoriban –, széles repertoárt kellett kézben tartanom. Ahogy teltek-múltak az évek, sok olyan művet vezényeltem a világon, amelyeket egykor Vancouverben, és egyre mélyebben értettem meg e zenéket. Húszévesen az ember nem úgy érti Beethoven Kilencedikjét, mint ötvenévesen. A hegedűsökre vetítve: vannak, akik el tudják játszani a Beethoven-hegedűversenyt tízévesen is, de a mű teljesen más lesz, ha húsz-harminc év múlva játsszák. Lehet, hogy a megvalósítás technikai színvonala nem változik, de a megértés mélysége bizonyosan. Ugyanez vonatkozik a karmesterre is, azzal a különbséggel, hogy neki nem kell tisztán játszania, „csupán” kontrollálni a zenei folyamatot és a zenészek játékát.

Várkonyi Tamás

ÖN IS LEGYEN ELŐFIZETŐNK!

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK,
VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK
ÉS TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS SZAKLAPJA

Megjelenik: évi 6 alkalommal
Előfizetőknek: 1640 Ft + postaköltség.
Összesen 2300 Ft /év.

Eljut: minden magyar szimfonikus zenekarhoz, zenei intézményhez, és a zene iránt érdeklődőkhöz.

Foglalkozik: A magyar és külföldi zenei közélet aktuális történéseivel, szakmai érdekességekkel, hangversenykritikákkal, zenetörténeti írásokkal, hangszertörténettel és a zenészek egészségi bántalmaival, illetve azok megelőzésével és gyógyításával, valamint hangverseny-programokkal.

Egyes cikkek és a hangverseny-programok az interneten is olvashatók:
www.zenekarujsg.hu

Megrendelhető: e-mailben: info@zenekarujsg.hu

Hangversenykritika

Fittler Katalin és Várkonyi Tamás tollából

Január 18-án a Vox Fortissima sorozat 3. estjeként a **Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar** – énekkarok közreműködésével – Sztravinszkij: Oedipus Rexét tűzte műsorra. Utóbb kiderült, hogy második részként Muszorgszkij Boris Godunovjának részleteit (a Prologot és a IV. felvonást) is előadják. A vendégkarmester a bolgár Dian Tschobanov volt, aki látványra fiatal-karcsú Hollerung Gábort formáz, s mozdulataiban, dirigensi habitusában is sokban emlékeztet az együttes művészeti vezetőjére.

Kétségkívül, a Sztravinszkij-mű volt a nagyobb falat – megszólaltatásáért csak hálaival tartozhat a közönség. Oedipus szerepét Martyn Hill, Teiresiasét Evert Sooster énekelte, a többiek hazai erők. A narrátor szerepét a közreműködő Honvéd Férfikar vezető karnagya, Drucker Péter vállalta.

Napjainkban, amikor mind többször láthatunk fél-szenírozott operaelőadásokat, korántsem érződik „problematikusnak” a darab műfaja, opera- és oratórium-közöttsége. Sőt, a zenei duktusból adódóan, akár első hallásra is meggyőző! Kiváltképp, mert eléggé nem értékelhető figyelmességgel, gondoskodtak szövegkönyvről, s a Borisz-részletek esetében olyan részletező ismertetésről, melyet követve, a leglaikusabb hallgató is „képben érezhette magát”.

Sztravinszkij zenéje rendkívüli igényeket támaszt az előadókkal; nem elsősorban technikai szempontból, hanem azért, mert az előadási jelekkel gondosan berendezett partitúrában minden utasításnak konkrét jelentése van. Konkrét, tehát nem utalás-jellegű, vagy beleérezőképeséget inspiráló. Ugyanakkor, e „tárgyilagosság” nem jelenthet szentvelenséget. Tschobanov elsősorban az énekesekkel törődött. Hill esetében mindig volt gondja arra, hogy olyan dinamikai környezetbe kerüljön, amelyen érthetően átjön a hangja. Sajnos, nem mondható el ez a többiek esetében; Fátrai János Hírnöke súlytalan maradt. Szerekován János Pásztora viszont már-már bel canto dalolásával hívta fel magára a figyelmet. Az Iokasztét éneklő Wiedemann Bernadettnél ezúttal először tűnt fel konzekvens hibás szövegejtés (sz-hangzók).

A zenekar: igyekezett, és pedig eredményesen. Főként a tutti-jellegű részek voltak a helyükön, a szóló-állások arányain (s általá-

ban, a dinamikai arányokon) még lett volna finomítanivaló. Mindenesetre, a mérleg egyértelműen pozitív, hiszen a repertoár-bővítés ezúttal a hallgatóság koncerten szerezhető ismeretanyagát is növelte. Aki korábban tanácstalankodott volna, az előadás után feltétlenül igennel válaszol a kérdésre, szereti-e Sztravinszkij zenéjét.

A Borisz könnyebb és mutatósabb feladat volt. Itt a szolnoki Bartók Béla Kamara-kórus, a Budapesti Akadémiai Kórustársaság, a Honvéd Férfikar, a Magnificat Gyermekkar és az MR Énekkar működött közre. A címszerepet Evert Sooster énekelte, Sujszkij herceget Martyn Hill. A szólisták közül a karakterszerepekben gyakran remeklő Derecskei Zsoltot érdemes kiemelni (Bolond). Az áradó-szép hangzást hallva csakhamar kiderült, mi jelentett szokatlan feladatot a zenekarnak a Sztravinszkij-műben: a gyakran váltakozó szólisták kísérete. Amikor Muszorgszkijnál az összkar partnere volt, sokkal felszabadultabban, ott-honosabban muzsikált. Tanulság: érdemes lenne a közeljövőben sokat foglalkozniuk Sztravinszkij egyéb műveivel. (FK)

***

Az idén 16 rendezvényből álló Magyar Szimfonikus Körkép nyitókoncertjét január 19-én a **Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara** adta, egészen frappáns ötletekkel. Multidézően, karmester nélkül játszottak – teheték ezt nagy biztonságban, hiszen koncertmesterük Rolla János volt. A műsorral a (bécsi) klasszikát idézték, miközben eleget tettek a sorozat kritériumának, miszerint szerepelni kell a műsoron egy 20-21. századi magyar kompozíciónak. A nyitó Haydn-szimfónia (no. 13, D-dúr) fináléjának téma-kezdeté egyben Mozartot juttatta eszünkbe (a Jupiter-szimfónia zárótételéből közismert, az un. Mozart-névjegy négy hangjával kezdődik), szerves volt a folytatás – az egyik gyakori program-alaptípusnak megfelelően – versenyművel, Haydn C-dúr gordonkaversenyével. Mecénása által Beethoven idézte meg Orbán György műve: Búcsú (Razumovszkij gróftól). A zárószám, Schubert V. (B-dúr) szimfóniája pedig olyan tetszést váltott ki, hogy dacolva az idő gyors előrehaladtával, a zárótétel megismétlésével búcsúzott lelkes hallgatóságától a zenekar.

Mérsékelt létszámban lépett fel a zenekar, egyaránt eleget téve a hitelességre törekvő viszonylag kis apparátus és az általuk kívánt szimfonikus hangzást létrehozni képes együttes követelményének. Az ülésrend megtervezett volt, nemcsak a vonósszólások elhelyezkedését illetően (szünet után megváltoztatták az elrendezést), hanem abban is, hogy nem a szólamonkénti sávok domináltak, hanem az azonos számú pulatok elnyújtott félkör-ívű elrendezése. Csakhamar nyilvánvalóvá vált: a vitális hangzásban jelentős része van a szólamvezetők aktív egymásfigyelésének. A két hegedűszólam aránya ideális volt, a cselló-hangzás mindig az adott pillanatban betöltött funkciójának megfelelő, s a brácsa is egyenrangú partnerként vett részt a kamara-érzékenységgel muzsikálásban. Legfeljebb akkor hiányoltuk a vezénylő karmester jelenlétét, amikor a társuló fúvósok nem találták el az ideális dinamikai szintet. Általában fedésben voltak – szándékuk ellenére is illusztrálva, hogy a klasszikus zenekari hangzás törzsét a vonóskar képezi.

A versenymű szólistájaként Várdai István megérdemelt sikert aratott. Ismét megcsoválhattuk azt a könnyedséget, amellyel a magas fekvésekben is tónusosan képes daloltni hangszerét. Tempót, dinamikát (legyen túl hangos vagy túl halk), szélsőséges váltásokat egyaránt problémamentesen győz. Ám legyen bármennyire is virtuóz, a szívhez szóló lassú meódiák előadójaként mégiscsak felfedi érzékeny lírai alkatát. Talán épp ezt akarja palástolni, amikor futam, vagy formarész záróhangját nemcsak erőteljesen, de már-már erőszakosan hangsúlyozza, vehemensebbnek tűntetve fel habitusát, mint amilyen valójában.

A Haydn-művek előadóiként méltán emlékeztetett a zenekar hozzáállása az Osztrák-Magyar Haydn Zenekarára, hiszen a játékosok egy része mindkét együttes tagja. Az viszont még ezek után is meglepő volt, hogy milyen lelkesedéssel adták át magukat Orbán szellemes muzsikájának. Az öt tétel: tér- és időjáték, a zeneszerző által konkretizált szituációban. Az érzelmes induló esetében jólesően ízelgették a szokatlan metrumot, az aszimmetriát, tehát mindazt, ami a tétel fanyar ízét adja. S ez történt a későbbiekben is; a IV. tétel táncát („Das Czudar Rézangyal”) hallgatva, arra gondoltam:

mintha messzi idő-távlatból közelebb állna a mai muzsikushoz ez az elrajzolt karakterizálás, mint máskor annak a vágya, hogy a történeti művek-kínálta időutazás során behelyezkedjenek az adott kor érzés- és indulatvilágába.

A szerzőt kitapsolták, felment a pódiumra, meghajolt – valahogyan tudatosítani kellene a közönségben: Emberek, ő is „kortárs”! És ha ez eljutna a (kollektív köz) tudatba, nemcsak a távolságtartás kényszere csökkenne, hanem az érdeklődés is erősödne.

Schubert szimfóniáját olyannyira felszabadult együttes játszotta, amely immár későbbi kor kihívásának is megfelelni szándékozott, virtuózzá gyorsított, sistergő fináléjával.

Aki gyakran hallja, aligha állítja: ILYEN a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara. Aki viszont részese volt ennek az estének, tanúsíthatja: sikerült rendkívül megnyerő képet festeni magukról. Ebben látnám a Magyar Szimfonikus Körkép egyik – korábban ritkán kihasználta – lehetőségét; hogy valamennyi együttesünk tudatosan tetsetős beállításban mutatkozhasson meg.

(FK)

***

Január 22-én befejező estjéhez érkezett a **Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar** Beethoven-bérlete, melynek programján a szerző összes zongoraversenye és négy szimfóniája szerepelt. Minden bizonnyal a szólista Ránki Dezső közreműködése is inspirálóan hatott a zenekarra, s új zeneigazgatója, Keller András vezényletével valóban egészen kivételes teljesítményt nyújtott az estek során. A vonóskarra nem lehet ráismerni; a hegedűsöket mintha kicserélték volna! A hangzáskép színes, változatos, nyoma nincsen biztonsági megoldásra-törekvésnek vagy passzív-közömbös szakaszoknak. A fináléra tartogatták az igazi „nagy falatot”: két zongoraversenyt (B-dúr és G-dúr), amelyeket a VIII. szimfónia követett.

Ezt a műsort nehéz két részre tagolni, a két „félidő” mindenképp „aránytalan” lesz. Azt a megoldást választották, hogy a szünetig a két versenyművet szólaltatták meg (gondolván, akkor még pihentebb a hallgatóság), s a második részre maradt a szimfónia. Igen ám, de így méltánytalan helyzetbe került a varázslatos G-dúr koncert! A nyitószámnak figyelmes közönség jutott – a G-dúr zongoraversenyt inkább csak „átismételtük”, vagyis a nagy-élmény lehetősége elveszett. Persze, így is sikert aratott, természetesen. Részben: jogosan. A VIII. szimfóniának ki-

pihent zenekar veselkedett neki; szólt is, néha indokolatlanul heroikusan. A hangzásképet tekintve, túldimenzionáltan.

Miközben továbbra is elismeréssel adózom annak a zenekarnevelő munkának, melynek haszonélvezői voltunk az elmúlt hónapokban, lassanként konkrétan körvonala-zódik az aggályom: a palackból kiszabadult szellem, a zenekari muzsikushangszere-öntudatra ébredése, és dicséretes játék-öröme mintha háttérbe szorított volna egy rendkívül fontos szempontot. Sokadlagossá vált maga a megszólaltatandó mű, az egyes szólások zenei feladatai mintha gyakorlatok, mintapéldák lennének, a műtől független, önálló életre támadtak. A kompozíció megmaradt a karmesternél, miközben remekül „betanított munkásai” élvezettel teljesítették rész-feladataikat.

Remélhetőleg ez az állapot: egy hosszabb út állomása, s a folytatás a „kiművelt kezek” után az egymást-hallgatás irányába vezet. Hogy ne csak a saját-teljesítmény töltse el elégedettséggel a zenekari muzsikushoz, hanem az általuk létrehozott összhangzás élménye is hassa át teljes valójukat. (FK)

***

Átgondolt programmal lépett fel január 24-én a Magyar Szimfonikus Körkép sorozat második szereplője, a **Debreceni Filharmónikus Zenekar** (Molnár András és a Debreceni Kodály Kórus közreműködésével). A magyar est (külön köszönet ezért!) Liszt és Farkas Ferenc „jegyében” zajlott: két szimfonikus költemény (A bölcsőtől a sírig és Tasso) között Farkastól a Kölcsey szózata, majd Farkas hangszerelésében Liszt Funérait a csendült fel, Kocsár Balázs vezényletével. Ezúttal nem lehetett panasz az érdeklődésre: sokan voltak kíváncsiak erre a produkcióra. A bölcsőtől a sírig, mint nyitósám: merészségre és/vagy bátorságra vall. Ezúttal azt az üzenetet hordozhatta, hogy Kocsár Balázs maximálisan bízik zenekarában. Ami a felkészülést illeti, jogosan. A vonós-unisonók próbáját sikerrel állták ki a szólások, s a műsor egészét illetően egyenletes-alapos felkészülésről számolhatunk be. Mivel már-már „üzembiztosnak” hatott a technikailag/zeneileg „rázós” részletek megoldása, így csak találgatni lehet, miért választott üzembiztos játékmódot a dirigens. Mert tőle, az ő mozdulataiból származott a visszafogottság. Már-már száraz, objektív, de mindenképp örömtelen előadásmód tanúi lehettünk. S mivel a zenekart nem hatotta át a tolmácsolnivaló öröme, e „zárlatos” interpretáció azt eredményezte, hogy a közönség is in-

kább csak végighallgatta, semmint érzelmi-leg végigkövette a művek zenei történéseit. Játszottak, jólnevelten – s mi hallgattuk őket, jólnevelten. Pedig talán csak egy kicsi oldottság, mosoly, biztatás, lelkesítés kellett volna, hogy oldódjanak a lelki zsilipek!

A romantikus műveknél aligha kell szemérmesen bánni az érzelmekkel-indulatokkal – s Kölcsey szózata is hitvalló kompozíció, amit jó, ha a meggyőződés ereje hat át.

Időnként, amikor a Szimfonikus Körkép valamely koncertje az adott zenekar bérleti rendezvénye is egyúttal, több-kevesebb információt tartalmazó szórólaphoz, némi olvasnivalóhoz jut a látogató. Ezúttal semmi – pedig Kölcsey szózatával a kézben, kevésbé tűnt volna fel, hogy alig érthető a kórus éneke (a férfiszólások teljesítménye volt nívósabb!). Furcsa lélektani jelenség, hogy ha olvashatjuk, hogy mit énekelnek – a szöveg ismeretében mintha jobban értenénk a szövegmondást. Ezt az esélyt nem kapta meg a Debreceni Kodály Kórus (illetve, a közönség).

A zenekarban érdemes lenne tudatosítani: előadók – tehát, adják elő, tárják fel, amit tudnak. Szólamukat, a szólások összességéből a műveket – s ne féljenek attól, főképp romantikus műsor esetében, hogy személyessé válik tolmácsolásuk. A túlkapások kontrollálásának legfőbb óra a zeneileg igényes karmester, amíg ő megálljt nem parancsol, engedjék szabadabbra muzikus-személyiségüket! Nehogy a túlzott személytelenség odáig vezessen, hogy a hallgatóság arra gondolhasson: érdektelenek. Hogy erről korántsem lehet szó, azt a kétségkívül gondos kidolgozottság, a megbízható szólam-tudás sejtette a mostani koncerten. (FK)

***

Az utóbbi időben a sajnos mindinkább szűk szakmai érdeklők belügyvévé vált Mini-Fesztivál koncertjeire idén január 23-a és 25-e között került sor. A Magyar Zeneművészeti Társaság hangversenyeinek (melyekhez további rendezvények társultak) e 21. alkalommal a Művészetek palotája Fesztivál Színháza adott otthont. Az immár hagyományosnak tekinthető zenekari záróestnek is, ami kizárólag abból a szempontból jó, hogy az érdeklődők szinte a „teltház” illúzióját tudják kelteni. Az ismert akusztikai problémákkal az előadónak kellett megküzdeni, ezúttal a Medveczky Ádám vezényelte **Győri Filharmónikus Zenekarnak**, s a szólistáknak (Magyar Imre – kürt, Somogyi Péter – hegedű). A Társaság új elnöke, Körmendi Klára a sorozat végén a rövid állófogadáson mindenkinek köszönetet mondott – nagy

hálásan a zenekarnak is, munkájáért, teljesítményéért. Jogos, és szép a gesztus – szerencsére az érdekeltek nem hallották – de érzésem szerint kicsit fals a beállítás. Legalább „belülről” nem kellene gerjeszteni azt a kétségkívül meglévő szemléletet, miszerint kortárs-művet játszani: misszió (megjegyzem, néha a régizenesek is éreztetnek efféle gesztust...). A felelősséggel összeállított műsor méltó a megszólaltatásra – s még a kevésbé sikerült kompozícióknak is illik esélyt adni, pontosabban, a szerzőnek, a konzekvenciák levonására.

Maradjunk tehát a konkrétumoknál, a műveknél az elhangzás sorrendjében! Budapesti bemutatóként hangzott el Hollós Máté Cornottturnója. A frappáns cím önmagáért beszél: kürt játssza a főszerepet, s a lírai tétel a nocturnók világát idézi. Talán csak az akusztikát kellett szoknunk (s az előadók-nak is), mindenesetre, a mű részlegesen áldozatul esett nyitósám-voltának. Utána következett a zenekart leginkább próbára tévő feladat. Mint a műsorváltozást tartalmazó szerzői írásból kiderül, 2008 decemberében derült ki, hogy a Győri Filharmonikus Zenekar vonóslétszáma nem elegendő az eredetileg műsorra tűzött Jeney-mű, a Pavan megszólaltatásához. Ekkor kovácsolt szükségéből erényt a szerző, s így született – részben korábbi darabjainak felhasználásával a jobb híján Három tanulmány zenekarra cím, mely egy Korárelőjátékot, az eredetileg női karra és zongorára komponált Solitude vonózenekari átiratát és Hérakleitosz-sorozat újabb darabját, a Hérakleitoszi árnyékot foglalja magában. Ez a (bemutató) előadás elsősorban a szerző számára jelenthetett tanulságot; első ízben vizsgázott a három tétel, először adhatott választ arra a kérdésre, hogy így valóban egy művet alkotnak-e. A hallgatóság számára nyereség volt, újabb adalék Jeney Zoltán zenei nyelvének alaposabb megismeréséhez.

Sugár Miklós műve, a Szivárvány havasán, a 80-as évek termése. Olyan mű, amely megérdemelne, hogy nagyobb nyilvánosság előtt, többször elhangozzék. De szép is lenne, ha a Mini-Fesztiválon előadott darab a zenekar repertoárján maradhatna! Tipikusan olyan kompozíció, amely képes lenne a nagyközönségnek visszaadni a hitet abban, hogy vannak kortárs-művek, amelyek nem kizárólag a szakmabéliek számára érthetőek, nem előfeltételeznek szakmai ismereteket, stb. – tehát, elég őket meghallgatni. Durkó Péternek a versenymű műfajával való első (aktív) találkozása eredményezte az 1997-ben komponált Hegedűversenyt, melynek hangversenytermi bemutatójával

folytatódott a műsor. Talán a szólista személye és játéka inspirálta a vonósokat, ettől kezdve mintha másképp szóltak volna hangszereik (vagy csak hozzászoktak és hozzászoktunk a terem akusztikájához?). Az is lehet, hogy a hagyományos történeti formákat követő 20. századi művekben egyszerűen jobban (nagyobb kedvvel) tájékozódunk; ahol van tematikus anyag, amely valamiképp visszatér, s amely meghatározott karakter hordozója. A „semleges” játszánivaló (amely másfajta szempontok szerint állít magas mércét az előadók-nak, pl. éppen az azonos vagy érzékenyen módosuló hangszín-váltásokkal) iránt általában kevesebb affinitást mutattak az est folyamán.

Méltán aratta a legnagyobb közönségsikert Dubrovay László műve. A Faust, az elkárhozott című táncjáték zenéjéből több szvitet állított össze a szerző – közülük a III. hangzott el, úgyszintén hangversenytermi bemutatóként. Érdemes rámutatni arra a hangszerelő tudásra, amely kizárólag a gyakorlat által alakulhat/csiszolódhat. Dubrovay hangjegy-közelben éli életét. Miközben híres/hírheft Solo-sorozatának darabjaiban egy-egy hangszer kifejezési (hangadási, hangképzési) lehetőségeinek határait feszegeti, olyan hangszín- és egyáltalán, hangszerelési kultúrára tett szert, hogy bármit is akarjon kifejezni, megvannak hozzá a mindenkor ideális eszközei. Az átiratokkal, át-hangszerelésekkel is ez a célja; továbbá az, hogy az esetenkénti rendelkezésre álló apparátus számára megszólaltatható legyen a tervezett darabja. Nem ír kompromisszumosan könnyű szólamokat – de nem is akarja megoldhatatlan feladat elé állítani a játékosokat. „Mer” harmonikus zenét komponálni, akár tetszetős-szépét is, lehet benne hármashangzat vagy dúdolható dallam – de gondoskodik arról, hogy zenéje mindenkor magán viselje a kor pecsétjét. Történesekben gazdag ez a zene, legyen szó akár színekről, akár feszültség-elemekről. A Győri Filharmonikus Zenekar érezhetően kedvvel játszotta. Kevés dolga akadt itt a karmesternek – aki korábban erős koncentrációval kellett, hogy kísérelje a passzívabb zenei felületek megjelenítését.

Ennek a műsornak a megtanulása: kétségkívül jelentős munka volt. Többszöri eljátszás során kamatozna – s közben beérnének azok a komponensek, amelyek néha az esetlegesség érzetét keltették. Az már most is érezhető volt, hogy időnként érzékeny akusztikus kontrollal kapcsolódtak egymáshoz a szólamok, s a szépen kivitelezett szólók általában érzékeny kíséretet kaptak. (FK)

***

Január 28-án a Magyar Szimfonikus Körkép harmadik estjén a **Szegedi Szimfonikus Zenekar** lépett fel Gyüdi Sándor vezényletével, a Vaszy Viktor Kórus közreműködésével. Választékos műsorról jelentkeztek, ám a kivitelezés, kívánnivalókat hagyott maga után... Kezdődött a hangolással – amit olyan szinten hagytak abba, ahol más együttes elkezdene. Goldmark nyitánya (Sába királynője) kizárólag a „bemelegítést” szolgálta. Madarász Iván műve, az Egy történet fejezetei, főként az énekkarnak köszönhetően ért el hatást. Mintha csak Beckett gondolatát vezetné tovább (What is the word?), Madarász szöveg nélküli kórust alkalmaz, amelynek feladata így arra irányul, hogy a szavak közvetítő közegét kiküszöbölve, közvetlenül adja át az érzelmek és indulatok egymásutánjából kialakuló „történetet”. Dinamikailag kevésbé volt differenciált a zenekar játéka; pontosabban, a hangerő-változások mechanikusan követték a kottába írottakat, bármiféle arányosítás szándéka nélkül. A forte, az forte – függetlenül attól, hogy milyen kontextusban jelent meg.

A szemantikai kidolgozatlanság még bántóbb volt a műsor második felét alkotó Richard Strauss-mű, az Alpesi szimfónia esetében. Minden elismerésem a zenekar munkabírásáé, amiért képesek voltak teljesíteni a nagy feladatot – s elsősorban a karmester számlájára írom azt, hogy adósak maradtak a kompozíció átélésével, s ezáltal költői programjának közvetítésével. Gyüdi Sándor elsődlegesen koordinátor; fő feladatának a darabok végigjátszását tekinti. Hogy gimnasztikai gyakorlatokat végez, az önmagában nem lenne baj – az viszont annál inkább, hogy közben nem zavartatja magát a felcsendülő hangzásoktól. Matematikailag furcsa lélektani igazság, hogy a zenekari mű nem azonos a szólamok egyidejű megszólaltatásának összegével. A zenemű: hangzástérben születik, amelyben mélységnek, magasságnak, közelségnek, távolságnak jelentése van. Azaz, kell hogy legyen. Csúcspontot, tetőpontot többféleképp el lehet érni – a konkrét utat az értő kottaolvasó megtalálja. Az értetlen viszont legfeljebb elmosódott térképvázlattá sematizálja az evidenciákat is.

Az „irányító”, tehát az összhangzásért felelős karmester: történeti jelenség – Richard Strauss zenéjéhez elengedhetetlen. Ahhoz, hogy a grandiózus tájélmény elérje a kívánt hatást. Ez a hangzásképp egyszerűen „nem volt berendezve”. A karmester (vagy betanító segítségei) feladata, hogy a zenekari

szólóállásoknak megfelelő környezetet biztosítson. Olyan hangzó keretet, amelyben kényelmesen elfér, otthonosan érzi magát a dallam-játszással kitüntetett hangszeres. Ennek hiányában „ritmustalan” lesz a szóló, az előadó feszeng, nem tudja, meddig terjeszkedhet. A hallgató pedig a hangfestésnek nem az eredményét észleli, hanem a folyamat részleteiben vész el – mint ha a rajzolóknak nem a ceruzája hegyét, hanem a karját, kezét néznénk... Dolgozott a zenekar, korrekten. „Beadták” tudásukat, amit a felkészülés során szereztek. Hogy hova? – azzal nem törődtek; a hangzó végeredmény eleve kiszámíthatatlan volt. Így történhetett a próbákon is – és nem hozhatott más eredményt az előadás sem.

A Szegedi Szimfonikus Zenekar érzékeny muzsikusokból áll, olyanokból, akik próbálnak megfelelni a karmesteri elvárásoknak. Ha ilyenek – zenei értelemben – nincsenek, akkor marad a „favágás”, és az elégedettség a (mennyeségi) teljesítmény birtokában. (FK)

***

Január 30-án került sor a **Pannon Filharmonikusok** „A tavasz megszentelése” című, négy koncertből álló bérletsorozatának nyitókoncertjére a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben. Budapesti bérleteik sorában ez már az ötödik – nem csoda, hogy szokás szerint élénk érdeklődést keltett. Ebben ezúttal jelentős része lehetett a szólistának, a nálunk leginkább felvételei alapján ismert Sharon Kamnak – ám a műsor is ígéretes volt. Hindemith Weber témáira komponált Szimfonikus metamorfózisai után Weber f-moll klarinétversenye csendült fel, az est második részében pedig Schumann I., „Tavaszi” szimfóniája kapott helyet, Hamar Zsolt vezényletével. Emlékeztetések a szólista tette az estet; ahogyan benne él a muzsikában, az egyszerűen lenyűgöző. Embere válogatja, szereti-e, ha a szólista „lemozogja” a műveket – ezúttal olyannyira összhangban volt a mozgás látványa és a ténylegesen realizált hangzás, hogy arra kellett gondolnunk: a karót-nyelt szólistáknak (a saját érdekükben) érdemes lenne kísérletet tenni valamiféle koreográfiára, s talán oly módon felszabadulnának az elzárt érzéseik-indulataik. Sharon Kam: olyan jelenség, aki „felette áll” technikai problémáknak, részletkérdéseknek; ahányszor pódiumra lép, annyiszor fontos számára az „ÚT”, amely az elképzelt hangzás megvalósításához vezet. Teszi mindezt szinte eszköztelenül, vagyis, önmagát eszmei szócsóként állítva a kifejezés érdekében. A ráadás (a Summertime Gershwin-től) elementáris élmény volt. Mert

halkan játszani – nem kis bátorságra vall, s a lehetőfinom hangok, amelyek sohasem váltak jelentéktelenné, ritka-kivételes élményt jelentettek. A közönség az első hangtól az utolsóig átvette a klarinétművész jelenlétének aktivitását. Itt valósult meg leginkább, amit a Pannon Filharmonikusok műsorfüzetén a félretett telefonkagyló sugall: sikerült meglepedkezni mindenről, a felcsendülő zenén kívül.

Hindemith művével sokan talán most ismerkedtek – első találkozásnak nem volt rossz! Schumann szimfóniájának hallatán váltak szavakba foglalhatóvá a zenekar teljesítményének határértékei. Hála Hamar Zsolt rendszeres-következetes zenekarnevelő munkájának, „kézhez szokott” az együttes. Az igazsághoz tartozik az is, hogy sokat változott az elmúlt évek során a kéz is – beszédessé vált, s a meglévő erényekhez differenciáltabb mozdulat-készlet járult.

Hamar Zsolt azok közé a karmesterek közé tartozik immár, akiknek mozdulatait általában érdemes nézni. Ami kezdettől érénye: a zenének a levegőhöz juttatása, hogy időt hagy a formarészek, frázisok indulására. Ehhez járul a mind differenciáltabb dinamika, ami a dallamvilág karakterizálását segíti. Ez a mérleg egyik serpenyője. A másik sem üres; vannak csúnya hangindulások, s ami visszatérő jelenség: a felület-kitöltő kísérőfigurák indifferenssé válnak, mozgás-formává, függetlenül attól, hogy mit kísérnek. A kíséret korántsem értékcsökkent funkciót jelent; akkor teljesíti rendeltetését, ha olyan zenei háttérrel biztosít, amelyből kiemelkedve, megnő a dallam jelentősége. Bujtor Balázs koncertmesterre az egész szólamlának érdemes lenne jobban figyelni; ha nemcsak a vonásnemeket vennék át, hanem azt is, ahogyan a vonóval gazdálkodik, tónusosabb lenne a prím-szólam. A vonóbasszus aktivitása a remek szólamvezető érdeme. A fúvósok között a legstabilabb minőség továbbra is a fagott.

A koncert végén a lelkes tetszésnyilvánítás a köszönet és a bizalom jele; olyan tényező, amely bármely előadó számára: ajándék. Ajándék, amely kötelez – és amely kevésbé értékorientált világunkban azt az üzenetet hordozza, hogy tartós a közönség érdeklődése. (FK)

***

Magyar 20–21. századi műsor szerepelt a Magyar Szimfonikus Körkép 4. estjének műsorán. Január 31-én az **Óbudai Danubia Zenekar**, Héja Domonkos vezényletével Bartóktól a Magyar képeket, Dohnányitól az I. szimfóniát, s a kettő között Gyöngyösi Levente Verkündigung című

kompozícióját adta elő. A Magyar képekre műfajilag szépen rímelt a folytatás; a Rilke-verseken alapuló ciklus alcíme: öt szimfonikus kép. Ráadásul, mind a Gyöngyösi-, mind a Dohnányi-mű öt tétéles. A Gyöngyösi-opusz műsorra tűzése rendkívül örövendetes: annakidején Héja Domonkos és a Danubia Ifjúsági Szimfonikus Zenekar rendelkezésére készült, s az együttes fennállásának 10. évfordulóján került bemutatásra (2003 májusában). A felkérés, a komponálás külső indítéka esetenként belső indítással találkozhat, tehát voltaképp megkönnyíti a darab megszületését. Gyakori jelenség viszont, hogy további életéről nem gondoskodnak; a bemutatót követően csakhamar a feledés homályába kerül, vagyis, nincs módja életképességét bizonyítani. A Danubiának köszönhetően, a Verkündigung nem jutott ilyen sorsra.

Ez az est egyben a Palota-bérlet 2. koncertje volt; a lelkes törzsközönséggel rendelkező zenekar biztos lehetett a sikerben. Nem is kellett csalódnia – igaz, a hallgatóságnak sem. Annak ellenére, hogy egyenetlenségek szép számmal akadnak mindhárom műsorszámában. Beckmesser, vagy Hans Sachs legyen a talpán, aki szigorúan számomartja valamennyit – annál is inkább, mivel a szép megoldások kétségkívül többségben voltak.

A Bartók-műnek nem jutott elég figyelem. A népszerű tételek úgysem tévesztik el hatásukat – gondolhatták, s valóban így is volt, jöllehet, néhány sikerületlen szólisztikus megoldás a laikusoknak is feltűnhetett. A Gyöngyösi-mű egyik nagy élményét is szólistának köszönhetjük; a nyitótétel kezdő fuvola-szólója atmoszféra-teremtő volt. Úgy érintette meg a hallgatóságot, hogy már az első pillanattól belefeledkeztünk ebbe a zenei világba, s otthonosan érezhettük benne magunkat. Érdekes tapasztalat, hogy – talán éppen azért, mert a folyamatos „belefeledkezést” akadályozta – az egyes tételek előtt a tételcímadó Rilke-vers felolvasása nem tűnt szerencsés megoldásnak. A hangok, Konrád Antal hangján a versek, elszálltak; amikor a zenei hangok szóltak, már alig gondoltunk rájuk. A „zenekari dalok szöveg nélkül” esetében talán szerencsésebb lett volna, ha kézhez kapjuk a versfordításokat – s ki-ki szabadon eldönti, a tételszünetekben előreolvas, vagy a zene közben is olvasgat. A Dohnányi-szimfónia is adott lehetőséget szólisztikus érvényesülésre (főképp az angolkürtnek és a brácsának), de a kivitelezők ezúttal nem remekeltek. Mégis, csak hálásak lehetünk a ritkán hallható kompozíció előadásáért; a Bartók Béla

Nemzeti Hangversenyteremben jól érvényesültek a hangszercsoportok közötti párbeszéd, kiváltképp a rézfúvós-tömbök váltakozása adott olyan térélményt, amelyhez hangfelvételen is ritkán jutni. És a végére tartogattam a Danubia Zenekarnak azt a sajátosságát, hogy az összhangzás náluk nem a szólamok összegződéséből születik, hanem azokból a viszonylatokból, amelyekben a dallamot és kíséretet, témákat és töltőanyagot felváltva játszó muzikusok érzékenyen alakítanak ki. Konkrétan: a mindenkori „kíséret” nem légüres térbe küldött részanyag, hanem szerves tartozéka annak a szólamnak, amelyhez tartozik (amelynek alárendeltje, illetve, amelynek kiemelkedéséhez hatásos háttérrel vagy alapot biztosít). Hallottunk érzékeny-szép halk hangzásokat, s ha a csúcspontokhoz vezető út néha kissé „göcsörtös” is volt, a tetőpontok, a kulminációk, a konklúziók mindig meggyőzően szóltak. (FK)

***

Február 4-én is vendégkarmesterrel, ezúttal Karl-Heinz Steffensszel lépett fel a **Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar**. Az Universitas-bérlet koncertjének műsorán Mozart „Linzi” szimfóniája és Dvořák VII., d-moll szimfóniája, valamint Nino Rota nagybőgőre és zenekarra írt Divertimento concertantéja szerepelt, a német-egyiptomi Nabil Shehata szólójával. A kínálat: zenei vegyeskereskedés, benne ez is, az is. Aki szereti a hirtelen váltásokat, kifejezetten örülhetett ennek a programnak. Másrészt viszont akár azt a tanulságot is leszűrhetjük, hogy a komoly- és könnyűzeneszerzők művei között – egymás tükrében – hiába keresnénk áthidalhatatlan szakadékot. Igaz, nehéz lett volna kitalálni a nagybőgőverseny szerzőjét, ha nem tudjuk előre a nevét. Merthogy a műfaj szinte perdöntő jelentőségű; filmzenéi „hatásosságának” nyoma sincs a verseny-művében. Itt a szólóhangszer sajátos hangzásait akarta érvényre juttatni; megmutatni, hogy a sokáig zenekari funkció-basszus szerepre kárhoztatott hangszer dallamot is tud játszani, akár kifejezetten gyorsan is. Tehát, nemcsak támasztó-hangokat, hanem melodikus anyagot, éneklő karakterrel. Kihaszználja a hangszer magas regiszterét – ami próbára teheti a szólista virtuozitását, azon túl pedig egzotikus tónusú. Csakhogy, a hangszernek mindezeket a sajátosságait nem elsőként (és nem is utolsóként) „fedezte fel” a szerző; így közben jutott figyelmünkbe a zenei anyagra is, ami viszont korántsem mondható invenció-gazdagnak.

Kellemes muzsika, a szólista intonációja biztonságosan tiszta volt – a dinamikai skála szűkösége is hozzájárult ahhoz, hogy ne is keressünk mélységet-magasságot, drámai töltést e műben. Napjaink korhűsége törekvő Mozart-előadásai után szinte ritkaságszámba menő élményt jelentett a viszonylag nagy apparátuson felcsendülő szimfónia. Steffens erőssége a tiszta-áttekinthető formálás; végigvezetettek a folyamatok, amelyek meghatározott dramaturgiát követve kapcsolódnak egymáshoz. Kidolgozott-szép produkció volt, habár kissé „időn kívüli” (aligha gondolnánk, hogy 2009-es előadás!). A teljes vonóskar kapott lehetőséget Mozart-szimfónia megszólaltatására; azaz, a klasszikus szimfóniával való foglalkozás zenekari műhelymunka értékű. Ennek haszna sokszorosán kamatozik!

A VII. szimfónia szinte a február 28-i Dvořákmaraton előhangjaként is értelmezhető. A romantika területén igazán otthonos a zenekar; gyönyörködtető hangzónok követték egymást, érzések, indulatok, színek és feszültségek – éneklő dallamokkal, pregnáns (nem ritkán már-már táncos) ritmikával. Összességében: a „komolyzenét” kedvelő „hagyományos” közönség ritka „kalandnak” tekinthette a Rota-darabot; ám akit Nino Rota neve csalogatott el a koncertre, minden bizonnyal azzal a meggyőződéssel távozott, hogy a történeti zenék méltán tartanak igényt játszottságra napjainkban is.

(FK)

***

Nem voltak könnyű helyzetben az **MR Szimfonikusok** azon a koncerten, amelyen új művészeti vezetőjük, Stephen D’Agostino először vezényelte őket ebben a tisztségében. (Zeneakadémia, 2009. február 5.) A zeneakadémiai nagyterem nyolcadik sorába a Saint Martin in the Fields Kamarazenekar csodahangzásával a fülemben ültem le – a brit együttes három héttel korábban lépett fel a Művészetek Palotájában, Sir Neville Marriner vezényletével. Mert mióta sztárzenekarok szinte mindennapos vendégnek számítanak Budapesten – akaratlanul –, a hazai zenekarokat is hozzájuk mérjük.

Azonban nem kellett ahhoz minta, hogy a Rádiózenekar koncertjén észrevegyük: a magas színvonalú zenéléshez szükséges alapvető „összetevők” hiányoznak. A mostani produkció csak megerősítette véleményemet, amit a dirigens tavaly decemberi koncertje után fogalmaztam meg e lap sábjain, nevezetesen azt, hogy D’Agostino tucatkarmester. Sőt, e hangverseny során olyan jelekre is felfigyelhettünk, amelyek a

dirigens szakmai kompetenciája ellen szólnak. Másképp gondolom, mint a néhai Solti György, aki – egy művészeti ügynökség honlapja szerint – D’Agostinót rendkívül muzikális, született karmesternek tartotta. Lássuk az „összetevőket”!

A zenekartól nem hallottunk íveket – nem-hogy a nagyformán belül, de a zene legkisebb egységeinek (dallam, motívum), sőt még a természetes dinamika szintjén sem. A hangindítás minősége, artikuláció, motívumértelmező hangsúlyok, tagolás – ezek a szavak is hiányoznak a dirigens szótárából. Ez azért aggasztó, mert ha sokat dolgozik a zenekarral, felületességre szoktatja a zenészeket. E „született karmester” a zárótémát is úgy kezdi el, mintha egy potpourri újabb melódiájához érkezett volna. A lassú, lírai részeket nem tudja megtölteni tartalommal, töltéssel – ezek teljes unalomba fúltak –, a dinamikai skála rendkívül szűk. D’Agostino nem kellően érzékeny fülű muzikus: a harmona-háttérakkordok, amelyek Dvořák Nyolcadikját indító gyönyörű dallamot színezik, túl hangosak voltak, ráadásul a dallamot olyan szívhez szólóan akarta megformálni a dirigens, hogy az Allegro con brio felirat ellenére azt hihettük, lassú tétellel kezdődik a mű. (Hasonló érzésünk volt a finálé fő témájánál is.) D’Agostino vagy tetszeni szeretne a közönségnek, vagy tényleg nem tudja megkülönböztetni a vezető szólamot a kísérettől: a komikum határát súrolta, amint egyszer az elsőhegedű felé fordulva vezényelte nagy elánnal a gyors mozgású kíséretet, míg a fafúvósokon szóló témáról csak az tudta, hogy fő dallam, aki valamelyest tapasztalt az e típusú zene felépítésében. A showman-attitűd egyértelmű megnyilvánulásaként a ráadást tartom számon – Bernstein Candide-nyitányát –, amelyben olyan tempót diktált, hogy a hangokat fizikai lehetetlenség volt eljátszani, a kapkodás és a rohanás jegyében zajlott le az „otthonról hozott” kompozíció, amivel D’Agostino magával ragadó dinamizmussal és lendülettel kísérte meg végleg lehengetrelni hallgatóságát. Az egyetlen kellemes meglepetést a szimfónia lassú tétele jelentette, amelyben a dirigens valódi, hangulatban, karakterben megalapozott, jól felépített csúcspontra vezette az együttest. A zenekar első művészeti vezetőjének fisz-moll szvitje remek választás volt, bár nem biztos, hogy e Dohnányi-művet nyitósámnak szerkesztettem volna a műsorba. Finoman meghangszerelt, érzékeny zene, még ha kicsit túlméretezett is – igazán kár, hogy hiányzik a koncertrepertoárból. Liszt ezt követő A-dúr zongoraversenyében Jandó

Jenő most nem brillírozott – nem tudom, a mű vagy a hangzásarány a felelős-e ezért. Végül egy zárójeles megjegyzés. Egy zenekar megítélésének csak egyik része alapul a zenei teljesítményen. Nem kevésbé fontos – és talán előbbire is hat – a színpadi fegyelem. Abból a hangzavarból, amivé a hangolás fajult minden mű előtt, egészen a karmester bejöveteleig, arra következtetünk, hogy a zenekarnak nem jelent különbséget a koncert és a próba – vagy nem fontos nekik, milyen képet nyújtanak magukról.

(VT)

***

A Mesterbérlet 1. estjén amerikai vendégművészekkel lépett fel a Művészetek Palotájában a **MÁV Szimfonikus Zenekar**: Irwin Hoffman vezényelt, s lánya, Deborah volt Ginastera Hárfaversenyének szólistája. A 85 (!) éves karmester, aki vezető karmesterként Solti György előde volt a Chicagói Szimfonikus Zenekarnál, 2000 óta a Bogotai Filharmonikus Zenekar zeneigazgatója. Aktív, szemmel láthatóan fáradhatatlan, s megkülönböztetett figyelmet érdemel abból a szempontból is, hogy a közelmúlt vezénylési stílusából ad bemutatót, ami különlegesen tanulságos az ifjabb karmester-generációknak (örömmel láttuk, hogy a zenekar vezető karmestere csakúgy, mint állandó vendégkarmestere megtisztelte jelenlétével a koncertet). A kezdő műsorszám, a koncertek műsorán otthonos Verdi-nyitány (A végzet hatalma) nem sok jóval kecsegtetett. A versenymű, mint kevésbé ismert kompozíció, nagyobb figyelmet kívánt az előadótól, s nagyobb érdeklődést kapott a közönségtől. Deborah Hoffman, aki nem kisebb együttesben, mint a MET zenekarában első hárfás, rendszeresen koncertezik szólistaként és kamarazenészként is. Amit a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben megcsodálhattunk, az hangjának magvassága, széles dinamikai skálája. Kár, hogy Ginastera műve nem használja ki a hangszer hangterjedelmét (gyakran időz a felső regiszterben). Az est második része önmagában is úgy épült fel, mint a koncert egésze: gyengébb kezdet után hatásos fokozás. A nagy létszámúvá duzzasztott zenekarban mintha mindenki jobban érezte volna magát. Tónusosan szóltak a vonósok, s érezhetően élvezettel formálták meg a szólistikus állásokat a fúvósok. A dirigens – épp a változatos faktúra hatására – személyesebben fordult az egyes hangszercsoportokhoz, és biztonságot sugárzóan tartotta kézben a hangzás egészét. Mintha őt is az összetettebb feladat inspirálná. A folyamatra, a folyamatokra irányította elsődlegesen a fi-

gyelmet, dicséretesen nem „fontoskodott” a szólóállásoknál. Tudta, előre várják a „jutalomjáték” lehetőségét a játékosok, s elkövetik a tőlük telhetőt, felelősséggel. Ez meg is történt.

Kétségkívül érdemes őt nézni. Semmi felesleges koreográfia, közönségnek szóló hókuszpókusz – de minden új zenei gondolatot irányított, nemcsak tempót, de karaktert sugalló mozdulattal. Ennek köszönhetően a zene lélegzik a keze alatt, van idő arra, hogy az új formarészeket (kisebb léptékben a tematikus szakaszokat) úgy indítsák muzsikusi, hogy a lendületből szinte előre érezhető legyen a szegmens léptéke. Bal kezének avizóit tanítani kellene.

Hoffman nem először dirigálta a MÁV Szimfonikusokat. Feltétlenül érdemes volt meghívni, hiszen a zenekari játékosok számára rendkívül tanulságos lehetett a másfajta karmesteri szemléletmód gyakorlati megismerése. Eme tapasztalatok birtokában várhatóan érzékenyebben fognak reagálni az ismert karmesteri gesztus- és mozdulatkészlet megszokott formuláira is. (FK)

***

A Magyar Szimfonikus Körkép keretében ösbemutatóval kezdte február 22-i koncertjét a **Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar**, Hollerung Gábor vezényletével. Az utóbbi időben öröndetes tendenciaként figyelhető meg, hogy nemcsak egy-egy előadásban tűznek műsorra Vajda János-művet, hanem (akár nevükhöz fűződik a bemutató, akár nem) az egyszer megtanultat több alkalommal is eljuttassák. Remélhetőleg e darabok listájára is felkerül a vitális Last Minute Tour. A zenekar Vajda iránti lelkesedése egyértelmű, jól felkészültek a bemutatóra – azonban a virtuóz tételt talán merészség volt a nyitány funkciójába tenni: óhatatlanul felvállalta a „bemelegítés” funkcióját; s miközben megteremtette a játékosok koncentrált jelenlétét, érhetően nem sikerülhetett mindig-minden hajszálpontosra. Leszámítva a bemutatónak szóló „drukkot”, hatásos műsorszám lehet az együttesnek.

Hogy Hollerung Gábor ezúttal elsősorban a metrikus összetartásra törekedett, tehát az idő-faktorra koncentrált, érthető. Schumann zongoraversenye esetében is jogos, hiszen a szólista Elena Bashkurova korántsem kölcsönös kapcsolatot alakított ki a zenekarral. Leginkább saját játszanivalójával törődött (erre nem abból következtetünk, hogy kottából játszott!), néha meglepően visszafogott, mondhatni, biztonsági tempót véve. Vagyis, fokozatosan kelt hangzó életre egy-

egy tétel, anélkül, hogy az indítás szinte kijelölte, azaz sejtette volna a nagyforma ívét. Az állandóan aktív párbeszéd hiánya miatt a zenekar ezúttal pusztán a kíséretet biztosíthatta (más körülmények között ugyanennyi szólamtudás eredőjeként olyan előadás jöhetett volna létre, amibe önfeláldozóan belefeledkezhet a hallgató).

Richard Strauss Hősi élet című monumentális szimfonikus költeményét ritkán hallhatjuk koncerten. Itt a korrekt megszólaltatás tényének örvendtünk – és várjuk a beérés folyamatát. Amihez, természetesen, többszöri eljátszásra lesz még szükség. S amikor már nem a saját szólama köti le a játékosok figyelmét, megindulhat az a minőségi munka, amelynek során folyamatosan működik az akusztikus kontroll; amikor Hollerung mind több konkrét gesztussal mozdulattal „nyúl bele” a zenei folyamatba, a közös elképzelés maradéktalan megvalósítása kedvéért. Addig ezúttal is maradt az ideális tempókeretek figyelmes biztosítása, a dirigentől szokatlanul sok tükörmozgással. (FK)

***

Február 23-án és 24-án a **Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara** az Operaházban Héja Domonkos vezényletével ugyanazt a műsort játszotta el kétszer: Petrovics Emil 2. szimfóniáját és Orfftól a Carmina Buranát (az utóbbit Rácz Rita, Derecskei Zsolt és Massányi Viktor szólójával, a Magyar Állami Operaház Énekkara és Gyermekkara közreműködésével). A második előadást hallottam. Annak ellenére, hogy bérleti koncertről volt szó, jócskán lehetett hallani a szünetben idegen nyelvű beszélgetést. Nem lehetett okuk panasza a külföldi érdeklődőknek sem: hallhattak egy magyar művet, amelyet másutt a világban aligha, és az egyik legnépszerűbb 20. századi kompozíciót. Ilyen vonatkozásban többlet-értéke volt a szimfóniának, hiszen nem valami egzotikum jelentkezett couleur localként, hanem olyan alkotás, amelyet a történeti zeneirodalmi ismeretekkel rendelkező pontosan el tud helyezni. Petrovics Emil 2. szimfóniája 2002-ben került először közönség elé. A Pécsi Szimfonikus Zenekar felkérésére írott mű első hallásra megtalálja az utat közönségéhez. Nem igényel előtanulmányokat, háttérinformációt. Szól, hatásosan – oly módon, hogy leköti a figyelmet. Felépítése áttekinthető, biztonsággal tájékozódik benne előadó és hallgató egyaránt. Az egyes témáknak, tematikus szakaszoknak, formarészeknek hangulatuk van, ezek egymásutánjából alakul ki a négy tétel során a „történet” – amely egyszersmind négy

tablóként is értelmezhető. Petrovics remek érzékkel találja el, hogy hol az a határ, ameddig érdemes részletezni egy-egy gondolatot, s meddig nem fárad el egy-egy zenei faktúra. A tételeken belül átgondolt dramaturgia érvényesül, a zenekari felrakás változatos, a váltások dinamikusan követik egymást, a fokozások hatásosak. Ha a zene: nyelv, Petrovics szókinccse rendkívül gazdag. Ráadásul, érzékeny ismerője a többjelentésű szavaknak. Pontosan fel tudja mérni, milyen másodlagos jelentéseket képes felfogni a hallgató; az imitáló szerkezet, a fugato egyszerre sejtet kánont (törvényt), emlékeztet történeti korok formaművészetére, s gesztus-dallamai révén a közelmúltból bartóki reminiscenciákat is kelthet. Otthonosság-érzetet áraszt több tételben is valamiféle korál-féle anyag, amely jellegéből adódóan közösségi funkciójú, ugyanakkor egy szólamának dallamkenti kiemelése (sajátos cantus firmus) személyessé teszi. A vonóskar valamennyi szólamának ad rangos játszanivalót a szerző, s gyakran kapnak szólisztikus szerepet a fúvósok. Az ütősök a szín-paletta teszik változatossá, a nagy hangerejű dobok pedig a fokozások főszereplői.

A zenekari tagok kedvvel játszották szólalmukat, hallhatóan tisztában voltak mindenkor funkciójukkal. Héja Domonkos sem először vezényel Petrovics-művet: értő vezetője volt az együttesnek.

Orff Carmina Buranáját most hallottam először az Operaház színpadán. A nagy hangzástérben a gyermekkoros kedvező helyet kapott, míg a vegyeskar túlságosan távol került a vonóskartól és a karmestertől. Módosultak ily módon a hangzási arányok – vagy éppen ezekhez a hangzási arányokhoz alkalmazkodva jött létre sajátos koncepció. Tény, hogy többnyire bombasztikus előadásban halljuk – s ha a hatás nem lehengerlő, már-már zavarba jövünk. Ezúttal tudatos szándékról árulkodott a differenciált kidolgozás; a halknak különböző színű, fényű árnyalatai voltak. Héja Domonkos gondoskodott a feszes tartásról, amikor pedig a tartalom lehetővé (sőt, kötelezővé) tette a rubatót, a parlandót, egyáltalán, az agogikát, akkor a pillanatnyi szabadság elementáris erővel hatott. Massányi Viktor több zenekar szólistájaként, sokszor énekelte már szólamát; afféle „szerep” ez számára, díszlet és jelmez nélkül is. Frappáns karakterformálásával azonban feladja a leckét kísérőinek – ilyen helyeken lenne még csiszolnivaló. Általában jól érvényesült a melodikus elem, bár a kórus – főként a női szólamok – néha nincs a helyzet magas-

latán (hangképzésből adódó hangszín-problémák). A zenekar lelkesen játszik Héja Domonkos irányításával, bár érzésem szerint eléggé leköti őket szólamuk, így kevésbé tudják átadni magukat játék közben a születő zene hangulatának. De minőségi munkájukkal mindenkor lehetővé teszik, hogy a hallgató továbbra is megunhatatlannak tartsa ezt a kompozíciót. (FK)

***

Február 26-án először hallottam legújabb otthonában a **Győri Filharmonikus Zenekart**. A Richter-teremben Drahos Béla vezényletével szendvics-műsort játszottak: Weber és Brahms között Láng István egy művét. A bűvös vadász nyitányát követően Klenyán Csaba és Polónyi Ágnes szólójával a Kettősversenyt adták elő (klarinétra és hárfára), a szünet után Brahms I. szimfóniája csendült fel. Előrebocsátom: a műsor testreszabott, a szendvics fogyasztható volt. A romantikus művek esetében az újrhallgatás szándékával számolhattak a program összeállítói, az újdonságot a 20. századi mű jelentette. Mintegy 30 éve komponálta a Kettősversenyt a szerző – ami történeti léptékekkel rövid távolság. Az előadás tanúsága szerint: interpretációs szempontból korántsem. A műből készült hangfelvétel (Maros Éva és Kovács Béla szólójával, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara előadásában, Lehel György vezényletével) LP-n nehezen hozzáférhető – így sokak számára az újdonság erejével hathatott a mű. A felvétel ismeretében viszont fokozott mértékben volt tanulságos az interpretáció. Az elmúlt évtizedek sok-stílusú környezetében a mai hangszeresek másképp olvassák a kottát. Nem jobban, nem rosszabbul, hanem egyszerűen másképp. Ugyanazt a zenei nyelvet beszéljük, de időközben változott a köznyelvi szókinccs, módosult némely gesztusok érzelmi-indulati tartalma. Ami egykor meglepő-szokatlan effektus volt, mára esetleg ritkán használt, ám közérthető nyelvi fordulattá vált. Ettől azonban korántsem fakult meg a közlendő, sőt, mintha a külsőségekről inkább a lényegre irányulhatna a figyelem. Személyesebbé váltak a szólók, amelyek mindig kidolgozott zenei háttérből bontakoznak ki. A legközvetlenebb a középső (III.) tételben a kapcsolat, ahol a szólistákhoz mindösszesen szólóhegedű, szólóharmonika és a vibrafon társul. A leghatásosabb a IV. tétel, ahol a szólóhangszerek külön-külön, majd együttesen játszanak hatásos cadenzát, amely visszaidézi a II. tétel anyagát. A centrális szerkesztésű darab sajátos formai elrendezése mindvégig ébren tartja a

figyelmet. A vonóskarhoz társuló két-két kürt és harsona, a tuba, és az ütőhangszerek játszanivalója mindig felelősségteljes; meghatározott funkciót tölt be. Ami inspiráló lehet valamennyi előadó számára: sohasem támadhat olyan érzésük, hogy töltelék-szólam játszására kárhoztattak. A zenei anyagot a dualitás különböző szinteken, léptékekben hatja át. Klenyán Csaba a kortárs zeneirodalom alapos ismeretében játszott, és Polónyi Ágnes is magabiztosan tárta fel, mi mindenre képes a hangszere. Pedig nem kell ahhoz hangszeren játszani, hogy felmérjük: a szokatlan játékmódok ugyancsak próbára teszik a szólistákat. A győri koncert másnapján Szombathelyen került előadásra ez a műsor. Érdemes lenne a zenekarnak a repertoárdarabjai közé besorolni a Kettősversenyt. És érdemes lenne ismét visszatérni ahhoz a műsorpolitikához, amely lehetővé teszi, hogy az egyik művel való alapos ismerkedés során tanulnak a zenekari praxisban csakhamar kama-tozhasanak.

Nyilván a Kettősversennyel kellett a legtöbbet foglalkozni a felkészülés során – s ez abban is megmutatkozott, hogy az ismeretesebb daraboknak kevés jutott a hangszeresek érdeklődő figyelméből. A nyugodt lelkiismeret készíthette őket arra, hogy biztos szólamtudás birtokában ne törődjenek a mű-egésszel, s épp a kielégítő szólamtudásuk által érezhette Drahos Béla úgy, hogy elég a nagyformákra koncentrálnia. Pedig ha több konkrét instrukciót ad (bal keze mozdulataival), differenciáltabb hangzástudott volna kialakítani. A szimfóniában a tematikus-motívikus szerkesztés így is appercipiálható volt – de mennyivel gyönyörködtetőbb lett volna, ha odafordul gesztusaival adott esetben tényleges párbeszédet provokál a felelgető dallamfordulatok között! Mert ami kívül marad a karmester figyelmén, annak jelentősége elsikkad a játékosok számára – s így a hallgatóságához is csak töredéke juthatott el annak, ami pedig érezhetően benne volt a levegőben. (FK)

***

Február 27-én állandó vendégkarmestere, Rodrigo de Carvalho vezényletével adott hangulatos estét a Zeneakadémián a **MÁV Szimfonikus Zenekar**. A maradandó élményt Prokofjev Sinfonia Concertantéja adta, az a rendhagyó gordonkaverseny, amely többszöri átdolgozás után nyerte el alakját. Várdai Istvánnak köszönhetjük, aki ezen az estén bárkit meggyőzhetett arról, hogy a hangszerek hangszere a gordonka. Legutóbbi, „halmozott” versenygyőzelme

óta (amikor tarolt a nemzetközi megméretetésben, az I. díj mellé begyűjtve a közönségdíjat és két különdíjat) örvendetesen gyakran halljuk – ez a szereplése azonban kiemelkedik a korábbiak sorából. Prokofjev 125. opusza korántsem tartozik a versenymű-irodalom slágerdarabjai közé – éppen ezért a közönség nem újrhallgatja a művet, hanem ismerkedik vele. A remek előadásnak köszönhetően figyelmünk úgy irányulhatott a műre, hogy készségesen egyenlőségjelet tettünk az interpretáció és a kompozíció közé. Ritkán történik ilyesmi; nem ritka, hogy a kiváló szólista teljesítményében gyönyörködve, szinte másodlagossá degradálódik, hogy mit is játszik. Izgalmas és érdekes volt mindhárom tétel, az inspiráló légkörben a zenekar igyekezett felnőni a szólistához, a játékosok teljes jelenléttel vettek részt a folyamatokban. Hogy mennyire „megtörtént” a mű, látványként is lemérhettük az előadókon. A jól végzett munka örömevel fogadták a tapsot valamennyien, s felcsillant a szólista tiszta mosolya, ami immár nemcsak a tetszésnyilvánításnak szólt. De hogy mennyire komolyan vette a szereplést s közönségét egyaránt, azt a finom érzéssel megválasztott ráadásszámmal is kifejezésre juttatta. Bachot játszott, természetesen – éteri tisztasággal. A Prokofjev-művet Csajkovszkij Anyeginjének Polonéze készítette elő – s hasonló felépítésű volt a műsor második része is, melyben azonos évben, 1907-ben született két szerző darabja szerepelt. Először a karmester honfitársának, az ismertetőszöveg írója által második legnagyobb brazil szerzőként értékelt Camargo Guarnierinek Brazil táncok című, három tételes ciklusa csendült fel. A különböző hangulatú tételekben jellegzetes brazil ütőhangszerek is megszólaltak – érdekes-egzotikus zenei világba csöppentünk. A folytatás annál ismerősebb volt: az 1. szvit Ránki György remekéből, a Pomádé király új ruhájából. Ez az a muzsika, amelyet bátran mondhatunk megunhatatlannak. Kiváltképp azok hallgatják kedvetelve, akiknek van színpadi emléküik az időről-időre felújított, gyakran játszott operából. Lopva figyeltem a hallgatóságot is; aki a hangversenynek „kijáró” komolysággal próbálta hallgatni, az is csakhamar a szellemes muzsika hatása alá került. Rodrigo de Carvalho számára sem okozott „nyelvi nehézséget” a partitúra megannyi poénja – együtt lélegzett muzsikusaival, balkeze impulzív mozdulataival inspirálva néha már-már deklamáló, értően tagolt játékra valamennyi hangszercsoportot. Nemes szórakoztatás volt az est – pihen-

tebben távoztunk, mint ahogyan érkeztünk, s olyan oldottan, hogy ezúttal még a ruhatárnál sem szabadultak el agresszív indulatok. És senki sem furcsállotta, ha valaki még az utcán is dúdolta vagy füttyörszte a Ránki-muzsika valamely fülbemászó fordulatát. (Az Aranykor utóérzete? Amikor még nem különült el a komoly- és a szórakoztató zene; pontosabban, csupán műfajaiban különült el, ám a szerzők mindkét területet művelték...) (FK)

***

Őszinte örömmel számolhatok be a **Miskolci Szimfonikus Zenekar** március 2-i fellépéséről: a Magyar Szimfonikus Körkép keretében kiérdemelten arattak nagy sikert. Ezúttal a műsorválasztásuk telitalálat volt: volt közös szál, amire felfűzhetőek a darabok, ugyanakkor stílusosan változatos muzsikát hallhattunk. Kerek Gábor Négy ikonjának „létjogosultságát” Bruch II. hegedűversenye bizonyította utólag; a szünet után Rachmaminov Szimfonikus táncok című opusza csendült fel. Jól érvényesült a zenekar „erőssége”, a pregnáns ritmikus profil megjelenítése. Ehhez társult az együttes jó diszpozíciója; a remek koncertmester irányításával tónusosan szóltak a hegedűk, s hála a dirigens műhelymunkájának, artikulációsan kidolgozott művek sorjázta. Úgy tűnt, e szereplés lehetősége inspirálóan hatott; olyan egyenletesen kidolgozott produkciókkal jelentkeztek, amelyek egyaránt elismerést érdemelnek. Mindig az a mű tűnt fontosnak számukra, amelyiket megszólaltatják, s a hangszeresek fáradhatatlannak bizonyultak. Lendület hatotta át játékukat, győzték a technikai nehézségeket, s lelkesen fogadták a kihívásokat. Kerek Gábor művében is megjelent egyfajta idézet-technika; hasonló a későbbi műsorszámokéhoz. Nem a konkrét ráismertetés lehetett a szerző célja, hanem inkább egyfajta „szakralitás” felmutatása; világosan érezhető távol-ságtartás a korántsem talált, hanem nyilvánvalóan tudatosan kiválasztott anyagtól, amely azonban ennek ellenére sem különült el idegen testként környezetétől.

„A konzervatív romantika irányvonalát követő műveit ma már elavultnak érezzük. Talán csak g-moll hegedűversenye bizonyult valóban időtállóknak” – e sorok 1973-ban íródtak Max Bruchról. Változnak az idők, az ízlések – Jávorikai Sándor szólójával a d-moll hegedűverseny olyan hallgatnivalónak bizonyult, amely lekötötte a figyelmet. A szerző vállalt-személyes hangja néha leíró, máskor hangfestő jellegű – katarzist kiváltó drámai konfliktus hiába is keresnénk benne. Első hallásra is készségesen

elhittük, hogy az előadás jóvoltából valós képet alkothatunk a műről. Rachmaninov Szimfonikus táncaiban mérhettük le igazán a zenekar és karmester közös-alapos munkáját; színekben-árnyalatokban gazdag, áttekinthetően formált, mindig élő-lélegző muzsikálásuk azt sejtette: otthon érzik magukat immár a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben.

Élménnyel gazdagon távoztunk – és csak azon sajnálkozhatunk, hogy a sorozat szórólapján kívül semmi „kézzelfogható” nem vihettünk magunkkal. A Művészetek Palotája megnyitása óta rendszeresen-folyamatosan kényeztetni látogatóit, gazdag prospektus- és műsor-kínálatával. A Magyar Szimfonikus Körkép viszont mostoha-gyerekeknek számít – csak azokon az estjein kap az előadókról és a műsorról bármiféle ismertetőt a közönség, amelyek egyúttal valamely más rendezvénysorozatnak is részei. A sikeres „vendégszereplőknek” legfeljebb nevüket jegyezhetjük meg – ám egy idő után csak elmosódó benyomásokat őriz meg az emlékezet... (FK)

***

Méltán tarthatott igényt érdeklődésre a **Nemzeti Filharmonikus Zenekar** március 6-i koncertje: műsorán három önmagában is figyelemreméltó kompozíció szerepelt. Olyanok, amelyek annakidején meglepetést-megütközést keltettek. Sztravinszkij Zsoltárszimfóniája volt a nyitószám, melyet Prokofjev I. zongoraversenye követett Jandó Jenő szólójával, a második részben pedig Webber Requiemje csendült fel. A keretező műsorszámokban a Nemzeti Énekkart hallottuk, a Zsoltárszimfóniában a MR Gyermekkorúsával, a Requiemben pedig szólisták (Szabóki Tünde, Nyári Zoltán és az MR Gyermekkorúsából két lány) közreműködésével. A dirigens Antal Mátyás volt.

A hallgatóság megélhette a „mi a modern?” megannyi tanulságát. Sztravinszkij időközben szinte klasszicizálódott művét immár újrhallgatjuk, az interpretáció sajátosságait véve észre, Prokofjev ifjúkori művében a szólistára rótt feladat erőt-próbáló voltára kell rácsodálkoznunk, míg az etalonná nemesedett felvételtől közismert Requiem hallgatása közben a „komoly” és „könnyű” határvonalát feszegetve elmélkedhettünk.

Antal Mátyás le sem tagadhatta volna, hogy a Nemzeti Énekkar karigazgatója – figyelmének javarészt az énekkarra fordította. Ám miközben velük „törődött” kimerítően, a hangszereket méltán érezhették magukat elhanyagoltnak. Nekik taktírozás jutott, al-

kalmanként beintések – de a dinamikai összerendezésnek még csak a szándéka sem látszott. A kottába beírt előadói utasításokat – természetesen – magától értetődően követi a remek együttes; ám amikor az előadói apparátus egyedi, s főként, amikor a hangszercsoportok elhelyezkedése szokatlan, a karmesterre hárul a dinamikai összkép kontrollálásának a feladata. Több figyelmet érdemelt volna – kiváltképp a faktúráját tekintve imitációs szakaszokban – a szólisztikus tematikus anyag; hogy az artikuláció és frazírozás minél egységesebb legyen. A hangszeresekkel való kontaktus gyengeségét érthetjük tetten azokban az apró pontatlanságokban, amikor az agogikai finomságokat szinte kizárólag az énekekkel egyetértésben kérte (és kapta) a karmester, s néha az összhangzásra (is) figyelő muzsikusok lélekjelenlétén múlt, hogy vilámgyorsan tudtak alkalmazkodni, s így megszűnt a borulás-veszély.

A Zongoraversenyben is voltak kínos pillanatok – ezek feloldásában a szólista játszott főszerepet. Bizonyára valamennyi zenekar egyetért abban, hogy Jandó Jenő Jolly Joker a szólisták között: szólamán túl mindig figyel partnereire, s azzal is képes emelkedett pillanatokot szerezni, hogy a koncerten inspiráló kamara-partneri közvetlen kapcsolatot teremt a zenekari muzsikusokkal, akik megtámaszkodnak ettől. Ezen az estén a hangszerelés finomságaiból sok minden benne maradt a partitúrában.

Webber Requiemjének megszólaltatásakor valószínűleg az előadók sem tudnak megszabadulni az etalon-értékű felvétel emléktől. Utánozni azt aligha lehet – arra vállalkozni, hogy hasonló rangú produkció kerüljön a mérleg másik serpenyőjébe, reménytelen vállalkozás. Az előadók számára marad tehát egyetlen üdvözítő megoldásnak a mű rajongó szeretete, amikor a lelkesedés képes felforrósítani a léghőrt. A gazdag irodalom-ismeret birtokában, érzésem szerint nem jutott elég hely e kompozíciónak. A személyesség intenzitása hiányzott leginkább. A közelmúlt Fidelio-felújításának Leonórája főként indulatosra vette szólamát, részben vélhetően azért, hogy stílusosan közeledjék Nyári Zoltán hangvételéhez, akinél viszont (főként nagy hangközök éneklésekor) a hang nyersesége tűnt fel, ami a dallamosság rovására ment. Különlegesség volt a lány-szólisták szerepeltetése; a Pie Jesu tétel duettjének szín-élménye így is meggyőző volt.

A hallgatóság sorában több generáció foglalt helyet; olyan találásban kapták mindhárom kompozíciót, hogy a legérzékenyebb

kedélyek sem borzolódtak. Ennek legnagyobb haszna nyilvánvalóan abban rejlik, hogy remélhetőleg csökken tartózkodásuk a számukra korábban ismeretlen szerzők-műfajok muzsikája iránt. (FK)

* * *

Izgalmas műsorral álltak ki az **MR Szimfonikusok** Hollerung Gábor vezényletével. Szentpáli Roland Trombitaversenyének ősbemutatója nyitotta a koncertet, majd a hazai hangverseny-látogató előtt elvileg nem ismeretlen kortárs magyar alkotás, Vajda János Magnificatja következett, míg a második félidőben egy majd' kétszáz éves, de a koncertrepertoárból – eme elhangzás alapján állítom: – fájdalmasan hiányzó mű, Mendelssohn Az első Walpurgis-éj című kantátája csendült fel.

Szentpáli Roland alkotását fantasztikus virtuozitással szólaltatta meg Tarkövi Gábor. De nemcsak a Bajor Rádió Zenekarának egykori és a Berliini Filharmonikusok jelenlegi tagja tud mindent a hangszerről, hanem a harmincegy éves zeneszerző is. Utóbbi kezét egyértelműen az érzelmek vezetik a kottapapíron; ezért hat zenéje természetesnek. A zenei anyag nem túl erős, nem különösebben eredeti; mindvégig leköt, de mély nyomokat nem hagy. Az opus azon versenyművek közé tartozik, amelyekben a szóló hangszer nem külön „személyiség”, akivel a zenekar versenyez, beszélget; a szólista ugyan kiemelt fontosságú szólalót játszik, de a zenekar része. A fiatal szerző kiváló rézfúvós háttértudása dicsérendő, de a zenei szövet a fortissimo részeknél olyan sűrű, hogy néhol csak a látvány segített hozzá egy-egy szólam észleléséhez. (Áttetszőség szempontjából mindenképpen javaslom neki Vajda János Magnificat-partitúrájának tanulmányozását.) Számára a gesztus a fontos – az, hogy ezt milyen hangokkal éri el, másodlagos; ahol módom volt megfigyelni, a „töltelékszólalásokat” kevésbé hallottam értékesnek. Érdekes volt viszont az első tétel főtémája, a kromatikusan kacskaringózó apró mozgások, amelyek felett a trombita témája többször – néhol sajnos az előre sejtetőség – visszatért. A lassú tételből a keretként szolgált, Barber Adagiójára emlékeztető, akkordikus anyag maradt meg, a harmadikból pedig a jazzes hangütés.

Vajda alkotását nem először hallottam – most nem annyira a karakterek változatosága, mint inkább a mű dramaturgiai fordulatok vonták magukra a figyelmet: a csúcspontok és a lazább, hangulatilag enyvedtebb részek egymást kiegészítő volta,

az intenzitás nagyszerű eloszlása a mű volutatán. Elég csak a „Quia fecit mihi magna” kezdetű tétel törzsi zenére emlékeztető, szűk basszus-kánonból induló, nagydobbal, üstdobbal, fagottal kísért, az extázisig duzzadó zseniális fokozásra gondolni, vagy a különös módon kettévágott doxológia első részének halmozását említeni, ami után a mondat második fele („miképpen kezdetben...”) és egyben a mű epilógusa csendes pizzicatóval köszönt be. A csúcspontnál elkélt volna a zenei erőviszonyok körültekintőbb súlyozása, mert a kórust elnyomta a zenekari apparátus. Ide tartozik, hogy Hollerung Gábor a Mendelssohn-műben többször engedte el a gyepőt: a fortissimo szakaszoknál nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a mai zenekar harmonái és üstdobjai hangerőben jóval meghaladják Mendelssohnéit, míg az énekek ma sem tud többet adni. Az MR Énekkar egyébként is az orgonaülésre szorult, jóllehet ez a hendikep megfelelő artikulációval, szövegmondással valamelyest talán ellensúlyozható lett volna. E téren sok a tennivalója a kórusnak, de úgy érzem, ha új karigazgatója, Somos Csaba erre kellő súlyt helyez, a megfelelő létszám a korábbinál jóval rugalmasabb, alakíthatóbb hangzású és szuggesztívebb előadásra alkalmas együttest eredményezhet.

Mendelssohn opus 60-as számot viselő kantátája, Az első Walpurgis-éj néhány éve szerepelt a zenekar műsorán. Akkor nem volt alkalom meghallgatni, de hálás vagyok az együttesnek, hogy ismét műsorra tűzte, mert nagyszerű zene, érthetetlen, miért hiányzik a koncertrepertoárból. A nyitányt jelentő zord viharzene megszólalhatott volna pregnánsabb ritmikával, akcentusokban gazdagabban, színesebben, a gesztusokat erőteljesebben megformálva; ekkor a zene „kizöldülése” is jobban érvényesülhetett volna, ami közvetlenül bevezeti a kórus megszólalását: „Nevet a május!” Meláth Andrea itt mélyebb regiszterben kapott énekelni valót – ez az ő lágéja; a Vajda-mű magasságai nem az ő hangjára kívánkoznak. Nagyszerű választás volt a tenor szólista, Szappanos Tibor, valamint a mindvégig kottájába merülő, de nagyhangú basszus, Gábor Géza is. A műismertetők mellé megkaptuk a vokális művek magyar fordítását is, ami teljessé tette a mű élvezetét. Ilyen vállalkozó szellemű koncerteken nyílik igazán lehetőség megérezni, micsoda kalandot jelent ismeretlen zenével találkozni.

(Zeneakadémia, 2009. március 13.)

Reményi Ferenc:

Reményi Ede hegedűművész életrajza

– 9. rész

UTOLSÓ LÁTOGATÁS A HAZÁBAN (1891)

Atyám Bécsig elébe utazott művész öccsének. Budapesten, a vasúti állomáson megjelent a budapesti 1848-49-es Honvédegyelet elnöksége, és a Zenetanárok Országos Egyesületének küldöttsége, és lelkesen fogadták Reményit, mint soká nélkülözött bazafit és honvéd bajtársat, illetve mint a magyar művészet egyik ragyogó csillagát. A művész egyelőre atyám lakásában szállt meg. Később, mikor családja is utána jött, külön lakást bérelt, ha jól emlékszem a Múzeum körút 15. szám I. emelet alatt. Régi barátok és ismerősök egymás után keresték fel a hazatért művészt, és felidéztek vele a múlt emlékeit. A beharangozás a hírlapok útján megszokás nélkül folyt. Úgy látszott tehát, hogy ha a hangulat nem is olyan, mint 31 évvel ezelőtt, 1860-ban, de legalábbis hasonlónak volna. De azért a különben harmonikus üdvözlő zöngékbe már akkor belevegyült néhány erősen disszonáns hang. Reményit nem csak régi barátai nem felejtették el, de régi ellenségei sem, ezek is nyilatkoztak a sajtóban. Egyik legkonokabb ellensége Ágai Adolf volt, aki a „Borsszem Jankó”-ban már Reményi jöttét, és a jövetelének kissé tényleg túltreklámozott beharangozását gunyoros megjegyzésekkel kísérte, például „Ő jön!” címmel, vagy pedig így írván Reményi nevét – a „Repülj fecském” elferdítésével –, „Reményülj fecském”. Ágai malmára vizet baltott a jórészt ügyetlenül vezetett hírlapi reklám: „Reményi búcsú-hangverseny” – „Reményi ezzel a turnéjával befejezi virtuóz pályáját” – „Reményi legbatásosabb darabjait fogja játszani”, stb., valamint az is, hogy Reményi az országot járván minden apró-cseprő városkát meglátogatott, nyilván pénzszerzés céljából. A „Pester Lloyd” is hívős, fölényes, kicsinylő hangot beszélt, nemkülönben Sztójánovits is, a „Zenevilág” szerkesztője, és az „Egyetértés” zenei referense. Kár, hogy a Reményivel rokonszenvező sajtó közleményeinek megfogalmazására nem fordítottak kellő figyelmet, s nem követték mindenben Reményi Károlynak, a művész öccsének

tanácsait. Tudjuk, hogy ő mintegy 12 éven át volt művész bátyjának ügyszólván impresszáriója az 1860-76 közti időszakban, s akkor rendkívül bőséges tapasztalatokat szerzett e téren. Ezért ő, ki most Balassagyarmaton volt megtelepedve mint ügyvéd, később mint városbíró, testvéri szeretetétől indítva, már Reményi Ede tervezett hazajövetelének első hírére, vagyis már 1890 november hava óta sűrűn levelezett főleg atyámmal, ki legalább eleinte a művész hangversenyeinek általános rendezését intezte, vagy közvetítette. Reményi Károly szakszerű tanácsokat adott az érintett városok, a meglátogatandó személyek, s főleg a sajtóközleményekre nézve. Különben ő maga is írt ily közleményeket. Ha tanácsait megfogadják, valószínűleg sokkal harmonikusabb, szebb és eredményesebb lett volna a művész legutolsó szereplése a hazában.

A többi közt őva intette bátyját, hogy a „Repülj fecském”-et és a „Rákóczi induló”-t soha ne játssza, még műsoron kívül, közkívánatra sem, mert ellenfelei rögtön azt fogják állítani, hogy igen, a magyarokat jól játssza, de csakis ezeket, klasszikus darabokat nem tud játszani; különben is, semmi szüksége népszerűséget bajhászni. Sajnos, a művésznek nem volt erélye a „Repülj fecském” iránt, több ízben viharosan megnyilatkozó közkívánatnak ellenállni. Azt is ügyetlenül, és a valóságnak nem megfelelően hangsúlyozta Hubay Károly a lapokban, hogy Reményi a „Repülj fecském”-mel, és más effajta darabokkal alapította meg világhírét. Reményi Károly helyesen utalt arra, hogy az ilyen ügyetlenségek csak Reményi Ede ellenségeinek malmára baltják a vizet. Ehelyett azt kellett volna kiemelni, hogy Reményi Bach klasszikus szóló-hegedűműveiből is fog játszani, amelyeknek révén a londoni Bach-Társulat csak az imént választotta meg tagjává. Ha Reményi nem vett volna fel egy-két magyar számot most is minden műsorába, amelynek zöme különben a klasszikusok és romantikusok műveiből volt elég változatosan összeállítva, ezzel természetesen megtagadta volna egész,

nem dicstelen múltját. Igyekezett azonban nem régi magyar repertoárjára szorítkozni, ami meglehetősen gondot okozott neki. Hiszen 15 év óta semmi kontaktusa nem volt a magyarországi zenei élettel, s nem ismerte újabb fejleményeit. Sok válogatás után megtetszett neki Szentirmay Elemérnek „Csak egy kislány van a világon” című dala (amelyet különben Sarasate is felhasználott „Cigánydalok” című magyar egyvelegében), s e dal felett budapesti időzése alatt variációs parafrázis-félét komponált, mely e dalt a műzene szférájába emelte. Elő is adta ezen átiratát nyilvánosan.

Atyám egy meglehetősen hosszú körútra kötött szerződést öccse nevében a „Harmónia” nevű vállalattal, melynek vezetője Hubay Károly volt. E szerződés nem bizonyult előnyösnek, mert a művész úgy találta, hogy hangversenyeinek látogatottságát tekintve jóval nagyobb javadalmazásban kellett volna részesülnie. Mint-hogy pedig neki igen nagy pénzre volt szüksége – nagy összegeket kellett küldenie Párizsba, családja ottani adósságainak kiegyenlítésére, továbbá családjának utaztatása és budapesti tartózkodása is sok pénzt emésztett föl –, ennél fogva a „Harmónia” rendezte körút után még egy, vagy két körutat tett, melynek rendezését más vállalkozókra bízta. Jobban járt-e ezekkel, nem tudom. Mindenesetre viszonlag legjobban jövedelmeztek azon hangversenyei, melyeket unokaöccse, ifj. Farkas Ferenc rendezett Balassagyarmaton, Losoncon és Esztergomban. (Megjegyzés: Reményi Gézától tudjuk, hogy az 1905-ben született Farkas Ferenc zeneszerző közeli rokoni kapcsolatban állt az említett ifj. Farkas Ferencsel.) Nem tartom érdektelennek egyik vidéki hangversenyének, a kassainak, még a „Harmónia”-féle rendezés idejéből való elszámolását közzétenni. A „Harmónia” ottani megbízottja egy bizonyos Maurer Adolf volt, aki az elszámolás és az azt kísérő levél után ítélve inkább a művész, mint a „Harmónia” érdekeit iparkodott érvényesíteni.

Bevétel:

151 körszék, ár 2.50 Ft	377.50 Ft
241 zártzék, ár 1.50	361.50 Ft
33 karzat, ár 1 Ft	33 Ft
150 állóbely, ár 0.60 Ft	90 Ft

Összes bevétel: 862 Ft

Kiadás:

Terem:	80 Ft
Nyomda:	11.90 Ft
Zongora:	10 Ft
Rendezőség:	15 Ft
Rendőri engedély:	17 Ft
Sürgöny, bércocsi:	5.12 Ft

Összes kiadás: 139.02 Ft

Maradtiszta bevétel:

722.98 Ft

Ebből átutalt a „Harmónia” részére 250 Ft-ot, azután a „Hamóniá”-n át Reményi részére 200 Ft-ot (ezt az összeget azonban a vállalat nem akarta kiadni a művésznek), 200 Ft mint „jutalék a régi deficit fedezésére” számoltatott el, 20 Ft-ot kapott a zongorakísérő, s végül az 52.18 forintnyi maradványt Maurer közvetlenül a művésznek küldte meg. Maurer az elszámolás után megjegyzi, hogy azon esetben, ha a művész Kassán még egy hangversenyt óhajtana adni, ő rendelkezésére áll minden provísió (jutalék) nélkül, s bizonyosra veszi, hogy ha a bevételeknek egy bizonyos százaléka a kassai múzeum támogatására fordíthatná, ismét oly nagyszámú közönség látogatná a hangversenyt, mint az előbbi.

Ilyen esetekben a művész valószínűleg megbánta, hogy nem ő rendezte lelkes és önzetlen helyi vállalkozók segítségével hangversenyeit, hanem egy szűkmarkú vállalat útján, amelynek a művészet nem öncél, hanem üzlet. A zongorakísérőnek egyáltalán nem lényegtelen kérdése csakhamar és megfelelően elintézését nyert egy fiatal és kezdő zongoraművésznek, Bodó Alajosnak szerződésével, ki Hubay Jenőt is kísérte volt oroszországi körútján. Bodó, mint néhány próba alkalmával magam is tapasztaltam, csakhamar hozzáilleszkedett mesterének egyéni felfogásához, és önálló zongoraszámaikat is szabatosan, briliáns technikával játszotta, megérdemelt tapsokat aratva. Úgy tudom, hogy ő kísérte Reményit összes magyarországi hangversenyein. Utóbb azonban visszavonult a művészi pályáról, megbázásodott, és jogi pályára lépett.

Reményi jónak látta magyarországi turnéját nem a fővárosban, hanem vidéken kezdeni meg. Egerbe és Miskolcra látogatott el legelőbb, ahol nevelkedett, illetve született. A rendelkezésemre álló adatokból nem állapíthatom meg pontosan, hogy mely vidéki városokban, és mikor fordult meg. Annyi bizonyos, hogy Eger és Miskolc után még februárban Debrecen következett két hangversennyel, valamint Nagyvárad és Ungvár. Március 2-án Kassán játszott, s azután következett első budapesti hangversenye (márc. 4.).

Nyitrán március 22-én játszott. Áprilisban, 1-én és 14-én volt két hangversenye Budapesten, a kettő között megjárta Esztergomot (ápr. 2.), Balassagyarmatot (ápr. 4.), és Losoncot (ápr. 5.). Májusban az Alföld, Erdély és általában Magyarország keleti része került sorra: Marosvásárhely két hangversennyel (egyik május 2-án), Szatmár, Nagybánya (május 6.), Fogaras, Nyíregyháza (május 10.), Miskolc még egyszer (május 11.), s valószínűleg még május hó folyamán Szeged, Arad és Pécs.

De ez csak igen hiányos felsorolása az általa több mint három hónapon át, fáradhatatlanul végzett művészi vándorlás folyamán érintett városoknak, melyeknek egyikében vagy másikában kétszer is megfordult. De nem is szükséges a hiánytalan sorozatot megállapítani. Hiszen fogadtatása és szereplése a vidéken majdnem tipikus volt, s folyvást megismétlődött. Elegendő lesz tehát egyik-másik vidéki hangversenyét ismertetni, és szembeállítani budapesti hangversenyeinek lefolyásával, melyek egészen más jellegűek. Megállapítható az is, hogy kár volt oly tömördek hangversenyt adni akkor is, szűk hazánkban. Ellenfelei azonnal kibaszni látták e ténykedését, népszerűség- és pénzhajbászását vetették – bár burkoltan – szemére, s rámutattak azon tényre is, hogy a nagy külföldi művészek csak a fővárosban lépnek fel, de még hazai művészeink sem járnak végig az országot. Lejáratta tehát magát. Ez az eredmény ismét csak azt bizonyítja, hogy mindenben bölcs mérsékletet kell tartani, és hogy a több sokszor kevesebbet ér, mint a kevés. Mentségére felhozhatjuk nem csak a már érintett okot, hogy tudniillik pénzre tényleg nagy szüksége volt, hanem azt is, hogy vidéken mindenütt nagyon lelkesen fogadták, és nehez lett volna ellenállni a csábításnak, mely újabb és újabb sikereket és ovációkat ígért, ha folytatja turnéját.

Mielőtt Reményi vidéki és budapesti szereplését leírnám, néhány vonással jellemezni

akarom a nagy különbséget a vidéki és fővárosi intelligencia hazafias érzülete közt, ahogy az utóbbi félszázad folyamán kialakult. A múlt század közepén e tekintetben különbség nem volt, sőt tudjuk, hogy a forradalmi mozgalmak éppen Pestről indultak ki. Az 1860 idején beállott nemzeti felbuzdulás is erős bullámokat vert még, nem csak a provinciában, hanem a fővárosban is. Korábban már láttuk, hogy mily elemi erővel követelte a Nemzeti Színház közönsége Reményitől, hogy a rendőrség által eltiltott Rákócziat játssza.

A változás érezhetően a kiegyezéssel (1867) kezdődik. A magyarság elnyomása megszűnt, a nemzeti érzelmek szabadon nyilvánulhattak meg. Az alkotmányos éra beköszöntével Magyarország, legalább ami belügyeit illeti, önmagát kormányozhatta a felelős magyar minisztérium és népképviselő útján. A kormány, és az azt támogató parlamenti többség az úgynevezett szabadelvű politikát követte, amely elvitathatatlanul hatalmas lendületet adott a nemzet életének, főleg anyagi, közgazdasági téren. Felvirágzott a kereskedelem, az ipar, a közlekedés. A kormány azonban egyoldalúan a főváros érdekeit támogatta intézkedéseivel. Budapest lett az egész vasúti hálózat gócpontja, ott alakult meg a legtöbb gyár, s egyéb üzem. A főváros ennek folytán majdnem amerikai arányokban fejlődött. Ennek az lett a következménye, hogy az a népességi elem, melynek igazi hazája nincs, s melynek csak két eszménye van: a pénz és az érzéki élv, melyet pénzzel megszerezni lehet, azonnal megérezte a pénzszerzés nagy lehetőségét Budapesten, ott nagy számmal letelepedett, elszaporodott, meggazdagodott, tehát el is hatalmasodott. Pénzével, mozgékonyágával, élelmességével s hatalmas törtetésével egymás után hatalmasok, vagy legalább is befolyása alá kerítette összes kultúrtevézőinket, mindenek előtt a szuggesztív erejű sajtót. Főleg e sajtó alámosó hatása alatt, a főváros egyéb intelligenciájának, főleg pedig a munkásosztálynak jó része lassankint elanyagiasodott. A nemzeti eszmények háttérbe szorultak, az anyagi jólét, ez az új ideál Budapesten is uralomra került. Az ekképp elváltozott mentalitású fővárosi intelligencia egész más szempontból néz minden kultúrmozgalmat, a többi közt a művészetet is, mint egy hazafias eszményekért élő és lelkesedő közönség. Egy művésszel szemben tehát nem elsősorban annak nemzeti értékét méltatja, hanem bidegen mérlegeli, milyen rangot képvisel az illető művészi kvalitásaival, a világ összes művészeinek

sorában, sőt a magyar érület és születés inkább hátrány, mint előny, mert a külföldi ember több autoritással (tekintéllyel) bír, mint a hazai. El van kényeztetve, mert a világhíró művészek oda jönnek, ahol pénz van és viszont, a pénz birtokosai elsősorban élvezhetik e művész jövedvényeket, mert van pénzüik hozzá, és ebből bizonyos mértékben és irányban kifejlődött kulturális igényük.

E folyamatnak következménye tebát az, hogy a fővárosban domináló elem nemzetközies és anyagias, míg a vidék, amely nálunk csak lassan fejlődik, inkább megővta régi jellegét, s ezért még mindig hazafias, és általában az eszmények iránt inkább lelkesedik.

Ez az érzelmkülönbség már 1891-ben is megvolt, mikor Reményi 15 évi távollét után hazajött. Azonkívül egy új nemzedék nőtt fel, mely őt csak hírből, jórészt ferde hírekből ismerte. Ez a fő oka annak, hogy miért fogadta a hazatérő magyar művészt, a hajdani szabadságbarcost, s a nemzet vigasztaló és feltüzelő begedűsét a vidék olyan lelkesen, a főváros közönségének jó része pedig viszonylag hidegen. A sok vidéki szereplés közül kiválasztom a nagyváradi, melyről a „Szabadság” című ottani napilapnak 1891. február 27-iki száma a következőképp számol be.

Reményi Ede Nagyváradon (február 26.)

A világszerte ünnepeelt művészt tegnap Nagyvárad falai közt tisztelgettük. Az izgatott várakozás, mely fellépése elé irányult, jogosnak bizonyult. Reményi ma valóban a legelső begedűművész, akit csak bámulni és tapsolni lehet.

Délután érkezett meg a 3 órai vonattal. A vasúti állomáson sokan várták. A Zeneegyesület tagjai különösen szép számban jelentek meg. Amikor Reményi a vonatról leszállott, s az alacsony termetű, teljesen borotvált arcú, jóságos kinézésű férfit a közönség meglátta, zajos éljenzésben tört ki, mely mindaddig tartott, míg a nagy vendég kísérőjével, a fiatal Bodó zongoraművésszel, és Tibor fiával a peronra lépett. Reményi, dacára 61 évének, friss és életerős, mozdulatai ruganyosak, kedélye ép és derült. Mezey Mibály, a Zeneegyesület elnöke üdvözlé Reményit. Örömet fejezte ki afelett, hogy a körútban Nagyváradot is meglátogatta, és a közönségnek alkalmat adott arra, hogy a világ által csodált művésztében gyönyörködjék. Reményi válaszában megjegyezte, hogy szívesen jött

Nagyváradra, és óhajta, hogy csak némileg is megfelelően a hozzá fűzött várakozásnak.

Az éljenzéssel fogadott válasz, és a bemutatások után kocsikra ültek, és Reményi ifj. Bölöny Sándorral, kinek vendéglátását elfogadta, ennek lakására bajtatott, ahol többen meglátogatták.

A hangverseny este 8 órakor kezdődött, de már 7 órakor sűrű csoportokban özönlött a közönség a Sas felé, s háromnegyed 8-kor zsúfolásig megtelt a nagyterem. Zichy Géza hangversenye alkalmával voltak csak ennyien jelen; nem volt egy talpalatnyi hely, a melléktermek, a karzat is szorongásig megteltek. Nemcsak Nagyvárad közönségének színe-java, de a megye számos előkelő családja is bejött a hangversenyre.

Fullasztó bőség és ideges izgatottság uralkodott, amikor belépett Reményi Ede. Falrengető taps és éljenzés fogadta, mely csak akkor szűnt meg, mikor Reményi a begedűjébe nyúlt.

A lélegzet elült az ajkakon; csend honolt az egész teremben, s Reményi elkezdte játsszani Mendelssohn begedűversenyéből az „Andante és a Finale”-t. Az egyszerű szárazfa hatalma, csodálatos bűbája kolosszusként emelkedett ki a közönség előtt Reményi játékában, amely során aztán több zeneművet is bemutatott. Sírt, jajgatott, kesergett a begedű; majd örült és nevetett; a fájdalom és öröm hangjait utánozhatatlan finom árnyalatokban, és szívhez, lélekhez szólva fejezte ki, úgy, hogy a közönség nem győzte beszívni az édes hangokat, melyek úgy folytak a begedűből, mint a patak vize. Alapos és korrekt technika, és ami a fő: mély érzés és melegség uralja Reményi játékát, mely magával ragadja a közönséget, és minden darab után viharzó, harsogó tapsözönben tört ki. (Megjegyzés: A tudósító valószínűleg nem túlzott. A művész 1891. február 12-én, a London melletti New-Elthamben adott hangversenyéről írt kritikájában Bernard Shaw Reményit Sarasatével hasonlította össze, és így fogalmazott: „...ami az élet intenzitása a hangban – és ez sarkalatos pontja a hegedűs erőteljességének –, az elképzelés frissessége és a megingathatatlan hit abban a sajátos módban, ahogy mindezt csinálja –, ezeket tekintve Reményi mellett Sarasate gyakorta nem több közönséges muzsikusként.” – „The World” 1891. febr. 18. – Lásd: G. B. Shaw a muzsikáról, Bp., 1959. 115–117. l.)

A remek zenedarabok, melyeket Reményi felülmúlhatatlan virtuozitással és művészi ízléssel játszott, minden nagyszerűségük

dacára sem voltak képesek úgy megragadni a közönséget, mint a magyar dalok. És tényleg ezekben legnagyobb Reményi. Ezekben áll előttünk teljes nagyságában a magyar művész; érzéseiben és kifejezéseiben azt rejti, minden motívumán és nyirettyűvonásán látszik, kiérzik belőlük a magyar szellem, mely annyira becsessé teszi játékát, s amely gyújtó hatást képes előidézni a leghidegebb hallgatónál is. Mikor a „Repülj fecském” című, híres force-darabját (erős oldalát bemutató darabját) előadta, a közönség nem győzte eléggé csodálni a rendkívül finom játékot, mely a gyönyörű dal valóban feledhetetlenné tette. Reményit, ki valódi Stradivariuson játszott, hangverseny közben és után sokan üdvözölték. A hangverseny után, melynek hatása maradandó lesz hosszú időig, előkelő közönség gyűlt össze a Sas alsó termeiben, hol Reményit beléptekor Hamza Miksa és fia cigányzenekara a Rákóczi-indulóval, a közönség pedig éljenekkel fogadta. A vacsora alatt természetesen tósztok is voltak. Először dr. Bodor Károly üdvözlé Reményit csinos beszédben, a Zeneegyesület nevében, majd Endrődi Sándor éltette költői szépségű beszédben Reményit, kit a madárhoz hasonlított, mely vándorútjára is magával viszi hazája iránti ragaszkodását. Reményi érdeme, hogy a külföldön is magyarnak maradt minden ízében, szívének minden dobbanásában, a mi szeretetünket, fájdalomunkat és lelkesedésünket visszhangozzák az ő húrjai. Ezután általános figyelem mellett Reményi szólott, s szíve mélyéből köszönetet mondott a lelkes szavakért. A sok dicséretet, amit róla elmondtak, annak tulajdonítja, hogy míg külföldön volt, tehetőségét mindig a magyar nemzetnek szentelte (éljenzés). Erről meggyőződhetett akárki, aki arra járt, amerre ő. Neki, úgymond, a

bazafiság olyan, mint a lélegzet (éljenzés). Amint lélegzés nélkül nem élhet, úgy nem élhet bazafiság nélkül sem (zajos éljenzés). Ha tett valami jót és nemeset, az csak bazafiságának tulajdonítható. Kijelenti azután, hogy az a hír, hogy ő most búcsúhangversenyt ad, nem való; csak Amerikába megy egy kicsit, ahol 224 hangversenyt kell adnia egymás után, már október 15-én játszania kell, de a vén muzsikus azután sem bal meg, hanem visszatér, és állandóan Magyarországon marad (éljenzés), sőt Nagyváradra, e szép és nemes városba 2-3 hónap múlva is visszajön (lelkes éljenzés). Ha visszatér, be akarja fejezni a magyar zenéről kezdett tanulmányát is.

Tebát akkor még vissza akart térni Magyarországra, valószínűleg a lelkes fogadtatás batása alatt. De csakbamar beláthatta, hogy állandóan a bazában élni éppoly lehetetlen most, mint volt 1876-ban. Ezért Amerikában telepedett le, hol tág tere volt a működésre, s ellenségei sem voltak, csak barátai. Élete vége felé még egyszer baza akart jönni. Erről más helyütt esik szó. A magyar zenéről írt tanulmányát soba sem fejezte be, amint hogy a nagy művek alkotására e bobém embernek, kit folyton zaklatottak a megélhetés gondjai, sem ideje, sem nyugalma nem volt. A jókedvű társaság sokáig maradt együtt. A 12 óra előtt távozó Reményit lelkes éljenzésekkel és zenezővel kísérték ki a teremből.

Néhol a fogadtatás még melegebb, ünnepélyesebb volt. Így például Szegedről azt írja a művész atyámnak: „Na hiszen, egész Szeged városa kint volt a fogadtatásomon.” Losoncon, mely városnak Reményi díszpolgára volt, már a batáron üdvözölte őt a nagyszámú küldöttség,

A polgármesterrel az élen, a város díszfogatán, egy hosszú kocsisor élén vitték a nemzetiszínű lobogókkal díszített utcákon át. Ahol ciszterciták, vagy piaristák, vagy bencések rendháza volt, többnyire ott szállt meg, s ilyenkor a rendnek küldötte is fogadta. Másutt, például Esztergomban, a hangverseny folyamán valamely hölgyzónok babérkoszorút, vagy virágcsokrot nyújtott át neki. Reményi felhasználta vidéki hangversenyeit arra, hogy szokott jótékonyágát most is kifejtse, vagy bazafias és társadalmi kötelességeinek eleget tegyen. Marosvásárhelyen például az egyik hangversenyét jótékony célra rendezte, és pedig a római katolikus hitközség épülőfélben lévő leányiskolája és nevelője javára. „A tiszta jövődelemből – írják – Kovács Ferenc ottani apátplébános atyának, az intézet kápolná-

ja számára oltárt állítunk, melynek bomlokzata hirdetni fogja az utókornak a nagynevű művész jótékony szellemét.”

Debrecenben koszorúkat tett le a Petőfi-szobor mintázatának talapzatára, és a Csokonai szoborra, meglátogatta a főiskolát, és a beteg Révész püspököt. Tiszteletére Dégenfeld főispán soiré-t (estélyt) adott. Balassagyarmaton, midőn értésére esett, hogy a leányneveléssel foglalkozó „Páduai Szent Vince leányai” apácarend szintén óhajtaná őt hallani, de a rendi szabályok szerint nem vehetnek részt nyilvános hangversenyen, legott önként elhatározá, hogy bemegy a rendházba, és játszik e művelt lelkű, áldásosan működő, tanító hölgyeknek. Pár órával a hangverseny előtt megjelent a zárdában, hol a főnöknő egybegyűjté társnőit a fogadó szobában. Reményi a szoba közepén leült egy kemény székre, s pár percnyi magába mélyedés után két igen szép, egyházi stílusú darabot, és befejezésül magyar népdalokat hegedült. „Festő ecsetjére lett volna méltó e jelenet”, jegyzi meg a „Nógrádi Lapok” 1891. ápr. 12-iki száma. (Meg is örökítette utóbb egy festő.) „A főnöknő és a zárdabeli nővérek a gyönyörű zene hatásától szóhoz is alig jutva köszönték meg, és hálálkodtak a művésznek e nemes tettéért.” Mikor Debrecenből Nagyváradra utazván, Püspökladányon négy óra hosszat kellett várakoznia, megtáviratozta Ladányba érkezését azzal, hogy jöjjön ki a község népe a pályaudvarra, játszani fog nekik ingyen. Impulzív, ötletes, minden nemes cselekedetre hajlandó volt tebát most is, úgy, mint fiatal korában. Öreg honvédeket, ha találkozott velük, megajándékozott. Nagy bajt és fejtörést okozott mindenütt vendégszerető házigazdáinak, különösen február és március havában, hogy mivel vendégléjk meg, mert ő semmi áron nem volt hajlandó eltérni vegetáriánus életmódjától, sem szeszes italhoz nem nyúlt hozzá. Most pedig áttérek budapesti hangversenyeinek ismertetésére.

Első hangversenyét március 4-én tartotta meg a Vigadó nagytermében, ilyen műsorral: Mendelssohn hegedűversenye (mind a három tétel), Paraphrase de Concert Schubert egy témája felett (saját szerzemény), Playera és Zapateado Sarasatétól, Magyar nemzeti dalok (saját szerzemény), Paganini: Caprices (a 21. és 24. szám). Közben Bodó játszott három zongoradarabot. E hangverseny lefolyásáról két recenzió áll rendelkezésemre. Az egyik „G” jelöléssel, a „Budapesti Hírlap” 1891. márc. 5-iki számában jelent meg, s méltányos, megértő, meleg hangon van megírva. Jóval bü-

vösebb, kritikusabb, fölényeskedő a másik, melyet valami „X” jelű tudósító írt a „Neues Pester Journal”-ban, ugyanazon a napon. Mindkettőt csak lényegtelen részek kibagyásával közlöm, mert élesen világítják meg a 60-as évek óta alaposan megváltozott budapesti közönséget, s annak magatartását, bárba ott voltak Reményi barátai és tisztelői a régi időkől is. A „Budapesti Hírlap” tárcája így szól.

Reményi hangversenye

A Vigadó nagyterme, mely felé ma este az a valóságos népvándorlás hömpölygött, most 20 éve nem volt olyan, mint most. Ma kevesebb benne a csillogó, és kevesebb a rikítóan világos szín. Homályos festékekkel vonták be a padozatot, sötétebbre márványozták az oszlopokat. És ebbe a józanabban, egyszerűbbé lett terembe ma egészen más közönség jár, mint a 70-es évek elején. A mai hangversenyhallgatókban több a gondolkozás, mint a lelkesedés, kevesebb a melegség, mint a hideg ítélet. Az elnyomás szomorú ideje már csak emlékezet, és vele együtt immár csak emlékezet a hatalmas nemzeti reakció is, amelyet az osztrákok jogsértése a természet törvényei szerint felidézett. Nem járunk többé magyar rubába, mert nincs ki ellen demonstrálni, nem tombolunk többé, ha a cigány rábúzza a Rákóczit, mert nem tiltja senki. Nagyon megerősödünk. Nem ujjongunk többé, ha felbukkanik egy-egy nagy művész, a szépek bármely országában, mert az egyetlen uralma megszűnt, és egészen közönséges dolognak tartjuk, ha itthon és külföldön hazánk fiai szép sikereket érnek el, mert igen sokan dolgoznak és törek-szenek. Megbecsüljük a magunkét most is, de a pusztá magyarság egymaga nem tesz naggyá nálunk senkit; mindent a maga érdeme szerint ítélünk meg. Ez elé a megerősödött, megsokasodott, és magában bízó magyar közönség elé lépett ma este Reményi, akit a 30 év előtti nemzedék rajongó lelkesedéssel vett körül, mint vigasztalóját a szomorú napokban, a nemzet zenéjének legnagyobb megszólaltatóját a hallgatás közepette, s az egyetlen igazi magyar művészt az időben, mikor a Liszt Ferencek nem voltak itthon, s külföldről írták ellenünk a könyveket (a szerző megjegyzése: ez csakis Lisztnek a cigányzenéről szóló művére vonatkozhatik. Liszt sobasem írt magyar hazája és nemzete ellen, s téves nézetét a magyar zenéről, melyet cigányzenének minősített, később visszavonta). Mikor fölmentem a lépcsőn, és láttam a gyü-

lekező sokaságot, azt hittem, hogy ez este mégis a múlt évtizedek lelke fog megelevenedni. Egészen más publikum volt ez, mint a rendes. Eljött ugyan a mi zenekőztársaságunk apraja-nagyja, még a főúri világból is. De láttunk sok matrónát, öregurat, kik a „Repülj fecském”-et még mint eladó leány, s első éves jogász hallgatták, ifjú lelkesedéssel. Láttunk atillás aggastyánokat, kik a szabadságharcbeli kis ezüstkoszorút viselik a mellükön; most viszontlátni jöttek a sötét napok fényes zenészét. A szakadásig tömött nagytermet egész ünnepiessé tette ez a szokatlan gyülekezet; a nyitott kisterem ajtóiban pedig egymás bátán tolongott néhány száz fiatalember. Fél 8-ra volt kitzúve a hangverseny kezdete, de Reményi még 8 órákor is ott beszélgetett az első sorban ülő Tisza Lászlóval (a Budapesti Honvédegylet elnöke), s más régi ismerőseivel. A közönség nem is vette észre a fehé nyakkendő, frakkos, beretvált képű kis embert. Végre a kisterem népe türelmetlenné vált, tapsolni kezdett, s egy felfedezésre méltó, hatalmas tenorhang óriás „balljuk”-ot és „leülni”-t kiáltott végig a közönség feje felett. Talán e bosszas várakozásból keletkezett ingerültség volt az oka, hogy a pódiumra lépő Reményit nem fogadta olyan impozáns üdvözlés, mint aminőt kétségkívül megérdemelt volna a Petőfi-szobor alapvetője, 20 éves távollét után. Keresetlen, nyugodt megjelenése eleve megcáfolta azokat a legendákat, melyeket az ő követelő, és elbizakodott voltáról anyáinktól hallottunk. És igen egyszerűen, minden pretenziók (hivalkodások) nélkül játszotta el Mendelssohn legismertebb hegedűversenyét. Azt hiszem, Amati volt a kezében, mert a cremonai mesterre vall a nem széles, de szívhez szólóan lágy és édes hang. A laikusok, kik tüstént csodákat vártak Reményitől, nagyot csalódtak. Mert ő ezt a koncertet csak úgy adta elő, mint akárki, nem tolakodott előtérbe a saját énjével, nagyon mérsékelt volt, csak a közönség „felsőbb tízszertize” vette észre azt, ami e mesterben a legnagyobb érték: a nemes kantilénát, a szentimentalitás nélküli érzést, és a költői gondolkodást. Gyönyörű volt az első tétel cadentiája, véges-végig megragadó az Andante, és fényes az Allegro molto vivace. A közönség azonban mégis meglepő hidegen viselkedett, a taps csak udvariasságszámba ment. Hol maradt a lángoló lelkesedés, amelyet Joachim gyűjtött fel ugyane darabbal? E hüvös hangulat nyitja talán az, hogy a telitömött két teremben kicsi e hegedű hangja, és a hátul levő közönségre nézve nagyon sok részlet elveszett. Némileg melegedni kezdett a hallgatóság

Reményi Schubert-átiratára, amely óriási technikai nehezéseken épül, és csillogó; Sarasate két, boszorkánymesterséget követelő spanyol nótája már akkora tetszészajt idézett fel, hogy a művész ráadás gyanánt eljátszotta Chopin Esz-dúr Nocturne-jét, saját átiratában. Az igazi, a nagy forrongást azonban Reményi magyar nótái kellették: Két lassú, és a „Kis szekeres, nagy szekeres”, meg a „Szomorúfűz ága”. Nem egyszer volt alkalmunk hirdetni e lapban, hogy a ráfaragott cifraságok elvékonyítják, meggyöngítik a mi népzeneink törzsét, s megmondottuk azt is, hogy e ma már szinte általános biba Reményitől ered. Ismételjük ezt ma is, hallván e virtuózu kieszelt s virtuózu előadott hangcikornyákat. Nem ilyen a magyar muzsika, bizony nem. És nem is ez lelkesített ma, hanem az igazi magyar zamat, mely kiértett még az összehalmozott sok cifraság alól is, a művész játékból. Hej, ha egy igazi nótát hallhatnánk ettől a mestertől, akiben a mi géniusunk él! A közönség riadó tapssal üdvözölte a ritka, igen ritka vendéget: a magyar szellemet. De Reményi nem ismételt semmit, csak eljátszotta Paganini 24 Capricciójából a legnehezebbet, mely az üveghangoknak örök iskolája. Eljátszotta igen nagy virtuózsággal, akár egy Sarasate vagy Thomson, hanem bát ez nálunk már nem szokatlan dolog. A technika már csak szolgálja a talentumnak, az egyszerű anyag, amelyben kifejeződik.

Tíz óra felé járt az idő. A közönség felkerekedett, és elindult a ruhatárok felé. Ekkor azonban a kisteremből előtört néhány száz hallgató, akik egész este vajmi keveset hallottak, és a pódium köré tódulva lelkes zsarnoksággal követelték, hogy Reményi játsszék még valamit. „Repülj fecském”, harsogott a sok torok. A mester 5-6-szor is megjelent a pódiumon, mozdulatokkal fejezve ki, hogy nem bír többé; mikor nem használt, szóval mondta el igen szimpatikus egyszerűséggel: „Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Nagyon fáradt vagyok a sok utazástól, meg nagyon elfogult a fogadtatástól. Nem bírok játszani. De majd, ha visszajövök, játszok Önöknek annyi magyart, amennyi csak kell.” Harsány éljen felelt e szavakra.

Ezzel véget ért ez a szép este, mely csak azokat nem elégitette ki, akik azt képzelték, hogy az idő folyama most az egyszer vissza fog vonulni, egy negyedszázad előtti medrébe. Reményi az, aki akkor volt: geniális művész, egyike az élő legelesebb hegedűsöknek, és nekünk legkedvesebb, mert a legmagyarabb. De a közönség megváltozott; rajongani nem igen tud e pozitív gondolko-

dású világban, s babérrerdőket sem pusztít el, hogy a művészek lábához rakja a lombokat. A mai koszorú, a mai tapsok és éljenek sokkal becsesebbek, mint a régi diadalok voltak, mert csakis a művésznek magának szólnak.

A „Neues Pester Journal” így számol be a hangversenyéről. Miután egészen hasonlóan, mint a „Budapesti Hírlap”, jellemzi Reményi jelentőségét a múltban, a mai est szokatlan összetételű, és nagyszámú közönségét, s a hangverseny előzményeit, ezt írja (megjegyzés: a magyar fordítás a német szöveg után található):

„Neben ihnen (tudniillik az öreg honvédek, s a vidékről is összesereglett polgárok, kik még egyszer akarták hallani Reményit) sassen wir Jüngeren, wir Modernen, welchen bloss der Ruhm von Reményis Künstlerschaft überliefert worden ist, die wir ihn selbst nicht gehört – aber all' die anderen Grossen, welche jetzt als leuchtende Sterne an dem Himmel der Kunst prangen. Da erklingt der Ton der Saiten, die der Künstler stimmt mäuschenstill wird es im Saale. Ein kleiner Mann mit scharf gemeissem Kopf betritt das Podium und rauschende Applausgrüsse, brausende éljen-Rufe schallen ihm entgegen. In nervöser Eregtheit beginnt er das Mendelssohnkonzert zu spielen, er überstürzt sich, er kratzt, er fährt mit dem Bogen unter die Saiten: die Rührung hat ihn übermannt. Doch bald gewinnt er seine Ruhe, und spielt in tadelloser Präzision weiter. Nach jeder Numer seines Programmes ertönt lauter Beifall, der lauteste nach dem ungarischen Liedern. (Ezután következik a kisterembeli fiatalság előtörése a pódiumhoz, további magyar dalok követelése, aminek a művész fáradtsága, s elfogultsága miatt nem tud eleget tenni.)

Und nun sei, nachdem der Chronist seiner Pflicht nachgekommen, auch dem Kritiker ein kurzes Wort gegönnt. Gar viele und uns haben Eduard Reményi heute zum ersten Male gehört uns seine vielgerühmte Individualität kennen gelernt; wir vermögen somit auch über den Künstler ein unbefangenes Urteil zu fallen. Der heutige Abend hat uns gezeigt, dass Eduard Reményi tatsächlich unter die hervorragendsten Violinvirtuosos der Gegenwart gehört. Seine Technik ist eine doch entwickelte, sein ton von edler, ruhiger Glätte, seine Bogenführung eine ebenso kühne, wie sichere. Wenn wir indess Reményi nicht auch für einen gleich grossen Künstler erklären können, so scheint uns der Grund biefür in der

eigentümlichen, festgefühten Individualität Reményis zu liegen, welche zu einer wirklich künstlerischen Abklärung nicht gelangen konnte. Das spezifisch magyarische Moment, welches sich in dem Untergrunde eines zwischen dämonisch-wildem Auf lodern und melancholisch-süßem Schwanken schwankenden Empfindens äussert, tritt bei dem Spiele Reményis im Rhythmus, in der Nuancierung, in der Phrasierung überall zum Vorschein. Was uns der Konzertegeber als Menellsobn-Konzert bot, war ein interessantes, ungarisch verschnürtes, stellenweise willkürlich korrigiertes Tonstück, welches von ihm mit blendender Virtuosität, im Andante mit wobltuender Schlichtheit des Ausdrucks gespielt wurde, aber Violinkonzert Felix Mendelssohns war es nicht. Diese magyarisierende Bestreben, das immerhin als Originalität gelten mag, findet seinen Ausdruck, ob nun Reményi Kompositionen Sarasates, eine Transcription von Chopin's Es-dur Nocturne, eigene Variationen über ein Schubertsches Thema oder Kaprizen von Paganini spielt. Innerhalb dieses national verengten Rahmens zeigt aber der Vortrag Reményis so viel Adel, der Form, so viel tiefquellende Empfindung, dass ihn unser Herz lieben muss, wenn ihm auch vielleicht unser Kopf nicht immer zustimmt."

(Mellettük ültünk mi fiatalok, modernek, akik előtt Reményi művészi hírneve ismert volt, de akik magát Reményit soha nem hallottunk – hallottuk viszont valamennyi művészársát, akik ma világító csillagként büszkélkednek a művészet egén. Ekkor felhangzott a húrok zenéje, és a teremben néma csend lett. Egy éles arcélű, kis emberke lépett a pódiumra, hatalmas tapsvihar közepette, és hullámzó éljen-kiáltások visszhangzottak feléje. Ideges felindulással kezdő játszani a Mendelssohn-koncertet, túlfűtötte, kaparva húzza a vonót a húrokon: a meghatódottság legyőzte. De hamarosan visszanyeri nyugalmát, és tökéletes precízséggel folytatja. Programjának minden egyes száma után hangos tetszésnyilvánítás hangzik fel, a leghangosabb a magyar dalok után. És ezek után, amikor a krónikás megtette kötelességét, szenteljünk néhány szót a kritikának is. Amint sokan mások, mi is ma hallottuk először Reményi Edét, és ismertük meg sokat dicsért egyéniségét; így megkísérlünk a művésztől elfogulatlan ítéletet mondani. A mai este megmutatta nekünk, hogy Reményi Ede a jelenkor legkiválóbb hegedűvirtuózai közé tartozik. Kiforrott technikája, nemes, zökkenőmentesen csengő, könnyed hege-

dűhangja van, vonóvezetése éppen olyan merész, mint amennyire biztos.

Ha mi eközben Reményit nem a nagy művészekkel egy sorban említjük, ennek oka Reményi sajátos individualizmusában keresendő, amely nem segíti tisztázni előttünk, vajon igazi művésztől beszélhetünk-e. Az a jellegzetesen magyaros tényező, ami a háttérben, hullámzó érzelmeket fejez ki a démonian vad fellángolások, és a melankolikusan édes bágyadság között, jelenik meg Reményi játékanak ritmusában, jön elő frazeálásában. A Mendelssohn-koncert, amit a hangversenyző előadott, érdekes, magyarosan gombolt, helyenként önhatalmúlag korrigált zenedarab volt, amit ő csodálatos virtuozitással, az Andantéban pedig jóleső egyszerűséggel játszott, de az nem Felix Mendelssohn hegedűversenye volt. Ez az eredetiségnek tűnő, magyaros törekvés azt juttatta számunkra kifejezésre, hogy Reményi Sarasate műveit, Chopin Esz-dúr Nocturne-átiratát, a Schubert-témára készített variációt, vagy Paganini Caprice-eit játszsa. De ebben a nemzeti sűrítvényben Reményi előadása annyi nemességet, formát, mélyről jövő érzelmet mutatott, aminek szívünk még akkor sem tudott ellenállni, ha eszünk ennek az ellenkezőjét diktálta.)

Nagybátyám e hangversenye napján még lábadozó beteg voltam, s így nem lehettem jelen. Zeneértő rokonaim elbeszélése szerint a művész játékan tényleg meglátszott, hogy elfogult volt. Reményi azon művészek közé tartozott, kiken a hangulat uralkodik. Magam is tapasztaltam ezt egy hónappal később. Április 1-én adott második budapesti hangversenyén már részt vehettem, s ott voltam másnap, Esztergomban adott hangversenyén is. Bármennyire tetszett budapesti játéka, mégis jobban megkapott Esztergomban. Látszott rajta, hogy a meleg érzésű, vidéki miliő lelkes fogadtatása és ünneplése egész énjét jóleső melegséggel töltötték el, mely játékában megkapó, elragadó kifejezést nyert. Második budapesti hangversenye április 1-én volt, még pedig a Vigadó kistermében. E hangversenyre nézve is a legjobbnak vélem, ha a meglévő bárom recenziót kivonatolva ismertetem. A „Nemzet” meleghangú, a „Budapesti Hírlap” már jóval hüvösebb, és a „Pester Lloyd” éles hangú, gunyoros s bizonyos vállvergető fölénytel írt kritikát (mindhárom ápr. 2-án jelent meg). A hangversenyterem ismét megtelt, s a művészt lelkesen fogadták. E hangversenyén természetesen már nem játszhatta mint „grosse pièce”-t, a Mendelssohn-koncertet, hanem az akkor még

kevésbé ismert, rendkívül szellemes és érdekes Godard-féle „Concerto romantique”-ot adta elő. A műsor többi számaival Chopin- és Schubert-művekről készült saját átiratait, és magyar népdalátíratok képezték.

A „Nemzet” kritikusa bevezetésül megemlíti, hogy Reményi valóságos diadalmenetben járta be az országot; hírlik, hogy fog még egy harmadik hangversenyt is adni a fővárosban, de reméli, hogy ez sem lesz búcsúhangversenye, hanem, ha nem is zárhatja magát Magyarország falai közé, ami értetető, mégis reméli, hogy hangversenyéva-dunkat egyszer-egyszer gazdagítani fogja ezután is. „Mai hangversenyére – így írja tovább –, a Vigadó kistermét a legelőkelőbb közönség zsúfolásig megtöltötte, s a lelkesedés és taps piécéről piécére (zenedarabról zenedarabra) növekedett. Godard „Concerto romantique”-jával nyitotta meg Reményi hangversenyét, s a rendkívül nehéz koncertdarabot bámulatos virtuozitással, játszi könnyedséggel adta elő. A közönség lelkesedése akkor hágott azonban a tetőfokra, midőn magyar darabok kezdtek elhangzani nyirettyűje alól. Ezek közül először a „Hősi magyar” című magyar dalegyveleget játszotta, s amelyre az „Ősi magyar” jelző még jobban ráillene, amennyiben több régi kedvelt magyar dalt írt át benne Reményi, a maga eredeti, zamatosan magyaros stílusában. Ettől kezdve az egész műsor felbomlott, mert a közönség folyton megismételtette a magyar dalokat. Reményi kénytelen volt majdnem két hangversenyt elbegezdülni egy este. De a mestert láthatólag felvillanyozta a közönség lelkesedése, játékából a bravúr és a virtuozitás mellett kiérezett a művész érző szíve, a magyar ember érzése, aki bosszú idők múltán ismét magyaroknak játszik magyar dalt. A mai estének kétségkívül a legkiemelkedőbb pontja lesz a „Repülj fecském” kezdetű népdal előadása. Midőn e dalba kezdett Reményi, csend állott be a teremben, mindenki valósággal visszafojtott lélegzettel hallgatta a maestrót, csak hogy egyetlen hangot se veszítsen a híres dalból. Ezt az „Ezt a kerek erdőt járom én” követte. A programnak ezzel már vége volt, de midőn a közönség csak nem mozdult, hanem percekig tapsolt, Reményi még a Marseillaise motívumaiból átírt darabban toldotta meg a hangversenyt. Ez az Amerikai Egyesült Államok számára írt „Szabadság himnusza”, amely egyáltalán nem átirata a Marseillaise-nek, hanem csak némi ritmikai és igen kevés dallambeli hasonlatossággal bír a francia szabadságdallal.

Közreadja: Rakos Miklós (Következő számunkban folytatjuk)

Az oktatási és kulturális miniszter 8/2009. (III. 4.) OKM rendelete

a helyi önkormányzatok részére az önkormányzati és egyéb hivatásos zenei előadó- művészeti szervezetek működésére adható támogatások igénybevételének rendjéről

A Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről szóló 2008. évi CII. törvény 5. számú melléklete 8. pontjában foglalt felhatalmazás alapján az oktatási és kulturális miniszter feladat- és hatásköréről szóló 167/2006.(VII. 28.) Korm. rendelet 1.§-ának d) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva a következőket rendelem el:

A rendelet hatálya

1. §

E rendelet hatálya kiterjed

- a) a hivatásos önkormányzati zenekarra és énekkarra, valamint az e szervezeteket fenntartó vagy támogató helyi önkormányzatokra, továbbá
- b) az egyéb hivatásos zenei előadó-művészeti szervezetekre, valamint az e szervezeteket támogató helyi önkormányzatokra.

A hivatásos önkormányzati zenekarok és énekkarok támogatása

2. §

(1) E rendelet alkalmazásában hivatásos önkormányzati zenekar és énekkar a helyi önkormányzat által létrehozott és fenntartott költségvetési szervként működő zenekar és énekkar, továbbá a helyi önkormányzat által alapított és kizárólagos tulajdonában lévő, és a helyi önkormányzattal közhasznú megállapodást kötött közhasznú társasági formában működő zenekar és énekkar, valamint az olyan önálló jogi személyiségű hivatásos zenekar és énekkar, amellyel, vagy amelynek fenntartójával annak működtetésére a helyi önkormányzat 2008. szeptember 1-je előtt megkötött, hosszú távú legalább 5 éves – közszolgáltatási szerződéssel rendelkezik.

(2) A hivatásos önkormányzati zenekarok és énekkarok (a továbbiakban: együttes) közül az részesülhet a 3. §-ban meghatározott támogatásból

- a) amelynek alaptervékenysége komolyzenei művek előadása,

- b) amely többségében felsőfokú szakirányú végzettséggel rendelkező tagjait a fenntartó által vagy a közhasznú megállapodásban, illetve a közszolgáltatási szerződésben megállapított – az alaptevékenység ellátásához szükséges, a szakmai normáknak megfelelő létszámban – tartós, legalább 1 éves munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban foglalkoztatja, és
- c) amely az alaptervékenység ellátásához szükséges, megfelelő tárgyi feltételekkel, valamint önálló művészeti és adminisztratív vezetéssel rendelkezik.

3. §

Az együttesek működési kiadásaira a Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről szóló 2008. évi CII. törvény (továbbiakban: tv.) 5. számú melléklete 8. pontjának a) alpontjában 2009. évre előirányzott támogatást az érintett helyi önkormányzatok olyan célok megvalósításához igényelhetik, amelyek elősegítik a hivatásos együttesek művészi színvonalának emelését és javítják azok tevékenységének feltételeit.

4. §

(1) A helyi önkormányzatok (a továbbiakban: igénylő) igénybejelentés alapján részesülhetnek támogatásban és a támogatást kizárólag az igénybejelentésben meghatározott célra használhatják fel.

(2) A támogatás mértékét a helyi önkormányzatok által szolgáltatott adatok, valamint az együttesnek a központi költségvetésből juttatott egyéb bevétele figyelembevételével, az Oktatási és Kulturális Minisztérium (a továbbiakban: minisztérium), valamint a reprezentatív szakmai és érdek-képviselői szervek által javasolt, az oktatási és kulturális miniszter (a továbbiakban: miniszter) által felkért tagokból álló szakmai bizottság javaslata alapján a miniszter állapítja meg.

5. §

(1) A támogatás igényléséhez az érintett helyi önkormányzatoknak az alábbi dokumentumokat és adatokat kell megküldeniük három példányban:

- a) az igénylő neve, székhelye (címe), telefon- és telefax száma, valamint elektronikus elérhetősége,
- b) az igényelt támogatásból megvalósítani tervezett tevékenységek, feladatok ütemezése, és azok költségigényének részletes ismertetése költség-nemenkénti bontásban,
- c) a helyi önkormányzat által fenntartott vagy támogatott együttes javára az önkormányzati költségvetési rendeletben meghatározott – a beruházási és felújítási előirányzatokkal csökkentett – önkormányzati hozzájárulás összegéről szóló kimutatás együttesenkénti bontásban,
- d) az együttes alapító okiratának vagy a közhasznú, illetve a közszolgáltatási szerződésének a fenntartó által hitelesített másolata,
- e) az együttes képviselője által aláírt és a helyi önkormányzat által ellenjegyzett, az együttes adatait tartalmazó, a melléklet szerinti adatlap,
- f) a 2008-ban elnyert támogatás felhasználásáról szóló, az együttes helyi önkormányzathoz benyújtott szakmai beszámolójának másolata, és
- g) az együttesre vonatkozó, az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet 83. § (2) bekezdésében meghatározott írásbeli nyilatkozatok az önkormányzati költségvetési szervként működő zenekarok és énekkarok kivételével.

(2) Nem nyújtható támogatás olyan igénylő részére, aki

- a) a támogatás iránti igénybejelentésében valótlan vagy megtévesztő adatokat szolgáltatott,
- b) e rendelet kihirdetését megelőző 5 évben az államháztartás bármely alrendszereiből folyósított támogatást a támoga-

- tási szerződésben megjelölt céltól részben vagy egészben eltérő célra használta fel, vagy azzal nem számolt el,
- c) nem tett eleget valamely, az elbírálást érintő jogszabályi kötelezettségének.

6. §

A helyi önkormányzatok a támogatást a Magyar Államkincstár Regionális Igazgatósága illetékes megyei szervezeti egységei (a továbbiakban: Igazgatóság) útján igénylik 2009. március 23-ig (postára adás dátuma szerint). Az Igazgatóság az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 64/B. § (3) bekezdésének megfelelően megvizsgálja a támogatási igényt, és legkésőbb április 6-ig véleményével együtt továbbítja a minisztériumnak. Az Igazgatóság a helyi önkormányzatok számára a hiányok pótlására legfeljebb nyolc napos határidőt ad, és nem továbbítja a támogatási igényt a minisztérium részére, ha a támogatás igénylője a hiánypótlásnak nem tesz eleget, vagy azt nem megfelelően teljesíti. Az Igazgatóság erről tájékoztatja az igényt benyújtó önkormányzatot, valamint a minisztériumot.

Az egyéb hivatásos zenei előadó-művészeti szervezetek támogatása

7. §

- (1) Pályázati úton a tv. 5. számú melléklete 8. pontjának b) alpontja szerint a 2009. évre előirányzott támogatást kaphatnak a hangversenyprogramok, operaelőadások, bel- és külföldi vendégszereplések, ifjúsági koncertek, kortárs zenei bemutatók megrendezéséhez, hangfelvételek elkészítéséhez, archiválásához, azok az egyéb hivatásos zenei előadó-művészeti szervezetek (a továbbiakban: hivatásos zenei előadó-művészeti szervezetek), amelyek
- a) alaptervékenysége komolyzenei vagy jazzművek előadása,
- b) legalább két éve folyamatosan működnek,
- c) alaptervékenységük ellátásához szükséges, megfelelő tárgyi feltételekkel, valamint önálló művészeti és adminisztratív vezetéssel rendelkeznek, és
- d) helyi önkormányzattal közszolgáltatási szerződést kötöttek.
- (2) Pályázatot a helyi önkormányzat nyújthat be a hivatásos zenei előadó-művészeti szervezet számára.
- (3) A pályázatban meg kell jelölni az alábbiakat:
- a) a hivatásos zenei előadó-művészeti szervezet neve, székhelye (címe), telefon- és

telefax száma, valamint elektronikus elérhetősége,

- b) az igényelt támogatásból megvalósítani tervezett tevékenységek, feladatok ütemezése, és azok költségigényének részletes ismertetése költségnemenkénti bontásban, és
- c) a 2009. évre tervezett részletes művészeti elképzelések terve (részletezve a hangversenyprogramok, bel- és külföldi vendégszereplések, ifjúsági koncertek, a hangfelvételek programját).
- (4) A pályázathoz a következő dokumentumokat kell csatolni:
- a) az (1) bekezdésében meghatározott feladatok fennállásáról szóló nyilatkozatok,
- b) a hivatásos zenei előadó-művészeti szervezet alapító okiratának és a helyi önkormányzattal kötött közszolgáltatási szerződésének hiteles másolata, és
- c) az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII.30.) Korm. rendelet 83. § (2) bekezdésében meghatározott írásbeli nyilatkozatok.

(5) A hivatásos zenei előadó-művészeti szervezet a pályázatot a helyi önkormányzathoz papír alapon három példányban és ezzel egyidejűleg elektronikus úton 2009. március 13-ig (postára adás napja) nyújthatja be. A helyi önkormányzat március 23-ig nyújtja be a pályázatot az Igazgatóság részére, és ezzel egyidejűleg elektronikus úton továbbítja a muveszeti@okm.gov.hu címre. Az Igazgatóság a továbbiakban a 6. §-ban meghatározottak szerint jár el.

(6) A támogatás odaítéléséről a reprezentatív szakmai és érdek-képviselői szervek által javasolt, a miniszter által felkért tagokból álló szakmai bizottság javaslata alapján a miniszter dönt.

Közös szabályok

8. §

- (1) A támogatásról szóló döntést a minisztérium közlése a honlapján és 2009. április 20-ig értesíti az érintett helyi önkormányzatokat, ezzel egyidejűleg az önkormányzatok és a jóváhagyott összeg jegyzékét utalványozás céljából megküldi az Önkormányzati Minisztériumnak.
- (2) A megítélt támogatást egy összegben a Magyar Államkincstár folyósítja április 27-ig a helyi önkormányzatok költségvetési elszámolási számlájára.

9. §

(1) A helyi önkormányzat gondoskodik a kapott támogatás felhasználásának elkülönített és naprakész nyilvántartásáról, az ellenőrzésre feljogosított szervek megkeresésére az ellenőrzés lefolytatásához szükséges tájékoztatás megadásáról, valamint az ellenőrzéshez szükséges dokumentumok rendelkezésre bocsátásáról.

(2) A helyi önkormányzat a támogatás rendeltetésszerű felhasználásáról 2009. december 31-ig, a mindenkori zárszámadás keretében és rendje szerint köteles elszámolni. A támogatásnak a tárgyév december 31-én feladattal terhelt maradványával a tárgyévét követő év június 30-ig kell elszámolni.

(3) Ha a helyi önkormányzat a támogatást vagy annak egy részét jogtalanul vette igénybe, azt nem a megjelölt feladatra használta fel, vagy a támogatások igényléséhez valótlán adatot szolgáltatott, a támogatást a központi költségvetés javára köteles visszafizetni. A jogtalanul igénybe vett összeg után a helyi önkormányzat a jegybanki alapkamat kétszeresének megfelelő mértékű kamatot fizet a jogtalan igénybevétel napjától a visszafizetés napjáig.

(4) A támogatások igénybevételének és az elszámolás szabályszerűségének vizsgálatát az Igazgatóságok végzik.

(5) A támogatások felhasználását – az erre külön jogszabályban meghatározott szerveken túlmenően – alkalomszerűen, helyszíni ellenőrzés keretében a minisztérium is ellenőrizheti.

(6) Ha a helyi önkormányzat a költségvetési rendeletében e célra saját forrásból tervezett támogatását csökkenti, az eredeti előirányzat és a ténylegesen teljesített saját támogatás után számított zenekari, énekkari működtetési támogatás különbözetére nem jogosult, köteles azt a központi költségvetésnek visszautalni.

10. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba, és 2010. július 1-jén hatályát veszti.

Budapest, 2009. március 4.

Dr. Hiller István
oktatási és kulturális miniszter

A GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR
P R Ó B A J Á T É K O T hirdet

BRÁCSA

2009. május 6. szerda 10 óra

CSELLÓ
SZÓLAMVEZETŐ-HELYETTES

2009. május 6. szerda 14 óra

HEGEDŰ

2009. május 5. kedd 10 óra

A próbajáték helye: **GYŐR, RICHTER-TEREM**
9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.

A próbajáték anyaga:

- J. S. Bach: szőlőszonáta – lassú tétel
- F. A. Hoffmeister: D-dúr brácsaverseny I. tétel kadenciával, vagy C. Stamitz: D-dúr brácsaverseny I. tétel kadenciával
- Zenekari szemelvények

A próbajáték anyaga:

- J. S. Bach: D-dúr, c-moll, vagy Esz-dúr szvitéből 2 ellentétes karakterű tánc-tétel, vagy prelúdium
- J. Haydn: D-dúr csellóverseny I. tétel kadenciával
- Zenekari szemelvények

A próbajáték anyaga:

- J. S. Bach: szőlőszonáta lassú tétel fúgával, vagy Chaconne
- W. A. Mozart: hegedűverseny I. tétel kadenciával (G-dúr, D-dúr, A-dúr)
- Zenekari szemelvények

I. FUVOLA

2009. május 7. csütörtök 10 óra

II. FUVOLA
(váltó I.,
pikoló kötelezettséggel)

2009. május 7. csütörtök 10 óra

ÜTŐ – VÁLTÓ TIMPANI
(dobfelszerelés
kötelezettséggel)

2009. május 4. hétfő 10 óra

A próbajáték helye: **GYŐR, RICHTER-TEREM**
9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.

A próbajáték anyaga:

- W. A. Mozart: D-dúr fuvolaverseny I. tétel kadenciával
- Zenekari szemelvények

A próbajáték anyaga:

- W. A. Mozart: D-dúr fuvolaverseny I. tétel kadenciával
- A. Vivaldi: C-dúr pikolóverseny I. II. tétel
- Zenekari szemelvények

A próbajáték anyaga:

- J. S. Bach: G-dúr csellószvit prelúdium
- E. Novotney: A minute of news
- Láng I.: Hét tanulmány timpanira VI., VII. tétel

Jelentkezéseket

a pályázók rövid szakmai önéletrajzával és elérhetőségével együtt a zenekar titkárságára
(9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.) vagy e-mailben (office@gyfz.hu)

kérjük eljuttatni **2009. április 27-ig.**

A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga a titkárságon átvehető, vagy a zenekar honlapjáról letölthető.

Zongorakísérőt a zenekar igény szerint biztosít.

További információ a zenekar titkárságán.

Az állás betölthető 2009. szeptember 1-től.

Bérezés: megegyezés szerint

Győr, 2009. március 6.

Sikeres próbajátékot kívánunk!

BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG

Március 22., Művészetek Palotája
Budapesti Tavasz Fesztivál
Bartók Béla: A csodálatos mandarin
A kékszakkallú herceg vára
Vez.: Kovács János
Km.: Polgár László, Komlósi Ildikó

Március 23.
Dobnányi bérlet/3
Bartók Béla: A csodálatos mandarin
A kékszakkallú herceg vára
Vez.: Kovács János
Km.: Polgár László, Komlósi Ildikó

Március 30., +Pécs
Dvořák: Déli boszorkány
Hősi ének
Smetana: Hazám – három részlet:
Cseh erdőkön és mezőkön
Sárka, Moldva
Vez.: Kovács János

Április 27.
Dobnányi bérlet/4
Mendelssohn: Hebridák – nyitány
Mendelssohn:
e-moll hegedűverseny
Mendelssohn: 4., A-dúr szimfónia
Vez.: Pier Giorgio Morandi
Km.: Lendvai József

Április 28.
Mahler bérlet/5
Mendelssohn: Hebridák – nyitány

Mendelssohn: e-moll hegedűverseny
Mendelssohn:
4., A-dúr („Olasz”) szimfónia
Vez.: Pier Giorgio Morandi
Km.: Lendvai József

BUDAFOKI DOHNÁNYI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Március 21. szombat 11.00
Klauzál Gábor Budafok-Tétényi Művelődési Központ
A ROMANTIKA Részletek hangzanak el az alábbi művekből
Rossini: Olasz nő Algírban – nyitány
Schubert: V. szimfónia
Mendelssohn:
e-moll hegedűverseny I. tétel
Paganini: Caprice
Dvořák: IX. Újvilág szimfónia

Március 27. péntek 19.00
Klauzál Gábor Budafok-Tétényi Művelődési Központ
Wagner: A bolygó hollandi – nyitány
Haydn: V. Szimfónia
Liszt:
Tasso – szimfonikus költemény
Vez.: Alpaslan Ertüngaalp

Március 29. vasárnap 11.00
Zeneakadémia
Csajkovszkij:
b-moll zongoraverseny
Előad és vez.: Hollerung Gábor

Április 19. vasárnap 19.30
Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem
Berlioz: Requiem
Vez.: Hollerung Gábor

Április 25. szombat 11.00
Klauzál Gábor Budafok-Tétényi Művelődési Központ
„Most mi muzsikálunk!”
Zeneiskolások hangversenye

Április 29. szerda 19.30
Zeneakadémia
Sosztakovics: Hegedűverseny
Mahler: IV. szimfónia
Sergey Tsoy – hegedű
Vez.: Toshihiko Matsunuma

DEBRECENI FILHARMONIKUS ZENEKAR

Március 19., 11.00 és 19.30
Bartók Terem
Weber: Oberon – nyitány
Mendelssohn:
e-moll hegedűverseny op.64
Dvořák: VII. (d-moll) szimfónia op.70
Vez.: Gál Tamás

Március 20. – Debreceni Filharmonikus Zenekar II. emeleti próbaterme
Játsszunk zenét sorozat III. rész –
Ütős és pengetős hangszerek

Március 21. – Vig kamaraszínház
Töltse a szombat délutánját a Filharmonikusokkal!
Weber: Oberon – nyitány
Mendelssohn: e-moll hegedűverseny
Dvořák: VII. szimfónia
Vez.: Gál Tamás
Km.: Banda Ádám

Március 26., Miskolc
Haydn: Teremtés
Vez.: Andreas Weiss
Km.: Debreceni Kodály Kórus

Március 29., Nyíregyháza
Erkel Gála
Vez.: Kocsár Balázs

Április 4., Thália Színház
Budapesti Tavasz Fesztivál
Haydn: Krisztus utolsó hét szava a kereszten
Schönberg: Öt zenekari darab
Vez.: Kocsár Balázs

Április 11., Kölcsey Központ
Ünnepi Hangverseny
Handel: Tüzzijáték szvit
Handel: Halleluja
Beethoven: C-dúr mise
Km.: Debreceni Kodály Kórus

Április 23., 11.00 és 19.00
Bartók Terem
Grofé: Grand Canyon szvit
Copland: Old American Songs
Bernstein: Szimfonikus táncok a West Side Storyból
Gershwin dalok
Km.: Francesca Provvisionato
Vez.: Kocsár Balázs

Április 25. 17 óra
Vig Kamaraszínház
Töltse a szombat délutánját a Filharmonikusokkal
Grofé: Grand Canyon szvit
Copland: Old American Songs
Bernstein: Szimfonikus táncok a West Side Storyból
Gershwin dalok
Vez.: Kocsár Balázs
Km.: Francesca Provvisionato

DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Március 20. péntek, 19.00
Duna Palota
Borodin: 1. szimfónia Esz-dúr
Csajkovszkij: Rokokó variációk
Borodin: Polovec táncok
Vez.: Deák András

Március 29. 10.30, Duna Palota
ÉVSZAKOK ÉS NAPSZAKOK
Joseph Haydn halálának 200. évfordulója

Április 3. péntek, 19.00
Duna Palota
Tavaszi bérlet 5. előadás
Bartók: Divertimento
Kodály: Galántai táncok
Rimszkij-Korszakov: Seherzade
Vez.: Ligeti András

Április 11. szombat, 20.00
Duna Palota
Duna koncert

Április 19. vasárnap, 10.30
Duna Palota
Ifjúsági bérlet 7. előadás
Egzotikus utazások
Távol földrészek, európai zeneszerzők
Vez.: Deák András

Április 30. csütörtök, 19.30
Művészetek Palotája
Kovács Zoltán: Vae Victis!
Revueltas: Sensemaya
Liszt: Haláltánc
Dvořák:
4. (d-moll) szimfónia op.13.
Km.: Oravec György
Vez.: Deák András

GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR

Április 6. hétfő 19.30
Budapest, MŰPA
Orbán Gy.: X. Mise
P. Mascagni: Parasztszület
Vez.: Medveczky Ádám

Április 9. csütörtök 19.00
Győr, Református templom
Pergolesi: Stabat Mater
Vez.: Medveczky Ádám

Április 16. csütörtök, 12.00
Budapest, Zeneakadémia
Ifjúsági koncert
Orff: Carmina Burana

A SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR

PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET BRÁCSA TUTTI álláshelyre.

A próbajáték anyaga:

- J. S. Bach: hegedű-szólószonátákból egy szabadon választott tétel
- Stamitz: Brácsaverseny – I. tétel kadenciával

Zenekari állások:

- Részletek az alábbi művekből:
- Beethoven: IX. szimfónia
  - Brahms: I., IV. szimfónia
  - Csajkovszkij: IV. szimfónia
  - Mendelssohn: III. szimfónia
  - Bizet: Carmen című opera
  - Puccini: Pillangókisasszony című opera

A próbajáték helyszíne, időpontja:

A zenekar székháza (6720 Szeged, Széchenyi tér 9. Korzó Zeneház),
2009. május 11. hétfő 13 óra.

Bérezés: A Kjt. bértáblázata szerint.

Az állás betölthető: 2009. szeptember 1-től.

Információ, jelentkezés:

Szegedi Szimfonikus Zenekar, 6720 Szeged, Széchenyi tér 9.,
tel.: 62 / 426-102/103-as mellék, fax: 62 / 426-102/110-es mellék
e-mail: orch@symph-szeged.hu

Jelentkezni rövid szakmai önéletrajzzal és elérhetőség megjelölésével lehet a fenti címen, faxszámon vagy e-mailben 2009. május 4-ig.

A próbajáték anyaga, előzetes telefon-egyeztetés után,
átvehető a zenekar titkárságán.

Zongorakísérőről nem gondoskodunk.

Szeged, 2009. március 12.

Baross Gábor
igazgató

Km.: Csapó József, Szegedi Csaba
Vez.: Antal Mátyás

Április 23. csütörtök, 19.00

Győr, Richter-terem

F. Mendelssohn: Á-dúr IV. „Olasz” szimfónia Op.90
F. Mendelssohn: Szentivánéji álom – kísérőzene Op.21
Vez.: Medveczky Ádám

Április 24. péntek, 17.00

Pannonhalma

Ifjúsági koncert

Mendelssohn: Olasz szimfónia, Scherzo, Notturmo, Nászinduló
Vez.: Medveczky Ádám

Április 25. szombat, 15.30

Budapest, Zeneakadémia

Ifjúsági koncert

Orff: Carmina Burana
Km.: Sáfár Orsolya, Csapó József, Szegedi Csaba
Vez.: Antal Mátyás

Április 30. csütörtök, 19.00

Győr, Richter-terem

W. A. Mozart: g-moll szimfónia KV 183
L. van Beethoven: G-dúr zongoraverseny Op.58
W. A. Mozart: C-dúr szimfónia KV 425
Km.: Choi Insu
Vez.: Medveczky Ádám

MAGYAR RÁDIÓ SZIMFONIKUS ZENEKARA

Április 8. szerda, Veszprém

Április 10. péntek 19.30, ZAK
Kodály: Galántai Táncok
Kodály: Fölszállott a páva – változatok magyar népdalra
Kodály: Marosszéki Táncok
Kodály: Psalmus Hungaricus
Vez.: Dénes István
Km.: MR Énekkar (karigazgató: Somos Csaba)

Április 19. csütörtök 19.30, MÜPA

Vox-Fortissima
Berlioz: Requiem
Vez.: Hollerung Gábor

Április 28., MR 6

EBU koncert
Páncél: Klezmer-szvit
Sári: Leoniden-cimbalomverseny
Dubrovay: Kettősverseny tubákra
Bartók: Zene híros hangszerekre, ütőkre és cselesztára
Vez.: Kollár Imre

MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

Március 20. péntek 19.30
Festetics palota tükörterem
Festetics bérlet
Vajda János: Sinfonietta

Britten: Szerenád tenor hangra és kürtre
Mozart: C-dúr szimfónia K.200
Km.: Mukk József – ének
Thomas Jöbstl – kürt
Vez.: Kollár Imre

Április 3., péntek 19.30
Zeneakadémia nagyterem

Beethoven est
István király – nyitány
Esz-dúr zongoraverseny
VI. (Pastorale) szimfónia
Km.: Kocsis Zoltán
Vez.: Takács-Nagy Gábor

Április 7., kedd 19.30
Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Mesterbérlet
Miklósa Erika – másképp
Kalandozások a magyar, mediterrán, keleti és amerikai dalok világában, műfaji határok nélkül.
Km.: Dolhai Attila, Nyári Zoltán – tenor, Szegedi Csaba – bariton
Vez.: Kovács János

Április 17., péntek 19.30
Zeneakadémia Nagyterem

Lukács Miklós Bérlet
Orbán György: Szerenád
Chopin: f-moll zongoraverseny
Rimszkij-Korszakov: Seherezádé
Km.: Bogányi Gergely
Vez.: Kollár Imre

Április 24., péntek 19.30
Zeneakadémia Nagyterem

Erdélyi Miklós Bérlet
Kovács Zoltán: Amor Sanctus
Mozart: Requiem
Km.: Kerteszi Ingrid, Bódi Marianna
Fekete Attila, Busa Tamás
Nemzeti Énekkar
karigazgató: Antal Mátyás
Vez.: Kollár Imre

MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Április 4. 15.30
Művészetek Háza

„Játsszunk zenét a Szimfonikusokkal!”
Forgatókönyvíró és műsorvezető:
Csuka Tímea
Vez.: Werner Gábor

Április 6. 19.00,
Selyemréti templom

Húsvéti koncert
Vez.: Werner Gábor

Április 20. 19.00
Művészetek Háza

Népszerű bérlet
Sibelius: d-moll hegedűverseny
Nielsen: IV. „A kiolthatatlan” szimfónia
Hegedű: Baráti Kristóf
Vez.: Mika Eichenholz

MESTERKURZUSOK, ZENEI VERSENY • 2009

SOPRON

25. RÉGI ZENEI NAPOK

MESTERKURZUSOK:

fuvola - Barthold Kuijken
hegedű - Simon Standage
fortepiano - Malcolm Bilson
kamarazene - Anneke Boeke
ének - Halmai Katalin
historikus tánc - Széll Rita

ZENETUDOMÁNYI ELŐADÁSOK
FESZTIVÁLKONCERTEK

JÚNIUS 20–27.

SZOMBATHELY

25. NEMZETKÖZI BARTÓK SZEMINÁRIUM ÉS FESZTIVÁL

MESTERKURZUSOK:

komplex kurzus Bartók: A kékszakállú herceg vára c. operája színpadra állítására - Eötvös Péter, Kovalik Balázs, Vajda Gergely
zongora - Jan Michiels, Rohmann Imre
fuvola - Gyöngyössy Zoltán
gordonka - Perényi Miklós

ZENETUDOMÁNYI ELŐADÁSOK
FESZTIVÁLKONCERTEK

JÚLIUS 6–18.

BUDAPEST

NEMZETKÖZI TROMBITAVERSENY

„In memoriam Joseph Haydn”

SZEPTEMBER 10–19.

Jelentkezési határidő: május 1. • További információk: Filharmonia Budapest Kft. • 1075 Budapest, Kazinczy u. 24-26.
Tel.: 266-1459, 302-4961 • Fax: 302-4962 • www.filharmoniabp.hu. • liskay.maria@hu.inter.net vagy szell.agnes@hu.inter.net

Április 24. 19.00, Selyemréti templom

Kamarakórus-fesztivál nyitóhangverseny

Haydn: Nelson-mise
Kocsár: Magnificat
Miskolci Bartók Kórus
Miskolci Egyetem Bartók Béla
Zeneművészeti Intézetének
Nőikara
Vez.: Gémesi Géza

NEMZETI FILHARMONIKUS ZENEKAR

Március 25. szerda

BBNH *Bérleten kívüli előadás*
a *Budapesti Tavasz Fesztivál*
keretében

Debussy: Jeux
Bartók: I. és II. hegedűrapszódia
Négy zenekari darab, op. 12
Cantata profana
Km.: Nemzeti Énekkar
(karigazgató: Antal Mátyás)
Kelemen Barnabás – hegedű
Brickner Szabolcs,
Kálmándi Mihály – ének
Vez.: Kocsis Zoltán

Április 17. péntek

BBNH *Ferencsik-bérlet/5*

Sztravinszkij: Zongoraversenyek
Concerto for Piano and Winds (1950)
Capriccio for Piano and
Orchestra (1949)
Movements for Piano
and Orchestra (1959)
Cirkusz-polka
Négy norvég kép
Fanfár két trombitára
Km.: Olli Mustonen – zongora
Vez.: Kocsis Zoltán

ÓBUDAI DANUBIA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Április 25. 19.30

Zeneakadémia, Nagyerem

Mozart: A varázsfuvola – nyitány
Rachmaninov:
II. zongoraverseny
Km.: Benabdallah Marouan
Beethoven: V. szimfónia
Vez.: Gál Tamás

Április 20., 19.00

Óbudai Társaskör

DANUBIA+

Bach és a XX. század – kamarast

PANNON FILHARMONIKUSOK

Március 24. kedd 19.30

PTE Aula

Cross-over produkció
A Pannon Filharmonikusok
és az UniCum Laude közös
produkciója

Vez.: Ménesi Gergely
Műsor: G. Gershwin:
Egy Amerikai Párizsban
Anders Edenroth: I sing, you sing
Billy Joel: And so it goes
George Harrison:
Here comes the sun
Billy Joel: Just the way you are
V. Hinkel-P. Freudenthaler: Lemon
tree
Bobby McFerrin:
Don't worry, be happy
Edoardo Bennato:
Viva la mamma
Steve Royal-Chris Walker: With
You On My Mind
Stephen Foster: Ring The Banjo
(Papp Zoltán hangszerelése)
Freddie Mercury: Bohemian Rhapsody
(Bókai Zoltán hangszerelése)

Március 27.

Budapest, MTA Rosevelt téri
díszterme

Budapesti Tavasz Fesztivál

Sibelius:
d-moll hegedűverseny op. 47
Mendessohn:
e-moll hegedűverseny op. 64
Beethoven:
C-dúr hármasszertény op. 56
Vez.: Hamar Zsolt
Km.: Szabadi Vilmos – hegedű,
Gulyás Márta – zongora,
Onczay Csaba – cselló

Március 28. szombat, 18.00

ANK

Segítség, komolyzene!

Schubert:
8. (Befejezetlen) Szimfónia
Vez.: Hamar Zsolt
Km.: László Csaba – színművész

Április 7. szerda 19.00

Cella Septichora
Fülszöveg
Vendég:
Howard Griffith karmester
Várdai István gondokaművész

Április 8. szerda 19.30

PTE Aula

Wagner:
A bolygó hollandi - nyitány
Elgar:
e-moll gondokaverseny, op. 85
Mendelssohn:
4., („Olasz”) szimfónia
Vez.: Howard Griffiths
Km.: Várdai István – gondonka

Április 9. csütörtök 19.30

MŰPA Bartók Béla Nemzeti Hang-
versenyterem

Wagner:
A bolygó hollandi - nyitány
Elgar:
e-moll gondokaverseny, op. 85
Mendelssohn:
4., („Olasz”) szimfónia
Vez.: Howard Griffiths
Km.: Várdai István – gondonka

Április 18. szombat Pécsi Bazilika

2009. április 19. vasárnap, Eszék

2009. április 20. hétfő, Varasdin

2009. április 21. kedd, Zágráb

Húsvéti ünnepi hangverseny
Davor Bobić:
Ézsaiás passió – ősbemutató
Vez.: Hamar Zsolt
Km.: Meláth Andrea – alt,
Alessandro Codeluppi – tenor,
Berislav Jerković – bariton Brevis
Gyermekkórus, J. J. Strossmayer
Akadémiai Kórus
(karig.: Antoaneta Radočaj)

Április 28. kedd 19.30

PTE Aula

Cross-over produkció A Pannon
Filharmonikusok és az
After Crying közös koncertje
Műsor:
Üdvözlét
Modern idők
Providence
A gadarai megszállott
De Profundis
Jónás imája
Jó éjt...
Az élet megy tovább (Life must go
on)
Új kor születik
(NWC - New World Coming)
Titkos Szolgálat
Eppur si muove
Szabadadás
Manticore érkezése I.
Pilgrims' March
A világ végén
Összefoglalás (Conclusion)
Minden jót I-II.

SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Március 20–21.

péntek-szombat 19.00
Szegedi Nemzeti Színház

Sullivan: Kalózkaland
Vez.: Pál Tamás/Kardos
Gábor/Koczka Ferenc

Március 22. vasárnap 11
Szegedi Nemzeti Színház

Matinéhangverseny/3
„ZENÉS ÓRA – tele TELEMANN-nal”
Telemann: Alster – szvit
Telemann: Don Quijote – szvit
SZEGEDI KAMARAZENEKAR
Hangversenymester:
Kosztándi István
Műsorismertető: Meszlényi László
Sullivan: Kalózkaland
Vez.: Pál Tamás/Kardos
Gábor/Koczka Ferenc

Március 24. kedd 19.00
Szegedi Nemzeti Színház

Sullivan: Kalózkaland
Vez.: Pál Tamás/Kardos
Gábor/Koczka Ferenc

Március 25. szerda 18.00
Szegedi Nemzeti Színház

Sullivan: Kalózkaland
Vez.: Pál Tamás/Kardos
Gábor/Koczka Ferenc

Március 26-27.

csütörtök-péntek 19.00
Szegedi Nemzeti Színház

Sullivan: Kalózkaland
Vez.: Pál Tamás/Kardos
Gábor/Koczka Ferenc

Március 28. szombat 19.00

Szegedi Nemzeti Színház

Sullivan: Kalózkaland
Vez.: Pál Tamás/Kardos
Gábor/Koczka Ferenc

Március 29. vasárnap

15.00 és 19.00

Szegedi Nemzeti Színház

Sullivan: Kalózkaland
Vez.: Pál Tamás/Kardos
Gábor/Koczka Ferenc

Március 31. kedd 19.30

Szegedi Nemzeti Színház

Fricsay-bérlet/5

Beethoven:
VII. szimfónia, A-dúr, Op.92
Chopin:
e-moll zongoraverseny, Op.11
de Falla: Három tánc „A három-
szögletű kalap” c. táncjátékból
Vez.: Stefano Trasimeni
(Spanyolország)
Szólista: Farkas Gábor
Fischer Annie ösztöndíjas
zongoraművész

Április 3-4. péntek-szombat 19.00

Szegedi Nemzeti Színház

Verdi: Otello
Vez.: Pál Tamás

Április 7-8. kedd-szerda 19.00

Szegedi Nemzeti Színház

Verdi: Otello
Vez.: Pál Tamás

Április 9-10. csütörtök-péntek 19.00

Szegedi Nemzeti Színház

Sullivan: Kalózkaland

Hagyatékból származó
hangszerek és vonók eladók
klassikkiss@aol.com

http://www.flickr.com/photos/35744659@N08/

Vez.: Pál Tamás/Kardos
Gábor/Koczka Ferenc

Április 11. szombat
15.00 és 19.00

Szegedi Nemzeti Színház
Sullivan: Kalózkaland
Vez.: Pál Tamás/Kardos
Gábor/Koczka Ferenc

Április 14-15. kedd-szerda
19.00

Szegedi Nemzeti Színház
Sullivan: Kalózkaland
Vez.: Pál Tamás/Kardos
Gábor/Koczka Ferenc

Április 16. csütörtök 19.30
Röküsi Templom

HÚSVÉTI KONCERT
Haydn: Stabat mater
Vez.: Gyüdi Sándor
Szólísta: énekművészek
Km.: Vaszy Viktor Kórus

Április 24-25.
péntek-szombat 19.00

Szegedi Nemzeti Színház
Berlioz: Faust elkárhozása
Vez.:
Gyüdi Sándor/Kardos Gábor

Április 28. kedd 19.30
Szegedi Nemzeti Színház
Vaszy-bérllet/6

Mozart: Don Giovanni – nyitány K.527
Mozart: C-dúr („Jupiter”) szimfónia, K.551
Beethoven:
Hármasverseny hegedűre, gordonkára és zongorára, C-dúr, Op.56
Vez.: Rui Massena
Szólísták: Kosztándi István – hegedű
Anton Niclescu – gordonka (Románia)
Zsigmond Zoltán – zongora

Április 29-30.
szerda-csütörtök 19.00

Szegedi Nemzeti Színház
Berlioz: Faust elkárhozása
Vez.: Gyüdi Sándor/Kardos
Gábor

SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Március 20., 19.30,
Bartók Terem

Új szimfónia bérllet 6.
A Cseh Rádió Szimfonikus Zenekara
Vez.: Vladimir Valek

Március 27., 19.30,
Bartók Terem

Mesélő zene bérllet 6.
Esa-Pekka Salonen:
L. A. Variációk
Haydn: C-dúr oboaverseny,
Hob.VIIg: CI
Sibelius:
2. D-dúr szimfónia, op. 43
Km.: Lakatos Mihály – oboa
Vezényel: Jukka Iisakkila

Április 9., 19.30
Bartók Terem

Mesélő zene bérllet 7.
Húsvéti hangverseny
Beethoven: Krisztus az olajfák hegyén, op. 85
Vez.: Alpaslan Ertünger

Április 24., 19.30
Bartók Terem

Új szimfónia bérllet 7.
Wagner: Rienzi – nyitány
Elgar: Enigma variációk, op. 36
Vez.: Hollerung Gábor

MAGYAR TELEKOM SZIMFONIKUS ZENEKAR

Március 29. vasárnap, 11.00
Telekom Zeneház

Manó bérllet
Zenés évszakok – Tavasz

Április 6. hétfő 19.30
ZAK

Fischer Annie bérllet
Haydn: F-dúr norturno Nr.7
Hob. II. 28
Mozart:
C-dúr zongoraverseny
KV.246
Mozart: Esz-dúr zongoraver-
seny KV.482

Haydn: B-dúr szimfónia Nr.98
Km.: Oleg Maisenberg
Vez.: Keller András

Április 26. vasárnap, 15.00
Telekom Zeneház

Pinokkió bérllet
Az ihlettől a műig – Forma

ZUGLÓI FILHARMÓNIA – SZENT ISTVÁN KIRÁLY SZIMFONIKUS ZENEKAR

Március 21. szombat 16.00

Április 22. vasárnap 10.30
óra és 16.00 óra

Zuglói Zeneház Nagyterem
Rossini: A sevillai borbély
Rendező: Ionel Pantea
Vez.: Horváth Gábor

Március 28. szombat, 20.00
Mátyás templom

TAVASZI FESZTIVÁL 2009
Haydn: Paukenmesse
Szent Miklós mise
Km.: Geszthy Veronika,
Halmi Katalin, Szappanos
Tibor, Cser Péter,
Oratóriumkórus
Vez.: Záborszky Kálmán

Április 18. szombat 16.00

Április 22. vasárnap 10.30
óra és 16.00 óra

Zuglói Zeneház Nagyterem
A nagy fagott-show
Hangszerbemutató koncert
Km.: Lakatos György

Április 25. szombat, 18.00
MŰPA Bartók Béla Nemzeti
Hangversenyterem

MAGYAR SZIMFONIKUS
KÖRKÉP

V. bérlletli hangverseny
Záborszky József:
Virágvasárnapi passio
Dvořák: IX. szimfónia,
e-moll (Az új világból)
Km.: énekes szólísták,
Oratóriumkórus
Vez.: Ménési Gergely

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK TAGJAI:

DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Duna Palota és Kiadó Kulturális Kht.
Próbaterem: 1038 Budapest, Csobánka tér 5.
Tel./fax: (+36-1) 355-8330
1051 Budapest, Zrínyi u. 5.
Bérlletvásárlás, jegyrendelés:
Bokor Erzsébet 06/20 937-1399
www.dunaszimfonikusok.hu
E-mail: info@dunaszimfonikusok.hu

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Kht.

Cím: 1221 Budapest, Tóth József u. 47.
Levél cím: 1775 Budapest, Pf. 122
Művészeti titkárság: 1074 Budapest, Rottenbiller u. 16-22.
Telefon: 322-1488 • Fax: 413-6365
E-mail: info@bdz.hu
www.bdz.hu

Debreceni Filharmonikus Zenekar

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.
Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395
E-mail: dfz@dfz.hu
www.dfz.hu

Győri Filharmonikus Zenekar

9021 Győr, Aradi vértanúk u. 16.
Tel.: (96) 312-452 • Fax: (96) 319-232
E-mail: filhgyor@t-online.hu
www.gyorifilharmonikusok.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Kht.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Postacím: 1364 Budapest, Pf. 49
Tel.: 411-6610 • Fax: 411-6699
E-mail: G.Kovacs@filharmonikusok.hu
www.filharmonikusok.hu

Magyar Állami Operaház

Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekeze
1061 Budapest, Andrássy út 22.
Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478
http://www.bpo.hu

Magyar Rádió Szimfonikus Zenekeze

1800 Budapest, Bródy S. u. 5-7.
Tel.: 328-8326 • Fax: 328-8910
http://www.radio.hu/muveszet/

Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar

1094 Budapest, Páva u. 10-12.
Tel.: 215-5770 • Fax: 215-5462
E-mail: btg@tza.hu • http://www.telekomzenekar.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

1088 Budapest, Múzeum u. 11.
Tel.: 338-2664 • Tel./fax: 338-4085
E-mail: office@mavzenekar.hu
www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar

3525 Miskolc, Fábrián u. 6/a.
Tel.: (46) 325-488 • Mobil: 30/219-8497
E-mail: mssyo@hu.inter.net • www.mso.hu.

Óbudai Danubia Zenekar

1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 5., Lem 4., kapucsengő: 26.
Levél cím: 1399 Budapest, Pf. 716
Tel.: (+36-1) 373-0228 • Tel./fax: (+36-1) 269-1178
E-mail: info@danubiazenekar.hu
www.danubiazenekar.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7621 Pécs, Király u. 19.
Tel.: (72) 510-114 • Fax: (72) 213-513
E-mail: info@pannonfilharmonikusok.hu
www.pannonfilharmonikusok.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6720 Szeged, Széchenyi tér 9.
Korzó Zeneház
Tel.: (62) 426-102
E-mail: orch@symph-szeged.hu • www.symph-szeged.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.
Tel.: (94) 314-472 • Fax: (94) 316-808
E-mail: info@savariaorchestra.hu
www.savariaorchestra.hu

Zuglói Filharmónia – Szent István Király Szimfonikus Zenekar

1145 Budapest, Columbus u. 11.
Tel./Fax: (36 1) 467-0788; 467-0788;
E-mail: zugloifilharmonia@szentistvanzene.sulinet.hu
http://www.szentistvanzene.hu

zenekar

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK, VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA, A NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM ÉS A NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTERIUMA, VALAMINT A FŐVÁROSI KÖZGYŰLÉS KULTURÁLIS ÜGYOSZTÁLYA TÁMOGATÁSAVAL.

nka

Nemzeti Kulturális Alap
ALAPÍTOTTA: POPA PÉTER

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA

A szerkesztőség címe:
MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE
1068 Budapest, Városligeti fasor 38.
Telefon: 342-8927 - Fax: 322-5446
e-mail: zenekar@mail.datanet.hu
www.hungorchestras.com

Felelős kiadó és szerkesztő: POPA PÉTER

Nyomdai kivitelezés: PUBLICITAS
1021 Budapest, Tárogtató út 26.
Telefon/fax: 200-7330

e-mail: dtp@publicitas.hu • www.publicitas.hu
Felelős vezető: A Kft. ügyvezetője
ISSN: 1218-2702

Az interjúkban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul. Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

Association
of Hungarian Orchestras

Hírek

[További hírek »](#)

Edu-Art néven új művészetoktatási adatbázis

2009.11.18

A Jeunesses Musicales Hungary (Ifjú Zenebarátok Magyarországi Egyesülete) Edu-Art néven elindította Magyarországi művészetoktatási intézményeinek adatbázisát tartalmazó gyűjtőportálját.

[TOVÁBB...](#)

Adókedvezmény az előadó-művészeti szervezetek támogatóinak

2009.11.17

Újabb forrással bővíthet az előadó-művészeti szervezetek költségvetése, ugyanis az Európai Bizottság határozata, amely november 12-én lépett hatályba, jelentősen megkönnyíti támogatók bevonását az érintett szervezetek finanszírozásába.

Az Európai Bizottság 2009. október 28-i határozatának megfelelően november 12-én hatályba lépett az Előadó-művészeti szervezetek finanszírozásáról és sajátos munkajogi szabályozásáról szóló 2008. évi XCIC. törvény 48.§-a, amely módosítja a társasági adóról és osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvényt.

[TOVÁBB...](#)

Elindult a Klasszik Rádió

2009.11.17

Elindult a főváros hatvan kilométeres körzetében fogható Klasszik Rádió 92.1 kísérleti adása kedden; a teljes, saját produkciókkal kiegészített műsorstruktúrát december elsejétől sugározzák - hangzott el a debütálással egy időben tartott budapesti sajtótájékoztatón.

[TOVÁBB...](#)

A zenekarok működéséhez új üzleti modellre van szükség

2009.11.14

Michael Kaiser, a Kennedy Center elnöke és minden bizonnyal a művészeteknek Amerika-szerte legavatottabb menedzsere, kétségbe vonja, hogy a szimfonikus zenekarok túlélése a jelenlegi modell szerint biztosított lehet. A muzikusok, karmesterek és a személyzet bére ugrásszerűen emelkedik, és mivel a jegyárak is lépést tartanak vele, megszorításokra van szükség.

[TOVÁBB...](#)
 Gyorskeresés...

Utolsó 4 fórumtéma

[» Kórus-fórum](#)
[» Zenekari társalgó](#)
[Összes fórumtéma →](#)

Eseménynaptár

<< Előző év / hónap

Köv. év / hónap >>

2009 November

H	K	SZ	CS	P	SZ	V
						01
02	03	04	05	06	07	08
09	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31	32	33	34	35	36

Mai dátum

ESEMÉNYEK

[Savaria Szimfonikus Zenekar](#)
[Debreceni Filharmonikus Zenekar](#)
[Zenekar](#)

KÖZELI ESEMÉNYEK:

[Savaria Szimfonikus Zenekar](#)

AMI BENNÜNKET ÉRDEKEL!

Új honlapot indított a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége!

Kedves Kollégák! Ha a zenekari tagokat igazán érintő híreket, tudósításokat akartok olvasni, vagy azokhoz hozzászólni, látogassátok gyakran új honlapunkat.

Itt megtalálhatjátok:

- A legújabb kulturális híreket, napi frissítéssel
- A Zenekar újság legfrissebb számából ízelítőt és a korábbi számait teljes terjedelmükben
- A legfrissebb kritikákat
  - Hangversenyekről – hogy összevethessük és értékelhessük a teljesítményünket
  - Hangfelvételekről – hogy megismerjük tagzenekaraink felvételeit
  - Könyvekről – hogy tudjuk, mit érdemes elolvasni
- Próbajátékok itthon: Minden magyar hivatásos szimfonikus zenekar itt hirdeti meg a megüresedő álláshelyeit
- Próbajátékok külföldön: Minden külföldi lehetőségéről itt lehet tájékozódni
- Szakmai törvények és rendeletek: Törvények és rendeletek, amelyek a zenekarokat érintik
- Rólunk: Miért alakítottuk meg Szövetségünket, mik a legfontosabb céljaink
- Tagzenekarok: Ahol minden tagzenekar honlapjára lehet közvetlenül eljutni
- Zenei szakmai szervezetek: Ahol megtalálhatóak a magyar és külföldi szakmai szervezetek linkjei
- Hangversenytermek, koncert helyszínek ahol közvetlenül lehet tájékozódni a hangversenytermek műsorairól
- Kultúrátámogató szervezetek: Ahol pályázati lehetőségekről lehet értesülni
- Partnereink: Ahol minden zenei partnerünk és minden zenei portál megtalálható
- Képgaléria: Ahol tagzenekarainkról lehet képeket találni
- Fórum: Ahol Te is elmondhatod véleményed mindenről, ami a szakmában történt

Eseménynaptár: ahol megtalálod az összes tagzenekarunk hangversenyeit